

พุทธวจน

หมวดธรรม

เปิดธรรมที่ถูกปิด

ก้าวย่าง
อย่างพุทธ

វេភកកតិ !
ជ្រើសឱ្យលើអាជីវកម្ម ជ្រើសឱ្យអាជីវកម្ម
ជ្រើសឱ្យលើអាជីវកម្ម ជ្រើសឱ្យអាជីវកម្ម.

-ប្រាសិ ឲង់. ន. ១៧/១៤៦/២០១៦.

พุทธวจนา

ก้าวย่าง อย่างพุทธะ

อ่านนท ! ธรรมกีดี วินัยกีดี
ที่เราแสดงงแล้ว บัญญัติแล้ว แก่พวกรเรอทั้งหลาย
ธรรมวินัยนั้น จักเป็นศาสตรของพวกรเรอทั้งหลาย
โดยกาลล่วงไปแห่งเรา.

-ปานี มหา. ที่ ๑๐/๐๗๙/๐๔๑.

พุทธวจน-หมวดธรรม

เปิดธรรมที่ถูกปิด

ฉบับ

๖

ก้าวย่างอย่างพุทธะ

พุทธวจนสถาบัน

ร่วมกันมุ่งมั่นศึกษา ปฏิบัติ เพย়ແຜ່ດຳຂອງທດາດຕ

พุทธวจน

ฉบับ ๓ ก้าวย่างอย่างพุทธะ

เปิดธรรมที่ถูกปิด
สืบต้นและรวมรวมโดย
พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตุถิพโล (วัดนาป่าพง)

ข้อมูลธรรมะนี้ จัดทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาสู่สาธารณะ
เป็นธรรมทาน

ลิขสิทธิ์ในต้นฉบับนี้ได้รับการสงวนไว้
ในการจะจัดทำหรือเผยแพร่ โปรดใช้ความละเอียดรอบคอบ
เพื่อรักษาความถูกต้องของข้อมูล ให้ข้อมูลถูกต้องเป็นลายลักษณ์อักษร
และปรึกษาด้านข้อมูลในการจัดทำเพื่อความสะดวกและประยุกต์
ติดต่อได้ที่

พุทธวจนกิจขุคึกฤทธิ์มูลนิธิ
โทร. ๐๘ ๒๕๒๖ ๑๒๓๖

ตัวแทนคณะศิษย์วัดนาป่าพง
คุณสหทัย คุ้มชันะ โทร. ๐๘ ๒๕๒๖ ๑๒๓๖

มูลนิธิพุทธโน้มนล
โทร. ๐๘ ๒๒๒๒ ๔๗๙๐-๙๔

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๕

จัดทำโดย
มูลนิธิพุทธโน้มนล

มูลนิธิพุทธโภชณ์ เลขที่ ๒๙/๓ หมู่ที่ ๗ ตำบลลึงทองหลาง อําเภอถ้ำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ๑๒๐๔๐
โทรศัพท์ / โทรสาร ๐ ๒๕๕๙ ๒๑๗๘ เว็บไซต์ : www.buddhakos.org

วันที่ ๖๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตรับรวมงานจากหนังสือชุดจากพระโภชณ์ ทั้ง ๕ เล่ม

เรียน คุณเมตตา พานิช
ประธานคณะกรรมการธรรมทางมูลนิธิ

เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและปฏิบัติของพุทธบริษัท มูลนิธิพุทธโภชณ์ประสงค์จะขออนุญาตรับรวม และใช้เชื่อหาร่วมกับสำนวนการแปลพุทธชาวนในหนังสือ ชุดจากพระโภชณ์ ทั้ง ๕ เล่ม ซึ่งแปลและร้อยกรองโดย ท่านพุทธทาสกิจกุญในนามกองท้าความธรรมทาง คือ

๑. พุทธประวัติจากพระโภชณ์	๖. บุญทรัพย์จากพระโภชณ์
๓. อริယัจจากพระโภชณ์ กภาคดัน	๔. อริယัจจากพระโภชณ์ กภาคปลาย
๕. ปฏิจจสมุปบาทจากพระโภชณ์	
- ซึ่งมูลนิธิพุทธโภชณ์ได้นำมาจำแนกจัดกลุ่มหมวดธรรมเป็นหันงสือชื่อ "พุทธawan ก้าวย่างอย่างพุทธ"
- เพื่อประโยชน์แก่พุทธบริษัท โดยจัดพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาง

อีก ๕ ชุด มูลนิธิพุทธโภชณ์จักขอมอบหนังสือที่ขอจัดพิมพ์นี้แก่กรรมทางมูลนิธิเข้าจำนวน ๑๐๐ เล่ม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา
ด้วยความให้ทั้งหมดและด้วยเหตุผลดังนี้
เป็นธรรมทางได้
~ ~ ~ ~
(นายสมชาย บุญตี้)
รองกร้าวราชนະธรรมทาง ไชยา

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายวีศักดิ์ ศิริยรักษ์)
ประธานมูลนิธิพุทธโภชณ์

คำอนุโมทนา

ขออนุโมทนาแก่บุคลากรที่ได้ร่วมกัน
ลีบยอด “พุทธวจน” ธรรมจากพุทธโอชาฐ และเป็น^๑
มัคคานุคा (ผู้เดินตามมรรค) ตามพระบัญญัติของพุทธ
องค์สมดั่งพุทธประสงค์ เมื่อได้ศึกษาและปฏิบัติตามแล้ว
ห วังเป็นยิ่งว่าทุกคนจะประพฤติตนเป็นปฏิปุจฉาวนีตา^๒
ป ริสา โน อุกกาจิตวินีตา คือมีการสอบถาม หวานถาม
ชั่งกันและกัน ในอรรถะและพยัญชนะ ของคำตถาคต
มีประการต่าง ๆ เพื่อเปิดเผยให้แจ่มแจ้งในธรรมทั้งหลาย
ที่ยังไม่ถูกเปิดเผย และบรรเทาความสงสัยในธรรมทั้งหลาย
อันเป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยเมื่อย่างต่าง ๆ ได้.

ด้วยการกระทำอันเป็นกุศลนี้ ขอให้เป็นเหตุ
เป็นปัจจัย ให้ผู้มีส่วนร่วมในการทำหนังสือเล่มนี้ และ^๓
ผู้ที่ได้อ่าน ได้ศึกษา พึงเกิดปัญญา ได้ดวงตาเห็นธรรม^๔
พ้นทุกข์ในชาตินี้ เทอญ.

ภิกขุคีกุฑธ์ โสตุณิพโล

คำนำ

หนังสือ “พุทธวจน ฉบับ ก้าวย่างอย่างพุทธะ” ได้จัดทำขึ้น ด้วยประการเหตุที่ว่า หลายคนยังเห็นคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า เป็นสิ่งที่ยาก หรือเป็นสิ่งที่ไกลตัวเกินไป ทำให้มีน้อยคนนักที่จะหันมาใส่ใจศึกษาคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่างจริงจัง ทั้งๆ ที่พระองค์ได้ตรัสไว้แล้วว่า คำสอนที่พระองค์ตรัสสอนทั้งหมดนั้น บริสุทธิ์ บริบูรณ์แล้วล้วนเชิง อีกทั้งคำสอนนั้น ยังเป็นสิ่งที่เรียกว่า “օกาลิก” คือใช้ได้ไปตลอด ไม่มีคำว่าเก่าหรือล้าสมัย และใช้ได้กับบุคคลทุกคน อันจะเห็นได้จากในสมัยพุทธกาล ที่พุทธบริษัท ๔ ทั้งหลายนั้น มีคนจากหลายชาติและวรรณะ นокจากนี้พระองค์ยังได้ตรัสอีกว่า บุคคลที่ท่านตรัสสอนนั้น มีตั้งแต่ พระมหาเทวดา กิริมุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไปจนถึงปุถุชนคนธรรมดาทั่วไป และทุกคนนั้น เมื่อนำคำสอนของพระองค์ไปปฏิบัติแล้ว ก็สามารถแก้ทุกข์หรือดับทุกข์ให้กับตนเองได้ทั้งสิ้น.

คณะกรรมการ วัดนาป่าพง
กันยายน ๒๕๕๔

อักษรย่อ

เพื่อความสะดวกแก่ผู้ที่ยังไม่เข้าใจเรื่องอักษรย่อ
ที่ใช้หมายแทนชื่อคัมภีร์ ซึ่งมีอยู่โดยมาก

มหาวิ. ว.	มหาวิภังค์	วินัยปิฎก.
ภิกขุนี. ว.	ภิกขุนีภังค์	วินัยปิฎก.
มหา. ว.	มหาวรรค	วินัยปิฎก.
จุล. ว.	จุลวรรค	วินัยปิฎก.
ปริวาร. ว.	ปริวารวรรค	วินัยปิฎก.
สี. ที.	สีลขันหวานรค	ทีชนนิกาย.
มหา. ที.	มหาวรรค	ทีชนนิกาย.
ปา. ที.	ปาฏิกวรรณรค	ทีชนนิกาย.
มู. ม.	มูลปัณณاسก	มัชณิมณิกาย.
ม. ม.	มัชณิมปัณณасก	มัชณิมณิกาย.
อุปริ. ม.	อุบิปัณณасก	มัชณิมณิกาย.
สคต. ส.	สคตวรรค	สังยุตตนิกาย.
นิกาน. ส.	นิกานวรรค	สังยุตตนิกาย.
ขนธ. ส.	ขันหวานรรค	สังยุตตนิกาย.
สพา. ส.	สพายดวนรรค	สังยุตตนิกาย.
มหาวาร. ส.	มหาวารวรรค	สังยุตตนิกาย.
ເອກ. อ.	ເອກນິບາດ	ອັງຄຸຕະຕົມນิกาย.
ຖຸກ. อ.	ຖຸກນິບາດ	ອັງຄຸຕະຕົມນิกาย.
ຕີກ. อ.	ຕີກນິບາດ	ອັງຄຸຕະຕົມນิกาย.
ຈຸດກຸກ. อ.	ຈຸດກົກນິບາດ	ອັງຄຸຕະຕົມນิกาย.

ปัญจก. อ.	ปัญจกนิบำด	อังคุตตรนิกาย.
ฉกุก. อ.	ฉัກกนิบำด	อังคุตตรนิกาย.
สตุตก. อ.	สัตตอกนิบำด	อังคุตตรนิกาย
อภูจก. อ.	อัภูจกนิบำด	อังคุตตรนิกาย.
นาภ. อ.	นาภนิบำด	อังคุตตรนิกาย.
ทสก. อ.	ทสกนิบำด	อังคุตตรนิกาย.
ເອກາທສກ. อ.	ເອກາທສກນิบำດ	อังคุตตรนิกาย.
ុ. ុ.	ុុកកប្រចាំ	ុុកកនិកាយ.
ធន. ុ.	ធនរមបទ	ុុកកនិកាយ.
ុ. ុ.	ុុកាល	ុុកកនិកាយ.
ធតុវ. ុ.	ធតុវុតពក	ុុកកនិកាយ.
សុតុត. ុ.	សុតុណិบำដ	ុុកកនិកាយ.
វិមាន. ុ.	វិមានវត្ថុ	ុុកកនិកាយ.
បេត. ុ.	បេតវត្ថុ	ុុកកនិកាយ.
តោរ. ុ.	តោរគាតា	ុុកកនិកាយ.
តោរី. ុ.	តោរីគាតា	ុុកកនិកាយ.
មាត. ុ.	មាតក	ុុកកនិកាយ.
មហានិ. ុ.	មហានិពេស	ុុកកនិកាយ.
ូពិនិ. ុ.	ូពិនិពេស	ុុកកនិកាយ.
ប្រិសុ. ុ.	ប្រិសុសិកិមរគគ	ុុកកនិកាយ.
អបក. ុ.	អបកាល	ុុកកនិកាយ.
ផុទុម. ុ.	ផុទុមស៊ែ	ុុកកនិកាយ.
ជិយា. ុ.	ជិយាបិភាក	ុុកកនិកាយ

តាមខ្លួន : ១៤/១៧១/២០១៩ នឹងរាយ
ព្រះបីរាជីប៉ាបសយាមវត្ថុ លំ ១៤ នៅ ១៧១ ខែ ១៤

วิธีตรวจสอบว่า เป็นคำของพระผู้มีพระภาคเจ้าหรือไม่

กิกขุทั้งหลาย !

ถ้ากิกขุในธรรมวินัยนี้ จะพิงกล่าวอย่างนี้ว่า
ข้าพเจ้าฟังมาแล้ว ได้รับมาแล้วเฉพาะพระพักตร์
พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า นี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัยนี้
เป็นคำสอนของพระศาสดา ดังนี้

พวกເຮືອຍ່າພຶງຮັບຮອງ ອຍ່າພຶງຄັດຄ້ານ.

ເຮອກໍາຫົດເນື້ອຄວາມນັ້ນໃຫ້ດີ

ແລ້ວນໍາໄປສອບສົນໃນສູຕර ນໍາໄປເຖິງເຄີຍໃນວິນຍ
ถ້າລັງກັນໄມ້ໄດ້ ເຖິງເຄີຍກັນໄມ້ໄດ້

ພຶງແນ່ໃຈວ່ານັ້ນໄມ້ໃຊ້คำของพระผู้มีพระภาคແນ່ນອນ
ກົກຂຽນນັ້ນຈຳມາຜິດ ພວກເຮືອພຶງທີ່ງຄຳເຫຼຸ່ານັ້ນເສີຍ
ຄ້າລັງກັນໄດ້ ເຖິງເຄີຍກັນໄດ້

ພຶງແນ່ໃຈວ່າ ນັ້ນເປັນคำของพระผู้มีพระภาคเจ้าແນ່ແລ້ວ
ກົກຂຽນນັ້ນຈຳມາອຍ່າງດີແລ້ວ ພວກເຮືອພຶງຮັບເອາໄວ...

ตรัสที่อ่านนั้นເຈດີຍ, ໂກຄນຄຣ : ມາຫາປຣິນິພພານສູຕර

-ບາສີ ມහາ. ທີ. ០១/០៤៤/០១៥.

สารบัญ

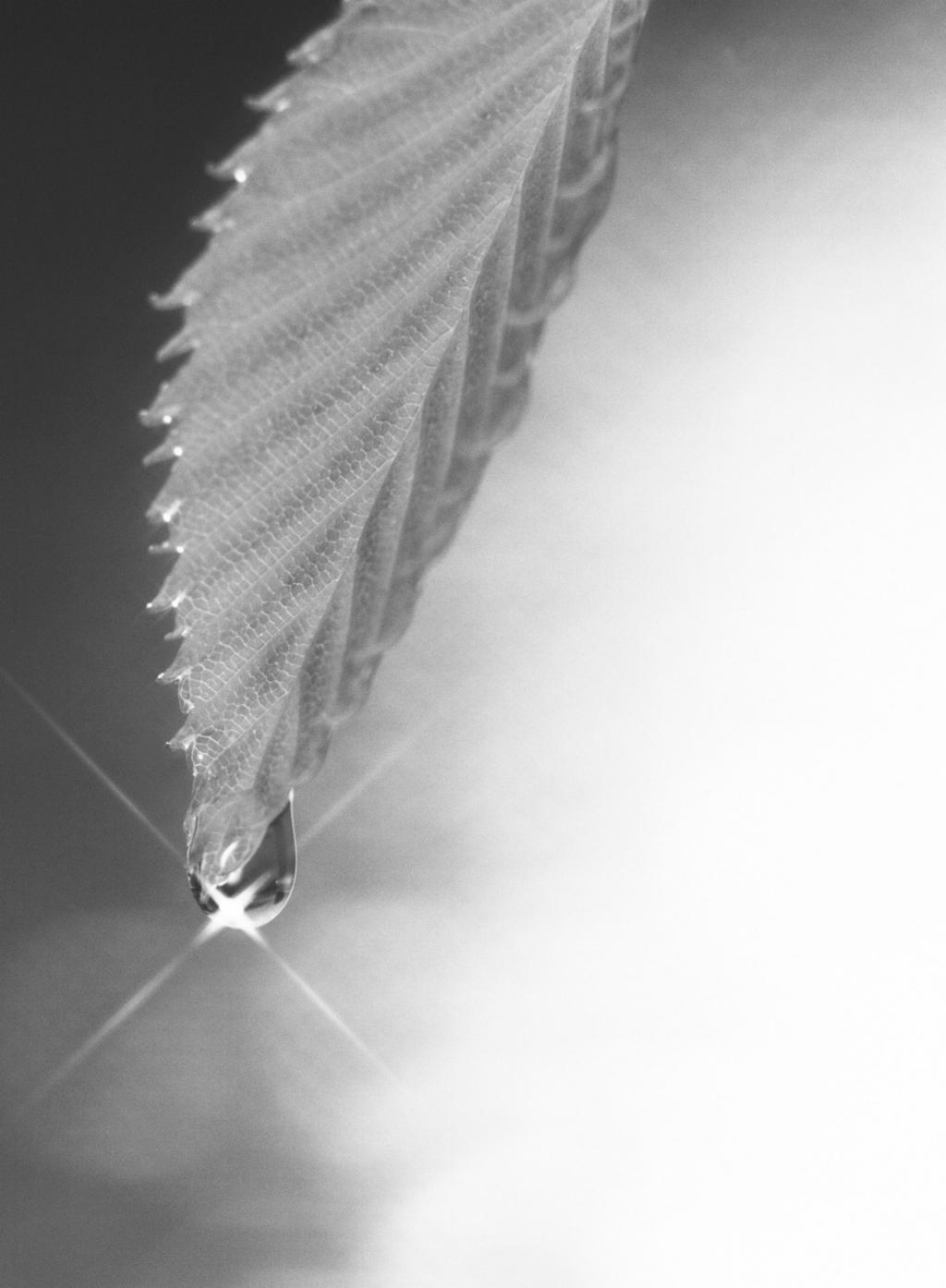
๑. มนุษย์เป็นอันมาก ได้ยึดถือเอาที่พึงผิด ๆ	๑
๒. สัตว์เกิดกลับมาเป็นมนุษย์มีน้อย เพราะไม่รู้อริยสัจ	๓
๓. การรู้อริยสัจเป็นของไม่เหลือวิสัย พระอริยบุคคล จึงมีปริมาณมาก	๕
๔. ให้พึงตน พึงธรรม	๙
๕. ผู้ไม่หลงເຄาลิ่งอื่นมาเป็นแก่น	๑๑
๖. จะเกิดในตระกูลสูงหรือต่ำ ก็สามารถทำนิพพานให้แจ้งได้	๑๓
๗. รายชื่อแห่งธรรมเป็นที่ตั้งแห่งการขุดเกลา	๑๘
๘. ความทุกข์ของเทวดาและมนุษย์ตามธรรมชาติ	๒๔
๙. เป็นทุกข์ เพราะติดอยู่ในอายตนะ	๒๕
๑๐. ความรู้สึก ที่ลึกลับทำให้ออกผนวช	๒๖
๑๑. การทำความเพียรแห่งกับอนาคตภัย	๓๑
๑๒. บทอธิษฐานจิตเพื่อทำความเพียร	๓๗
๑๓. ลำดับการปฏิบัติเพื่อรู้ตามซึ่งสัจจธรรม	๓๙
๑๔. หลักเกณฑ์การเลือกสถานที่และ บุคคลที่ควรเสพ และไม่ควรเสพ	๔๑
๑๕. ความเพลินเป็นแคนเกิดแห่งทุกข์	๔๔
๑๖. อาการเกิดแห่งทุกข์โดยสังเขป	๔๕

๑๗. ความดับทุกข์มี เพาะความดับแห่งนันทิ	๔๖
๑๘. ลักษณะแห่งจิตที่หลุดพ้นด้วยการละนันทิ (อีกนัยหนึ่ง)	๔๗
๑๙. วิธีที่สังตวักสบายนเพื่อการดับของกิเลส	๔๘
๒๐. ทิ้งเสียนั่นแหละ กลับจะเป็นประโยชน์	๕๓
๒๑. อาการเกิดดับแห่งเวทนา	๕๖
๒๒. ลักษณะทางแห่งความหมดจด	๕๘
๒๓. ขยายความแห่งอริยมรรคเมืองค์แปด	๖๐
๒๔. สมาริทุกข์นั่นตอนใช้เป็นบทฐาน ในการเข้าวินมุตติได้ทั้งหมด	๖๕
๒๕. อริยสัจสี่โดยสังเขป (ทรงแสดงด้วยความยืดในขั้นร์ ๕)	๗๑
๒๖. อริยสัจ-ปฏิจจสมุปบาท	๗๕
๒๗. ความเป็นโสดาบัน ประเสริฐกว่าเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ	๗๙
๒๘. คุณสมบัติของโสดาบัน	๘๒
๒๙. ปฏิภาริย์ สาม	๘๗
๓๐. ผู้อยู่ใกล้นิพพาน	๙๔
๓๑. ลักษณะแห่งอินทรียภawanazinn เลิศ	๑๐๓
๓๒. สิ้นกิเลสก็แล้วกัน ไม่ต้องรู้ว่าลินไปเท่าไร	๑๐๕
๓๓. ตถาคตเป็นเพียงผู้บอก จะถึงที่หมายต้องเดินเอาเอง	๑๐๖
๓๔. เหตุให้ไม่ปรินิพพานในปัจจุบัน	๑๐๙
๓๕. หมวด “อาหาร” ก็นิพพาน	๑๑๑
๓๖. กกฎอิทัปปจจยตา หรือ หัวใจปฏิจจสมุปบาท	๑๑๔

๓๗. ปฏิจสมุปบาท คือ ธรรมอันเป็นธรรมชาติ อาศัยกันแล้วเกิดขึ้น	๑๑๔
๓๘. ปัญญา สติ กับนามรูปดับ เพาะวิญญาณดับ	๑๑๕
๓๙. นิพพานพระ ไม่ยึดถือธรรมที่ได้บรรลุ	๑๑๖
๔๐. การปรินิพพาน	๑๒๐
๔๑. ผู้หลุดพ้นได้พระ ไม่ยึดมั่นถือมั่น	๑๒๑
๔๒. ธรรมเป็นส่วนแห่งวิชชา	๑๒๒
๔๓. คำชี้ชวนวิงวอน	๑๒๓

ភាគយោងរបៀបដុទ្ធរៈ

มนุษย์เป็นอันมาก ได้ยึดถือเอาที่พึงผิด ๆ

๐๑

- ปาติ ๒. ๗. ๒๔๘/๔๐/๙๔.

มนุษย์ทั้งหลายเป็นอันมาก ถูกความกลัวคุกคาม เอาแล้ว ย่อมยึดถือเอาภูษาบ้าง ป่าไม้ที่ศักดิ์สิทธิ์บ้าง สวนศักดิ์สิทธิ์บ้าง รุกเขเดี๋ยบ้าง ว่าเป็นที่พึงของตนฯ นั่นไม่ใช่ที่พึงอันทำความเกบนให้ได้เลย นั่นไม่ใช่ที่พึง อันสูงสุด ผู้ใดถือเอาลิ้งนั้นๆ เป็นที่พึงแล้ว ย่อมไม่หลุดพ้น ไปจากทุกข์ทั้งปวงได้.

ส่วนผู้ใด ที่ถึงพระพุทธ พระอรรมา พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งแล้ว เห็นอริยสัจทั้งสี่ ด้วยปัญญาอันถูกต้อง คือ เห็นทุกข์ เห็นเหตุเป็นเครื่องให้เกิดขึ้นแห่งทุกข์ เห็นความก้าวล่วงเสียได้ชัดทุกข์ และเห็นมรรคประกอบ ด้วยองค์แปดอันประเสริฐ ซึ่งเป็นเครื่องให้ถึงความเข้าไป สงบรำงับแห่งทุกข์ นั่นแหลกคือ ที่พึ่งอันงาม นั่นคือ ที่ พึ่งอันสูงสุด ผู้ใดถือเอาที่พึ่งนั้นแล้ว ย่อมหลุดพ้นไป จากทุกข์ทั้งปวง ได้แท้.

สัตว์เกิดกลับมาเป็นมนุษย์มีน้อย เพาะไม่รู้อริยสัจ

๐๒

- ภาคี มหาวาร. ส. ๑๙/๔๗๙/๑๗/๔๗.

กิกขุทั้งหลาย ! เออทั้งหลายจะสำคัญความข้อนี้
ว่าอย่างไร ผุณนิดหนึ่งที่เราซ่อนขึ้นด้วยปลายเล็บนี้กับ
มหาปฐพีนี้ ข้างไหนจะมากกว่ากัน ?

“ชาแต่พระองค์ผู้เจริญ ! มหาปฐพินน์แหะเป็นดิน
ที่มากกว่า. ผุณนิดหนึ่งเท่าที่ทรงช้อนขึ้นด้วยปลายพระน้ำหนึ่ง
เป็นของมีประมาณน้อย. ผุณนั้นเมื่อนำเข้าไปเทียบกับมหาปฐพี
ย่อมไม่ถึงชีงการคำนวนได้ เปรริยบทียบได้ ไม่เข้าถึงแม้ชีง
กะลากาด (ส่วนเลี้ยว) ”.

กิกขุทั้งหลาย ! อุปมาณีฉันได อุปไมยก์ฉันนั้น
สัตว์ที่เกิดกลับมาสู่หมู่มนุษย์ มีน้อย สัตว์ที่เกิดกลับมา^๓
เป็นอย่างอื่นจากหมู่มนุษย์ มีมากกว่าโดยแท้. ข้อนั้น
เพาะเหตุไรเล่า ? กิกขุทั้งหลาย ! ข้อนั้น เพราความที่
สัตว์เหล่านั้นไม่เห็นอริยสัจทั้งสี่.

อริยสัจสี่ อย่างไรเล่า ? สือย่าง คือ
อริยสัจคือทุกข์
อริยสัจคือเหตุให้เกิดขึ้นแห่งทุกข์
อริยสัจคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์
อริยสัจคือทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะเหตุนั้น ในเรื่องนี้ เอօ
พึงประกอบโยคกรรม^๑ อันเป็นเครื่องกระทำให้รู้ว่า
“ทุกข์ เป็นอย่างนี้ เหตุเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้
ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้ ทางดำเนินให้ถึง
ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ เป็นอย่างนี้” ดังนี้.

๑. โยคกรรม คือ การกระทำอย่างเป็นระบบ.

การรู้อริยสัจ เป็นของไม่เหลือวิสัย

พระอริยบุคคล จึงมีปริมาณมาก

๐๓

- ป้าดี ม. ๑๗/๒๕๑-๒๕๔/๒๕๑-๒๕๒.

วัดฉะ ! กิกขุ ผู้สาวกของเรา บรรลุเจตโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันไม่มีอាមณี เพราะความลึกลับนี้ไม่ได้แจ้งแล้ว ด้วยปัญญาอันยิ่งเงิง ในทิภูธรรมนี้ มืออยู่ไม่ใช่ร้อยเดียว ไม่ใช่สองร้อย ไม่ใช่สามร้อย ไม่ใช่สี่ร้อย ไม่ใช่ห้าร้อย มืออยู่มากกว่ามาก โดยแท้.

วัดฉะ ! กิกขุลี ผู้สาวกของเรา บรรลุเจตโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันไม่มีอាមณี เพราะความลึกลับนี้ไม่ได้แจ้งแล้ว ด้วยปัญญาอันยิ่งเงิง ในทิภูธรรมนี้ มืออยู่ไม่ใช่ร้อยเดียว ไม่ใช่สองร้อย ไม่ใช่สามร้อย ไม่ใช่สี่ร้อย ไม่ใช่ห้าร้อย มืออยู่มากกว่ามาก โดยแท้.

ว้าจะ ! อุบาสก ผู้สาวกของเรา พวกเป็น
คุณหัสตันนุ่งขาว อยู่ประพฤติกับผู้ประพฤติพระมหาจารย์
เป็น โภปปัตติกะ มีปกติปรินิพพานในภาพที่ไปเกิดนั้น
ไม่เวียนกลับจากภพนั้นเป็นธรรมดา เพราะความลึ้นไปแห่ง⁵
สัญญาณนี้มีส่วนในเบื้องต่าห้าอย่าง ก็มีอยู่ไม่ใช่ร้อยเดียว
ฯลฯ ไม่ใช่ห้าร้อย มีอยู่มากกว่ามาก โดยแท้.

ว้าจะ ! อุบาสก ผู้สาวกของเรา พวกเป็น
คุณหัสตันนุ่งขาว ยังบริโภคกาม เป็นผู้ ทำตามคำสอน
เป็นผู้ สนองโววาท มีความสงสัยอันข้ามได้แล้ว ไม่ต้อง
กล่าวด้วยความสงสัยว่า นี่อะไร ๆ เป็นผู้ปราศจากความ
ครั่นครั่ม ไม่ใช่ผู้ต้องเชื่อตามคำของผู้อื่น อยู่ประพฤติ
พระมหาจารย์ในศาสนาของพระศาสดา ก็มีอยู่ไม่ใช่ร้อยเดียว
ฯลฯ ไม่ใช่ห้าร้อย มีอยู่มากกว่ามากโดยแท้.

ວັຈຈະ ! ອຸນາສີກາ ຜູ້ສາວິກາຂອງເຮົາ ພວກເປັນຫຼືນ
ຄຸທ້ສົ່ນນຸ່ງຂາວ ອູ່ປະເທດຕິກັບຜູ້ປະເທດພຣມຈຣຍ໌
ເປັນ ໂອປປາຕິກະ ມີປົກຕິປົກລົງພານໃນກພທີໄປເກີດນັ້ນ
ໄມ່ເວີ່ນກລັບຈາກກພນັ້ນເປັນຮຽມດາ ເພຣະຄວາມສິ້ນໄປ
ແຫ່ງສັນໂຢູ່ນີ້ ມີສ່ວນໃນເບື້ອງຕໍ່ຫ້ອຍ່າງ ກົມອູ່ມີໃຊ້ຮ້ອຍ
ເດືອກ ແລ້ວ ໄນໃຊ້ຫ້າຮ້ອຍ ມີອູ່ມາກກວ່າມາກໂດຍແທ້.

ວັຈຈະ ! ອຸນາສີກາ ຜູ້ສາວິກາຂອງເຮົາ ພວກເປັນຫຼືນ
ຄຸທ້ສົ່ນນຸ່ງຂາວ ຍັງບຣິໂກຄາມ ເປັນຜູ້ ທຳມານຄຳສອນ
ເປັນຜູ້ ສນອງໂວກາຫ ມີຄວາມສົງສ້ອນຂ້າມໄດ້ແລ້ວ ໄນຕ້ອງ
ກລ່າວດ້ວຍຄວາມສົງສ້ວ່າ ນີ້ອະໄຮ່ ເປັນຜູ້ປຣາສຈາກຄວາມ
ຄົ່ນຄົ້ນ ໄນໃຊ້ຜູ້ຕ້ອງເຊື່ອຕາມຄຳຂອງຜູ້ອື່ນ ອູ່ປະເທດ
ພຣມຈຣຍ໌ໃນຄາສາຂອງພຣະຄາສດາ ກົມອູ່ມີໃຊ້ຮ້ອຍເດືອກ
ໆລ້າ ໄນໃຊ້ຫ້າຮ້ອຍ ມີອູ່ມາກກວ່າມາກໂດຍແທ້.

ให้พึงตน พึงธรรม

๐๔

- บาลี มหาไวร. ส. ๑๗/๒๔๖-๒๔๗/๗๔๐.

อานนท์! เรายังกล่าวเตือนไว้ก่อนแล้ววิใช่หรือ
ว่า “ความเป็นต่างๆ ความผลัดพราง ความเป็นอย่างอื่น^๑
จากของรักของชอบใจทั้งสิ้น ย่อมมี อานนท์! ข้อนี้
จักได้มาแต่ไหนเล่า สิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัย^๒
ปวงแล้ว มีความชั่วรุดไปเป็นธรรมชาติ สิ่งนี้อย่าชั่วรุดไปเลย
ดังนี้ ข้อนี้ ย่อมเป็นฐานะที่มีไม่ได้”.

อานนท์! เปรียบเหมือนเมื่อต้นไม้ใหญ่ มี
แก่นเหลืออยู่ ส่วนได้เก่าคร่ากกว่าส่วนอื่น ส่วนนั้นพึง
ย่อยยับไปก่อน ข้อนี้จันได อานนท์! เมื่อกิกษุสงฆ์
หมู่ใหญ่มีธรรมเป็นแก่นสารเหลืออยู่ สารีบุตร
ปรินิพพานไปแล้ว จันนั้นเหมือนกัน. อานนท์! ข้อนี้
จักได้มาแต่ไหนเล่า สิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว เป็นแล้ว อันปัจจัย^๒
ปวงแล้ว มีความชั่วรุดไปเป็นธรรมชาติ สิ่งนี้อย่าชั่วรุดไปเลย
ดังนี้ ข้อนี้ ย่อมเป็นฐานะที่มีไม่ได้.

อ่านที่ ! เพาะฉะนั้น ในเรื่องนี้ พากເຮອ
ທັ້ງຫລາຍ ຈະມີຕົນເປັນປະທິປ ມີຕົນເປັນສຣະ ໄມ່ເຂາ
ສິ່ງອື່ນເປັນສຣະ ຈະມີອຣມເປັນປະທິປ ມີອຣມເປັນ
ສຣະ ໄມ່ເຂາສິ່ງອື່ນເປັນສຣະ.

อ่านที่ ! ກີກຊຸ ມີຕົນເປັນປະທິປ ມີຕົນເປັນ
ສຣະ ໄມ່ເຂາສິ່ງອື່ນເປັນສຣະ ມີອຣມເປັນປະທິປ
ມີອຣມເປັນສຣະ ໄມ່ເຂາສິ່ງອື່ນເປັນສຣະນັ້ນ ເປັນຍ່າງໄຮເລ່າ ?

อ่านที่ ! ກີກຊຸໃນອຣມວິນຍິນ
ພິຈາລາເຫັນກາຍໃນກາຍເນື່ອງ ๆ ອູ່
ພິຈາລາເຫັນເວທນາໃນເວທນາທັ້ງຫລາຍເນື່ອງ ๆ ອູ່
ພິຈາລາເຫັນຈິຕໃນຈິຕເນື່ອງ ๆ ອູ່
ພິຈາລາເຫັນອຣມໃນອຣມທັ້ງຫລາຍເນື່ອງ ๆ ອູ່
ມີຄວາມເພີຍແກັກເລສ ມີຄວາມຮູ້ສຶກຕົວທຳວ່າພຣ້ອມ
ມີສຕີ ພຶກກຳຈັດອົບປະກາແລະໂທມນັ້ນໃນໂລກເສີຍໄດ້.

อ่านที่ ! กิจชุอย่างนี้แล ซึ่งว่ามีตนเป็น
ประทีป มีตนเป็นสรรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรรณะ มีธรรม
เป็นประทีป มีธรรมเป็นสรรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรรณะ^๑
เป็นอยู่.

อ่านที่ ! ในการบัดนี้ก็ตี ในการล่วงไปแห่ง^๒
เรา ก็ตี ใจก็ตามจักต้องมีตนเป็นประทีป มีตนเป็น^๓
สรรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรรณะ มีธรรมเป็นประทีป มีธรรม
เป็นสรรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรรณะ เป็นอยู่.

อ่านที่ ! กิจชุพากได เป็นผู้ไครในสิกขา
กิจชุพากนั้น จักเป็นผู้อยู่ในสถานะอันเลิศที่สุด.

๑ รัชแก่ท่านพระอานันท์ ผู้เคร้าสดในข่าวการบรินพานของท่านพระสาวรุบุตร
ซึ่งจุนทสามเณรนำมาบอกเล่า ที่พระอรามเชตวันไกลัณคราเวตี.

ผู้ไม่หลงเอาสิ่งอื่นมาเป็นแก่น

๐๕

- ปาลี ภู. ม. ๑๙/๓๗๑-๓๗๔/๓๗๕-๓๘๖.

กิกษุทั้งหลาย ! พระมหาจารย์นี้ มิใช่มีลักษณะการกระและเลียงเยินยอเป็นอานิสงส์ พระมหาจารย์นี้ มิใช่มีความถึงพร้อมด้วยศีลเป็นอานิสงส์ พระมหาจารย์นี้ มิใช่มีความถึงพร้อมด้วยสมาริเป็นอานิสงส์ พระมหาจารย์นี้ มิใช่มีความถึงพร้อมด้วยญาณที่สัมนะเป็นอานิสงส์.

กิกษุทั้งหลาย ! ก็เจตโนมุตติ ที่ไม่กำเริบอันใด มีอยู่ พระมหาจารย์นี้มี สิ่งนั้น นั่นแหละเป็นประโยชน์ที่มุ่งหมาย เป็นแก่นสาร เป็นผลสุดท้ายของพระมหาจารย์แล.

๑. เจตโนมุตติ คือ การบรรลุอรหัตผลโดยมีน้ำหนักของการทำสมาริมากกว่าการทำด้านอื่นๆ.

แบบของการหลุดพ้นยังมีอย่างอื่นอีก เช่น สักชาโนมุตติ ปัญญาโนมุตติ เป็นต้น.

กิกขุทั้งหลาย ! เปรียบเหมือนบุรุษผู้ต้องการด้วยแก่นไม้ เสาหากกนไม้ เที่ยวน้ำหากกนไม้ จนถึงต้นไม้ใหญ่มีแก่นแล้ว ตัดเอาแก่นถือไปด้วยมั่นใจว่า ‘นี่เป็นแก่นแท้’ ดังนี้ บุรุษมีตาดี เห็นคนนั้นเข้าแล้ว ก็กล่าวว่า “ผู้เจริญคนนี้ ช่างรู้จักแก่น รู้จักระพี รู้จักเปลือกสด รู้จักละเอียดแห้งตามผิวเปลือก รู้จักใบอ่อนที่ปลายกิ่ง จริงดังว่า ผู้เจริญคนนี้ ต้องการแก่นไม้ เสาหากกนไม้ เที่ยวน้ำหากกนไม้ จนถึงต้นไม้ใหญ่มีแก่นแล้ว ก็ตัดเอาแก่นแท้ถือไปด้วยมั่นใจว่า ‘นี่ เป็นแก่นแท้’ ดังนี้ สิ่งที่เขาจะต้องทำด้วยแก่นไม้ จักสำเร็จประโยชน์เป็นแท้” ดังนี้.

จะเกิดในตระกูลสูงหรือต่ำ ก็สามารถทำนิพพานให้แจ้งได้

๐๖

-บาลี ฉบับ อ. ไชย/๔๙๙-๔๓๗/๓๒๙.

อ่านนี้! ในกรณีแห่ง อภิชาติ ๖ นี่ คือ

(๑) คนบางคนมีชาติดำ ก่อให้เกิดธรรมดำ

(๒) บางคนมีชาติดำ ก่อให้เกิดธรรมขาว

(๓) บางคนมีชาติดำ ก่อให้เกิดนิพพาน

อันเป็นธรรมไม่ดำไม่ขาว

(๔) บางคนมีชาติขาว ก่อให้เกิดธรรมดำ

(๕) บางคนมีชาติขาว ก่อให้เกิดธรรมขาว

(๖) บางคนมีชาติขาว ก่อให้เกิดนิพพาน

อันเป็นธรรมไม่ดำไม่ขาว.

อ่านนี้! คนมีชาติดำ ก่อให้เกิดธรรมดำ

เป็นอย่างไรเล่า ?

อ่านนี้! คนบางคนในกรณีนี้ เกิดในตระกูลต่ำ
คือ ตระกูลจัณฑาล ตระกูลพราวน ตระกูลจักสาน ตระกูลทำรบ
หรือตระกูลเทหยากเยื่อ ซึ่งเป็นคนยากจน มีข้าวและน้ำน้อย
เป็นอยู่ฝืดเคือง มีอาหารและเครื่องผุ่งห่มหาได้โดยยาก

เข้าเป็นผู้มีผิวพรรณทรม ไม่น่าดู เดียวค้อม ชี้โรค ตาบอด งอย กระจาก มีตัวตะแคงข้าง ไม่ค่อยจะมีข้าว น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อุย และประทีปโคมไฟ เขาก็ยัง ประพฤติกายทุจริต วจิทุจริต มโนทุจริต ครั้นประพฤติทุจริตแล้ว เปื้องหน้าแต่ การตายเพราการทำลายแห่งกาย ย่อมเข้าถึงอนาย ทุกติ วินิบท นรก. อย่างนี้แล งานนี้! เรียกว่า คนมีชาติดำ ก่อให้เกิดธรรมชาต.

งานนี้! คนมีชาติดำ ก่อให้เกิดธรรมชาต. เป็นอย่างไรเล่า?

งานนี้! คนบางคนในกรณีนี้ เกิดในตระกูลตា คือ ตระกูลจันทala ตระกูลพราณ ... ฯลฯ ... มีอาหาร และเครื่องนุ่งห่มหาได้โดยยาก มีผิวพรรณทรม ไม่น่าดู ... ฯลฯ ... ไม่ค่อยจะมีข้าว น้ำ ... ฯลฯ ... ประทีปโคมไฟ เข้า ประพฤติกายสุจริต วจิสุจริต มโนสุจริต ครั้นประพฤติสุจริตแล้ว เปื้องหน้าแต่การตายเพรา การทำลายแห่งกาย ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์. อย่างนี้แล งานนี้! เรียกว่า คนมีชาติดำ ก่อให้เกิดธรรมชาต.

อานนท์ ! คนมีชาติคำ ก่อให้เกิดนิพพาน
อันเป็นธรรมไม่คำไม่ขوا เป็นอย่างไรเล่า ?

อานนท์ ! คนบางคนในกรณีนี้ เกิดในตรากูลต่ำ
คือ ตรากูลจัณฑล ตรากูลพราวน ... ฯลฯ ... มีผัวพรหมราม
ไม่น่าดู เตี้ยค่อม. เขาปลงผมและหนวด ครองพ้าย้อมฝ่าด
ออกจากเรือน บัวชเป็นผู้ไม่มีประโยชน์เกี่ยวข้องด้วยเรือน.
เขานั้น ครั้นบัวชแล้วอย่างนี้ ละนิวรณ์หงส์ห้า อันเป็น^{๑๔๕}
เครื่องเคร้าหmomงจิตทำปัญญาให้ถอยกำลังได้แล้ว มีจิต
ตั้งมั่นดีในสติปัญญาหงส์ห้า ยังโพชสมงค์เจ็ดให้เจริญแล้ว
ตามที่เป็นจริง ซึ่งว่าย่อมก่อให้เกิดนิพพานอันเป็นธรรม
ไม่คำไม่ขوا. อย่างนี้แล อานนท์ ! เรียกว่า คนมีชาติคำ
ก่อให้เกิดนิพพานอันเป็นธรรมไม่คำไม่ขوا.

อานนท์ ! คนมีชาติขوا ก่อให้เกิดธรรมคำ
เป็นอย่างไรเล่า ?

อานนท์ ! คนบางคนในกรณีนี้ เกิดในสกุลสูง
คือ สกุลษัตริย์มหาศาล สกุลพระมหาณัมมหาศาล หรือ^{๑๔๖}
สกุลคหบดีมหาศาล อันมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก
มีทองและเงินพอตัว มีอุปกรณ์แห่งทรัพย์พอตัว มีทรัพย์

และข้าวเปลือกพอตัว เขา มีรูปงาม น่าดู น่าเลื่อมใส ประกอบด้วยความเกลี้ยงเกลาแห่งผิวพรรณอย่างยิ่ง ร่าวยด้วยข้าว ด้วยน้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อยู่ และประติปโภคไม่ เช้ฯ ประพฤติกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ครั้น ประพฤติทุจริตแล้ว เปื้องหน้าแต่การตายเพราะการทำลาย แห่งกาย ย้อมเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก. อย่างนี้แล อาบนท์! เรียกว่า คนมีชาติข้าว ก่อให้เกิดธรรมคำ.

อาบนท์! คนมีชาติข้าว ก่อให้เกิดธรรมข้าว เป็นอย่างไรเล่า?

อาบนท์! คนบางคนในกรณีนี้ เกิดในสกุลสูง คือ สกุลกษัตริย์มหาศาลา สกุลพระมหาณมมหาศาลา ... ฯลฯ ... มีทรัพย์และข้าวเปลือกพอตัว มีรูปงาม ... ฯลฯ ... ร่าวย ด้วยข้าวด้วยน้ำ ... ฯลฯ ... ประทีปโภคไม่ เช้ฯ ประพฤติ กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต ครั้นประพฤติสุจริตแล้ว เปื้องหน้าแต่การตายเพราะการทำลายแห่งกาย ย้อมเข้า ถึงสุคติโลกสวรรค์. อย่างนี้แล อาบนท์! เรียกว่า คนมี ชาติข้าว ก่อให้เกิดธรรมข้าว.

อ่านนท์! คนชาติขาว ก่อให้เกิดนิพพานอันเป็นธรรมไม่คำไม่ขาว เป็นอย่างไรเล่า?

อ่านนท์! คนบางคนในกรณีนี้ เกิดในสกุลสูงคือ สกุลกษัตริย์มหาราช สกุลพระมหาราชน์ ... ฯลฯ ... มีทรัพย์และข้าวเปลือกพอตัว มีรูปงาม ... ฯลฯ ... ร่าวยด้วยข้าวตัวยน้ำ ... ฯลฯ ... ประทีปโคมไฟ เข้าปลงผมและหนวด ครองพายออมฝ่าด ออกจากเรือน บัวชเป็นผู้ไม่มีประโยชน์เกี่ยวข้องด้วยเรือน. เขานั้นครั้นบัวชแล้วอย่างนี้ ละนิวรณ์ทึ้งห้า อันเป็นเครื่องเศร้าหมองจิตทำปัญญาให้ถอยกำลังได้แล้ว มีจิตตั้งมั่นดีในสติปัญญาทั้งสี่ ยังโพชสมองค์เจ็ดให้เจริญแล้วตามที่เป็นจริง ซึ่งว่าย่อง ก่อให้เกิดนิพพานอันเป็นธรรมไม่คำไม่ขาว. อย่างนี้แล อ่านนท์! เรียกว่า คนมีชาติขาว ก่อให้เกิดนิพพานอันเป็นธรรมไม่คำไม่ขาว.

อ่านนท์! เหล่านี้แล ภิชาติ ๖ ชนิด.

รายชื่อแห่งธรรม เป็นที่ตั้งแห่งการชุดเกลา

๐๗

- ปีกี่ ๓๔. ม. ๑๒/๗๔-๗/๔/๑๐๔.

จุนทะ ! สลسلธรรม (ความชุดเกลา) เป็นสิ่งที่
ເຮືອທັງໝາຍພິກຮະທຳໃນຮຽມທັງໝາຍແລ້ວນີ້ ກລ່າວຄືອ

ทำສลسلะว่า เมื่อຜູ້ອື່ນເປັນຜູ້ເບີດເບີຍນ

ເຮົາຈັກເປັນຜູ້ໄມ່ເບີດເບີຍນ

ทำສลسلะว่า เมื่อຜູ້ອື່ນ ກະທຳປານາຕິບາຕ

ເຮົາຈັກ ເວັນຫາດຈາກປານາຕິບາຕ

ทำສลسلะว่า เมื่อຜູ້ອື່ນ ກະທຳອທິນນາຖານ

ເຮົາຈັກ ເວັນຫາດຈາກອທິນນາຖານ

ทำສลسلะว่า เมื่อຜູ້ອື່ນ ໄມປະພຸດຕິພຣມຈຣຣຍ

ເຮົາຈັກເປັນຜູ້ປະພຸດຕິພຣມຈຣຣຍ

ทำສลسلะว่า เมื่อຜູ້ອື່ນ ພູດເທິຈ

ເຮົາຈັກ ເວັນຫາດຈາກກາຮູດເທິຈ

ทำສลسلะว่า เมื่อຜູ້ອື່ນ ພູດສ່ວເສີຍດ

ເຮົາຈັກ ເວັນຫາດຈາກກາຮູດສ່ວເສີຍດ

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น พูดคำหยาบ

เรاجัก เว้นขาดจากการพูดคำหยาบ

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น พูดเพ้อเจ้อ

เรاجัก เว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น มากด้วยอภิชมา

เรاجักเป็นผู้ ไม่มากด้วยอภิชมา

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น มีจิตพยาบาท

เรاجักเป็นผู้ ไม่มีจิตพยาบาท

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาทิกวิ

เรاجักเป็นผู้ มีสัมมาทิกวิ

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาสังกัปปะ

เรاجักเป็นผู้ มีสัมมาสังกัปปะ

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาวาจา

เรاجักเป็นผู้ มีสัมมาวาจา

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาก้มมันตะ

เรاجักเป็นผู้ มีสัมมาກ้มมันตะ

ทำสัลเลขว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาอาชีวะ

เรاجักเป็นผู้ มีสัมมาอาชีวะ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาวายามะ

เรจาจกเป็นผู้ มีสัมมาวายามะ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาสติ

เรจาจกเป็นผู้ มีสัมมาสติ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาสมารธ

เรจาจกเป็นผู้ มีสัมมาสมารธ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาภูณะ

เรจาจกเป็นผู้ มีสัมมาภูณะ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่น มีมิจฉาวิมุตติ

เรจาจกเป็นผู้ มีสัมมาวิมุตติ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่น มีถินมิทอะกຄุ่มรุ่ม

เรจาจกเป็นผู้ ปราศจากถินมิทอะ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ พุ่งช่าน

เรจาจกเป็นผู้ ไม่พุ่งช่าน

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่น มีวิจิกิจชา

เรจาจกเป็นผู้ ข้ามพันวิจิกิจชา

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ มักโกรธ

เรจาจกเป็นผู้ ไม่มักโกรธ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ ผูกโกรธ
 เราจักเป็นผู้ ไม่ผูกโกรธ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ ลบหลู่คุณ
 เราจักเป็นผู้ ไม่ลบหลู่คุณ

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ แข่งดี
 เราจักเป็นผู้ ไม่แข่งดี

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ ริษยา
 เราจักเป็นผู้ ไม่ริษยา

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ ตระหนี่
 เราจักเป็นผู้ ไม่ตระหนี่

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ โ้อวัด
 เราจักเป็นผู้ ไม่โ้อวัด

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ มีมารยา
 เราจักเป็นผู้ ไม่มีมารยา

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ กระด้าง
 เราจักเป็นผู้ ไม่กระด้าง

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ ดูหมิ่นท่าน
 เราจักเป็นผู้ ไม่ดูหมิ่นท่าน

ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ว่าจาร
 เรاجักเป็นผู้ว่าจ่า
ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้มีมิตรชั่ว
 เรاجักเป็นผู้มีมิตรดี
ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ประมาท
 เรاجักเป็นผู้ไม่ประมาท
ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ไม่มีศรัทธา^๑
 เรاجักเป็นผู้มีศรัทธา^๒
ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ไม่มีทริ^๓
 เรاجักเป็นผู้มีทริ^๔
ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ไม่มีโtotตปปะ^๕
 เรاجักเป็นผู้มีโtotตปปะ^๖
ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้มีสุตานหอย^๗
 เรاجักเป็นผู้มีสุตานมาก^๘
ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ชี้เกียจ^๙
 เรاجักเป็นผู้ปราրกความเพียร^{๑๐}
ทำสัลเลขะว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้มีสติหลงลืม^{๑๑}
 เรاجักเป็นผู้มีสติตั้งมั่น^{๑๒}

ทำสัลเลขาฯว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ มีปัญญาทราม

เราจักเป็นผู้ ถึงพร้อมด้วยปัญญา

ทำสัลเลขาฯว่า เมื่อผู้อื่นเป็นผู้ ลูบคลำด้วยทิภูจิของตน

เป็นผู้ยึดถืออย่างเหนียวแน่น

และเป็นผู้ยากที่จะสลัดคืนชีงอุปทาน

เราจักเป็นผู้ ไม่ลูบคลำด้วยทิภูจิของตน

เป็นผู้ไม่ยึดถืออย่างเหนียวแน่น

และเป็นผู้ง่ายที่จะสลัดคืนชีงอุปทาน.

ความทุกข์ของเทวดา

และมนุษย์ตามธรรมชาติ

๐๙

- ปาลี สพ. ๓/๑๔๘/๒๖๖.

ภิกษุทั้งหลาย ! เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
มีรูปเป็นที่มายินดี ยินดีแล้วในรูป บันเทิงแล้วในรูป
ย่อม อญ্যเป็นทุกข์ เพราะความแปรปรวน จางคลาย ดับไป
แห่งรูป.

(ในกรณีแห่ง เสียง กลิ่น รส โภคธัพะ และ
ธรรมารมณ์ ก็ตัวสอย่างเดียวกัน).

ภิกษุทั้งหลาย ! ส่วนตภาคตอรหันตสัมมา-
สัมพุทธะ รู้แจ้งความเกิด ความตึงอยู่ไม่ได้ สรอร้อย
โทษและอุบายนเครื่องสลัดออกแห่งรูป ตามเป็นจริง ไม่มี
รูปเป็นที่มายินดี ไม่ยินดีในรูป ไม่บันเทิงในรูป ยังคงอญ্য
เป็นสุขแม้ เพราะความแปรปรวน จางคลาย ดับไปแห่งรูป.

(ในกรณีแห่ง เสียง กลิ่น รส โภคธัพะ และ
ธรรมารมณ์ ก็ตัวสอย่างเดียวกัน).

เป็นทุกข์เพราะติดอยู่ในอายตนะ

๐๙

- ปาลี สพ. ส. ๑๖/๑๖/๒๕๖๗.

ภิกษุทั้งหลาย ! เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย มีรูป เสียง กลิ่น รส โภภรรจพะ ธรรมารมณ์ เป็นที่รื่นรมย์ใจ ยินดีแล้วในรูป เสียง กลิ่น รส โภภรรจพะ ธรรมารมณ์ บันเทิงด้วยรูป เสียง กลิ่น รส โภภรรจพะ ธรรมารมณ์.

ภิกษุทั้งหลาย ! เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ย่อมอยู่เป็นทุกข์ เพราะความเปลี่ยนแปลง เลื่อมสลาย และความดับไปของรูป เสียง กลิ่น รส โภภรรจพะ ธรรมารมณ์.

ความรู้สึก ที่ลึกลับทำให้ออกผนวช

๑๐

- ปีกี ม. ๑๙/๓๖๔-๓๖๕/๓๖๖., - ปีกี ม. ๑๗/๖๖๘-๖๗๒/๗๓๔.

ภิกษุหงษ์หลาย ! ในโลกนี้ ครั้งก่อนแต่การตรัสรู้ เมื่อเรายังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นโพธิสัตว์อยู่

ตนเองมี ความเกิด เป็นธรรมดาว่ายแล้ว ก็ยังมัวหลง

แสงหาสิ่งที่มีความเกิด เป็นธรรมดาว่ายนั่นเอง

ตนเองมี ความแก่ เป็นธรรมดาว่ายแล้ว ก็ยังมัวหลง

แสงหาสิ่งที่มีความแก่ เป็นธรรมดาว่ายนั่นเอง

ตนเองมี ความเจ็บไข้ เป็นธรรมดาว่ายแล้ว ก็ยังมัวหลง

แสงหาสิ่งที่มีความเจ็บไข้ เป็นธรรมดาว่ายนั่นเอง

ตนเองมี ความตาย เป็นธรรมดาว่ายแล้ว ก็ยังมัวหลง

แสงหาสิ่งที่มีความตาย เป็นธรรมดาว่ายนั่นเอง

ตนเองมี ความโศก เป็นธรรมดาว่ายแล้ว ก็ยังมัวหลง

แสงหาสิ่งที่มีความโศก เป็นธรรมดาว่ายนั่นเอง

ตนเองมี ความเคร้าหมอง โดยรอบด้าน เป็นธรรมดา

อยู่แล้ว ก็ยังมัวหลงแสงหาสิ่งที่มีความเคร้าหมอง

โดยรอบด้าน เป็นธรรมดาว่ายนั่นเอง อีก.

กิกษุทั้งหลาย ! ก็จะไรเล่า เป็นสิ่งที่มีความเกิด (เป็นต้น) ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้าน (เป็นที่สุด) เป็นธรรมดา ?

กิกษุทั้งหลาย ! บุตรและภรรยา มีความเกิด เป็นธรรมดา ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดา. ทาสหญิง ทาสชาย มีความเกิดเป็นธรรมดา ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดา. แพะ แกะ มีความเกิดเป็นธรรมดา ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดา. ไก่ สุกร มีความเกิดเป็นธรรมดา ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดา. ช้าง โค หมา ลา มีความเกิดเป็นธรรมดา ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดา. ทองและเงิน เป็นสิ่งที่มีความเกิดเป็นธรรมดา ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดา. สิ่งที่มนุษย์เข้าไปเกิดทุนเอาไว้ เหล่านี้แลที่ชื่อว่า สิ่งที่มีความเกิดเป็นธรรมดา ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดา ซึ่งคนในโลกนี้ พากันจมติดอยู่ พากันมัวเม/o/y พากันสยบอยู่ ในสิ่งเหล่านี้ จึงทำให้ตนทั้งที่มีความเกิดเป็นธรรมดา ฯลฯ มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดาวอยู่่องแล้ว

ก็ยังมัวลงแสงหา สิ่งที่มีความเกิดเป็นธรรมด้า ฯลฯ
ที่มีความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมด้า อญ্যอีก.

ภิกขุทั้งหลาย ! ความคิดอันนี้ ได้เกิดขึ้นแก่เรา
ว่า “ทำไมหนอ เราซึ่งมีความเกิด ฯลฯ ความเคร้าหมายโดยรอบด้าน เป็นธรรมดาว่าย่องแล้ว จะต้องไปมัวแสงหา สิ่งที่มีความเกิด ฯลฯ ความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดาว่ายูกอีก. ใจนหนอ เราผู้มีความเกิด ฯลฯ ความเคร้าหมายโดยรอบด้าน เป็นธรรมดาว่าย่องแล้ว ครั้นได้รู้สึกถึงโทษอันต่ำธรรมของการมีความเกิด ฯลฯ ความเคร้าหมายโดยรอบด้านเป็นธรรมดานี้แล้ว เรายังแสงหานิพพาน อันไม่มีความเกิด อันเป็นธรรมที่เกشمจากเครื่องร้อยรัด ไม่มีธรรมอื่นยิ่งกว่าເเกิด”.

ภิกขุทั้งหลาย ! เราనັນโดยสมัยอื่นอีก ยังหนุ่มเที่ยว เกษ้ายังดำจัด บริบูรณ์ด้วยความหนุ่มที่กำลังเจริญ ยังอยู่ในปฐมวัย เมื่อมารดาบิดาไม่ปราณนาด้วยกำลังพากันร้องให้น้ำตาลงหน้าอยู่ เรายังได้ปลงผมและหนวดครองพ้าย้อมฟ่าด ออกจากเรือน บัวเป็นผู้ไม่มีเรือนแล้ว. ...การท้วชาะ ! ในโลกนี้ ครั้งก่อนแต่การตรัสรู้ เมื่อเรยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นโพธิสัตว์อยู่ความคิดนี้เกิดมีแก่เราว่า

“พระราช ดับแคน เป็นทางมาแห่งอุลี
ส่วน บรรพชา เป็นโอกาสว่าง
ผู้อยู่ในกรองเรือนจะประพฤติพรหมจรรย์ให้
บริสุทธิ์บวบบูรณ์โดยส่วนเดียว เมื่อนลังช์ที่เข้าชัดดีแล้ว
โดยง่ายนั้นไม่ได้.

ถ้าใจนเรางเพียงปลงผมและหนวด กรองผ้าย้อมฝาด
ออกจากเรือน บัวจะเป็นผู้ไม่มีประโยชน์แก่ชาวช้องด้วยเรือน
ເຄີດ” ดังนี้. ...

การทำความเพียรแข่งกับอนาคตภัย | ๑๑

- บาลี ปัญจก. อ. ๒๙/๑๗/๑๒๐/๗/๔.

กิกษุทั้งหลาย ! ภัยในอนาคตเหล่านี้ มีอยู่ ๕ ประการ ซึ่งกิกษุผู้มองเห็นอยู่ ควรแท้ที่จะเป็นผู้ไม่ประมาท มีความเพียรเพากิเลส มีตนส่งไปแล้วในการทำ เช่นนั้น อยู่ตลอดไป เพื่อถึงลิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุลิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งลิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้งเสียโดยเร็ว.

ภัยในอนาคต ๕ ประการนั้น คืออะไรบ้างเล่า ?
๕ ประการคือ

(๑) กิกษุในกรณีนี้พิจารณาเห็นชัดแจ้งว่า “บัดนี้เรยังหนุ่ม ยังเยาว์วัย ยังรุ่นคนอง มีผมยังดำสนิท ต้องยูในวัยกำลังเจริญ คือปฐมวัย แต่จะมีสักคราวหนึ่งที่ ความแก่จะมาถึงร่างกายนี้ ก็คนแก่ถูกความชราครอบงำแล้ว จะมโนสิการถึงคำสอนของท่านผู้รู้ทั้งหลายนั้น ไม่ทำได้สักวันเลย และจะเสพเสนาสนะอันเงียบสงบซึ่งเป็นป่าช้า ก็ไม่ทำได้easy ๆ เลย. ก่อนแต่ลิ่งอันไม่เป็นที่ต้องการ ไม่น่าคร่าว

ไม่น่าชอบใจ (คือความแก่) นั้น จะมาถึงเรา เราจะรีบทำความเพียร เพื่อถึงลิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งสิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้งเสียโดยเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ถึงแล้ว ก็จักอยู่เป็นผาสุก แม้จะแก่เท่า” ดังนี้.

(๒) ภิกขุหั้งหลาย ! ข้ออื่นยังมีอีก ภิกขุพิจารณาเห็นชัดแจ้งว่า “บัดนี้ เรายังอาพาธน้อย มีโรคน้อย มีไฟธาตุ ให้ความอบอุ่นสม่ำเสมอ ไม่เย็นนัก ไม่ร้อนนัก พอปานกลาง ควรแก่การทำความเพียร แต่จะมีสักคราวหนึ่งที่ ความเจ็บไข้ จะมาถึงร่างกายนี้ ก็คนที่เจ็บไข้ถูกพยาธิครอบกำแล้ว จะมโนสิการถึงคำสอนของท่านผู้รู้หั้งหลายนั้น ไม่ทำได้ สะดวกเลย และจะเสพเสนาสนะอันเงียบสงัดซึ่งเป็นป่าช้า ก็ไม่ทำได่ง่ายๆ เลย. ก่อนแต่ลิ่งอันไม่เป็นที่ต้องการ ไม่น่าใคร่ ไม่น่าชอบใจ (คือความเจ็บไข้) นั้น จะมาถึงเรา เราจะรีบทำความเพียร เพื่อถึงลิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งสิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้งเสียโดยเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ถึงแล้ว ก็จักอยู่เป็นผาสุก แม้จะเจ็บไข้” ดังนี้.

(๓) กิกขุทั้งหลาย ! ข้ออื่นยังมีอีก กิกขุพิจารณา
เห็นชัดแจ้งว่า “บัดนี้ ข้าวกล้างามดี บิณฑะ (ก้อนข้าว)
หาได่ง่าย เป็นการสะดวกที่จะยังชีวิตให้เป็นไป ด้วย
ความพยายามแสวงหาบิณฑบาต แต่จะมีลักษณะนี้ที่
กิกษาหายาก ข้าวกล้าเสียหาย บิณฑะหาได้ยาก ไม่เป็น^๑
การสะดวกที่จะยังชีวิตให้เป็นไปด้วยความพยายาม
แสวงหาบิณฑบาต เมื่อกิกษาหายาก ที่ได้กิกษาห่าง่าย
คนทั้งหลายก็อพยพกันไป ที่นั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ความอยู่
คลุกคลีปะปนกันในหมู่คนก็จะมีขึ้น เมื่อมีการคลุกคลีปะปน
กันในหมู่คน จะมีผลการถึงคำสอนของท่านผู้รู้ทั้งหลายนั้น
ไม่ทำได้สะดวกเลย และจะเสพเสนาสนะอันเจียบสั้นซึ่ง
เป็นป่าช้า ก็ไม่ทำได่ง่าย ๆ เลย. ก่อนแต่ลิ่งอันไม่เป็นที่
ต้องการ ไม่น่าครับ ไม่น่าชอบใจ (คือกิกษาหายาก) นั้น
จะมาถึงเรา เราจะรีบทำความเพียร เพื่อถึงลิ่งที่ยังไม่ถึง^๒
เพื่อบรรลุลิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งลิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้ง^๓
เสียโดยเร็ว ซึ่งเป็นลิ่งที่ทำให้ผู้ถึงแล้ว จักอยู่เป็นผาสุก
แม้ในคราวที่เกิดทุพภิกขภัย” ดังนี้.

(๔) กิกขุทั้งหลาย ! ข้ออื่นยังมีอีก กิกขุพิจารณา
เห็นชัดแจ้งว่า “บัดนี้ คนทั้งหลายสมัครส漫าชื่นบานต่อ กัน
ไม่วิวิชาทกัน เข้ากันได้ดุจดั่งนமผสมกับน้ำ มองแลกันด้วย
สายตาแห่งคนที่รักใคร่กัน เป็นอยู่ แต่จะมีสักคราวหนึ่ง
ที่ กัย คือ โจรป่ากำเริบ ชาวชนบทผู้ขึ้นอยู่ในอาณาจักร
แต่กระจัดกระจาดแยกย้ายกันไป เมื่อมีกัยเช่นนี้ ที่ได
ปลดปล่อย คนทั้งหลายก็อพยพกันไป ที่นั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น
ความอยู่คู่ลูกคลีปะปนกันในหมู่คน ก็จะมีขึ้น เมื่อมีการอยู่
คลุกคลีปะปนกันในหมู่คน จะมีการถึงคำสอนของท่านผู้รู้
ทั้งหลายนั้น ไม่ทำได้สะดวกเลย และจะเสพเสนาสนะอัน
เยี่ยบลงดั่งเป็นป่าช้า ก็ไม่ทำได้ง่าย ๆ เลย. ก่อนแต่สิ่ง
อันไม่เป็นที่ต้องการ ไม่น่าใคร ไม่น่าชอบใจ (คือโจรกัย) นั้น
จะมาถึงเรา เราจะรับทำความเพียร เพื่อถึงสิ่งที่ยังไม่ถึง
เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งสิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้ง
เสียโดยเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ถังแล้ว จักอยู่เป็นพาสุก
แม่ในคราวที่เกิดโจรกัย” ดังนี้.

(๕) ภิกขุทั้งหลาย ! ข้ออื่นยังมีอีก ภิกขุพิจารณา
เห็นชัดแจ้งว่า “บัดนี้ สงฆ์สามัคคีประดองกัน ไม่วิวัทกัน
มีอุทเทสเดียวกัน อยู่เป็นผาสุก แต่จะมีสักคราวหนึ่งที่
สงฆ์แตกกัน เมื่อสงฆ์แตกกันแล้ว จะมโนสิการถึงคำสอน
ของท่านผู้รู้ทั้งหลายนั้น ไม่ทำได้สะดวกเลย และจะเสพ
เสนาสนะอันเงียบสงบซึ่งเป็นป่าช้า ก็ไม่ทำได่ง่าย ๆ เลย.
ก่อนแต่ลิ่งขันไม่เป็นที่ต้องการ ไม่น่าใคร ไม่น่าชอบใจ
(คือสงฆ์แตกกัน) นั้น จะมาถึงเรา เราจะรับทำความเพียร
เพื่อถึงลิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้ง
สิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้งเสียโดยเร็ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ถึงแล้ว
จักอยู่เป็นผาสุก แม้ในคราวเมื่อสงฆ์แตกกัน” ดังนั้น

ภิกขุทั้งหลาย ! ภัยในอนาคต ๕ ประการ
เหล่านี้แล ซึ่งภิกขุผู้มองเห็นอยู่ ควรแท้ที่จะเป็นผู้ไม่ประมาท
มีความเพียรเผากิเลส มีตนสั่งไปแล้วในการทำ เช่นนั้นอยู่
ตลอดไป เพื่อถึงสิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ
เพื่อทำให้แจ้งสิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้งเสียโดยเร็ว.

บทอธิษฐานจิตเพื่อทำความเพียร

๑๒

- บาลี ท.ก. อ. ๒๐/๖๔/๒๕๙.

ภิกขุทั้งหลาย ! เรายังรู้สึกได้อยู่ชั่งธรรม
๒ อย่าง คือ ความไม่รู้จักอิมจักพอ (สันโดษ) ในกุศล
ธรรมทั้งหลายและ ความเป็นผู้ไม่ถอยกลับ (อัปปวิ
วนี) ในการทำความเพียร.

ภิกขุทั้งหลาย ! เรายอมตั้งไว้ชั่งความเพียร
อันไม่ถอยกลับ (ด้วยการตั้งจิต) ว่า

“หนัง เอ็น กระดูก จักเหลืออยู่
เนื้อและเลือดในสรีระจักเหือดแห้งไปก็ตามที่
ประโยชน์ได อันบุคคลจะบรรลุได้ด้วยกำลัง
ด้วยความเพียร ด้วยความบากบ้น ของบุรุษ
ถ้ายังไม่บรรลุประโยชน์นั้นแล้ว
จักหยุดความเพียรเสีย เป็นไม่มี” ดังนี้.

กิกษุทั้งหลาย ! การตรัสรู้เป็นสิ่งที่เราถึงทับแล้วด้วยความไม่ประมาท อนุตตรโยคกเขมธรรม ก็เป็นสิ่งที่เราถึงทับแล้วด้วยความไม่ประมาท.

กิกษุทั้งหลาย ! ถ้าแม้ พากເເວ ພຶງຕັ້ງໄວ້
ชື່ງຄວາມເພີຍຮອນໄມ່ຄອຍກລັບ (ດ້ວຍການຕັ້ງຈິຕ) ວ່າ
“ໜັງ ເັນ ກຣະດູກ ຈັກເຫຼືອອູ່ ເນື້ອແລະເລືອດໃນສີຮະ
ຈັກເຫຼືອດແໜ່ງໄປກີຕາມທີ່ປະໂຍືນໄດ້ອັນບຸຄຄລະບຣລຸໄດ້
ດ້ວຍກຳລັງ ດ້ວຍຄວາມເພີຍ ດ້ວຍຄວາມນາກນັ້ນ ຂອງບຸຮຸ່ງ ຕ້າຍັງ
ໄມ່ບຣລຸປະໂຍືນນັ້ນແລ້ວ ຈັກຫຍຸດຄວາມເພີຍເລີຍ ເປັນໄມ່ນີ້”
ດັ່ງນີ້ ແລ້ວໃຊ້ ກົກຂູ້ທັງຫາ ! ພາກເເວ ກົດຈັກກະທຳ
ໄທແຈ້ງດ້ວຍປັບປຸງອັນຍິ່ງເອງ ທີ່ສຸດແໜ່ງພຣມຈຣຍ
ອັນໄມ່ມອະໄຣເອື່ນຍິ່ງກວ່າ ອັນເປັນປະໂຍືນທີ່ຕ້ອງການຂອງກຸລຸບຸຕຣ
ຜູ້ອອກຈາກເຮືອນ ບວຊເປັນຜູ້ໄມ່ມີເຮືອນໂດຍຂອບ ໄດ້ຕ່ອກາລ
ໄມ່ນານໃນທົກສະວະ ເຂົ້າຖືແລ້ວແລ້ອຍູ່ ເປັນແນ່ນອນ.

ลำดับการปฏิบัติเพื่อรู้ตาม ชีงสจธรรม

๑๓

- ปาติ ม. ม. ๑๗/๒๓๓-๒๓๔/๒๓๕.

กิกขุทั้งหลาย ! เราย่อมไม่กล่าวการประสบความพอใจในอรหัตผล ด้วยการกระทำอันดับแรกเพียง อันดับเดียว. กิกขุทั้งหลาย ! ก็แต่ว่า การประสบความพอใจในอรหัตผล ย่อมมีได้ เพราะการศึกษาโดยลำดับ เพราะการกระทำโดยลำดับ เพราะการปฏิบัติโดยลำดับ.

กิกขุทั้งหลาย ! ก็การประสบความพอใจในอรหัตผล ย่อมมีได้ เพราะการศึกษาโดยลำดับ เพราะการกระทำโดยลำดับ เพราะการปฏิบัติโดยลำดับนั้น เป็นอย่างไรเล่า ?

กิกขุทั้งหลาย ! บุรุษบุคคลในกรณีนี้ เป็นผู้มีศรัทธา เกิดขึ้นแล้ว ย่อม เข้าไปหาผู้ถึงอริยสัจ

(สัปบุรุษ)

เมื่อเข้าไปหา

ย่อม เข้าไปนั่งโภค

เมื่อเข้าไปนั่งโภค

ย่อม เงียโสตลงสตับ

ผู้เจียโสดลงสดับ ย่อม ได้ฟังธรรม
ครั้นฟังแล้ว ย่อม ทรงจำธรรมไว้
ย่อม ไคร่ครรภุพิจารณาซึ่งเนื้อความ
แห่งธรรม ทั้งหลายที่ตนทรงจำไว้
เมื่อเข้าไคร่ครรภุพิจารณา ซึ่งเนื้อความแห่งธรรมนั้นอยู่
ธรรมทั้งหลายย่อมทนต่อการเพ่งพิสูจน์
เมื่อธรรมทนต่อการเพ่งพิสูจน์มีอยู่
ฉันทะ (ความพอใจ) ย่อมเกิด
ผู้เกิดฉันทะแล้ว ย่อม มีอุตสาหะ
ครั้นมีอุตสาหะแล้ว
ย่อม พิจารณาหาความสมดุลแห่งธรรม
ครั้นพิจารณาหาความสมดุลแห่งธรรมแล้ว
ย่อม ตั้งตนไว้ในธรรม นั้น
ผู้มีตนสั่งไปแล้วในธรรมนั้นอยู่
ย่อม กระทำให้แจ้ง ซึ่งบรรลัจจ์ด้วยกาย ด้วย
ย่อม เท็นแจ้งแหงตลอด ซึ่งบรรลัจจ์นั้นด้วยปัญญา ด้วย.

หลักเกณฑ์การเลือกสถานที่และบุคคลที่ควรเชพ และไม่ควรเชพ

๑๔

- ปีที่ ๓ น. ๑๒/๒๖๑-๒๖๗/๒๖๗-๒๖๙.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุในกรณีนี้ เข้าไปอาศัย วนปัตถ์ (ป่าทึบ) แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ สติที่ยังตั้งขึ้นไม่ได้ ก็ไม่ตั้งขึ้นได้ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่น ก็ไม่ตั้งมั่น อาสวะที่ยัง ไม่ลิ้น ก็ไม่ถึงความลิ้น และอนุตตรโยคกเขมธรรม ที่ยังไม่บรรลุก็ไม่บรรลุ ทั้งจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริกขาร อันบรรพชิตพึงแสวงหามาเพื่อ เป็นบริขารของชีวิต ก็หมายได้โดยยาก. ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุนั้น พิจารณาเห็นโดยประจักษ์ดังนี้แล้ว ไม่ว่าจะเป็น เวลากลางวันหรือกลางคืน พึงหลีกไปเสียจากวนปัตถ์นั้น อย่าอยู่เลย.

ภิกษุทั้งหลาย ! อนึ่ง ภิกษุในกรณีนี้เข้าไปอาศัย วนปัตถ์แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่สติที่ยังตั้งขึ้นไม่ได้ ก็ไม่ตั้งขึ้นได้ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่น ก็ไม่ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่ลิ้น ก็ไม่ถึงความลิ้น และอนุตตรโยคกเขมธรรมที่ยังไม่บรรลุ ก็ไม่บรรลุ แต่ว่า จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริกขาร

อันบรรพชิตพึงแสวงหามาเพื่อเป็นบริการของชีวิตหมายได้โดยไม่ยาก. ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุนั้น พิจารณาเห็นโดยประจักษ์ดังนี้แล้ว คิดว่า “เราเป็นผู้อุกอาจเรื่องบวช เพราะเหตุแห่งจีวรก็หมายได้ เพราะเหตุแห่งบิณฑบาตก็หมายได้ เพราะเหตุแห่งเสนาสนะก็หมายได้ เพราะเหตุแห่งคิลานปัจจัยเภสัชบริการก็หมายได้” ครั้นพิจารณาเห็นดังนี้แล้ว ภิกษุนั้น พึงหลีกไปจากการปัตถันนั้น อย่าอยู่เลย.

ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุในกรณีนี้ เข้าไปอาศัยวนปัตถ์แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ สติที่ยังตั้งขึ้นไม่ได้ ก็ตั้งขึ้นได้ จิตที่ยังไม่ตั้งมั่น ก็ตั้งมั่น อาสวะที่ยังไม่ลิ่น ก็ถึงความลิ่น และอนุตตรโยคก เชมธรรมที่ยังไม่บรรลุ ก็บรรลุ แต่จีวรบิณฑบาต เเสนาสนะ คิลานปัจจัยเภสัชบริการ อันบรรพชิตพึงแสวงหาเพื่อเป็นบริการของชีวิตนั้นหมายได้โดยยาก. ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุนั้นพิจารณาเห็นโดยประจักษ์ดังนี้แล้ว คิดว่า “เรามิได้อุกอาจเรื่องบวช เพราะเหตุแห่งจีวร เพราะเหตุแห่งบิณฑบาต เพราะเหตุแห่งเสนาสนะ เพราะเหตุแห่งคิลานปัจจัยเภสัชบริการ” ครั้นพิจารณาเห็นดังนี้แล้ว ภิกษุนั้น พึงอยู่ในวนปัตถันนั้น อย่าหลีกไปเสียเลย.

ภิกษุทั้งหลาย ! อนึ่ง ภิกษุในกรณีนี้ เข้าไปอาศัย
วนปัตถ์แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่สติที่ยังตั้งชื่นไม่ได้ก็ตั้งชื่นได้
จิตที่ยังไม่ตั้งมั่น ก็ตั้งมั่นอواسาที่ยังไม่ลิน ก็ถึงความลิน
และอนุตตรโยคกเขมธรรมที่ยังไม่บรรลุ ก็บรรลุ ทั้ง
จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานปัจจัยเกล้าบริการ
อันบรรพชิตพึงแสวงหามาเพื่อเป็นบริการของชีวิตนั้น
ก็หาได้โดยไม่ยาก. ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุนั้น พิจารณา
เห็นโดยประจักษ์ตั้งนี้แล้ว พึงอยู่ในวนปัตถ่นั้น จนตลอดชีวิต
อย่าหลีกไปเลี้ยงเลย.

(ในกรณีแห่งการเลือกหมู่บ้าน นิคม นคร ชนบท
และบุคคล ที่ควรเสพหรือไม่ควรเสพ ก็ได้ตรัสไว้โดยหลักเกณฑ์
อย่างเดียวกัน).

ความเพลินเป็นแคนเกิดแห่งทุกข์

๑๕

- บาลี อุปาริ. ม. ๑๔/๔๗๐-๔๗๑/๗๙๖.

บุณณะ ! รูปที่เห็นด้วยตาคือสิ่งที่ฟังด้วยหูคือสิ่งที่กลิ่น ที่摸ด้วยจมูกคือสิ่งที่ลิ้มด้วยลิ้นคือสิ่งที่สัมผัสด้วยกายคือสิ่งและธรรมารมณ์ ที่รู้แจ้งด้วยใจคือสิ่งอันเป็นสิ่งที่นำประราณนา นำรักใคร่ นำพาใจ ที่ยวนตายวนใจให้รัก เป็นที่เข้าไปตั้งอาศัยอยู่แห่งความใคร่ เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนดย้อมใจ มีอยู่ ภิกษุย่อมเพลิดเพลินย่อมพร่าสระเสริญ ย่อมเมามากอยู่ ซึ่งอารมณ์ มีรูปเป็นต้นนั้นใช้ เมื่อภิกษุนั้น เพลิดเพลิน พร่าสระเสริญ มากมากอยู่ ซึ่งอารมณ์มีรูปเป็นต้นนั้นอยู่ นั้นที่ (ความเพลิน) ย่อมบังเกิดขึ้น.

เรากล่าวว่า เพาะความเพลินเป็นสมุทัย (เครื่องก่อขึ้น) จึงเกิดมีทุกขสมุทัย (ความก่อขึ้นแห่งทุกข์) ดังนี้ แล.

อาการเกิดแห่งทุกขโดยสังเขป

๑๖

- บาลี สพ. ๓๘/๔๙/๖๔.

มิคชาล ! รูป ทั้งหลายที่เห็นด้วยตา อันเป็นรูปที่น่าประณยา น่ารักครอ น่าพอใจ เป็นที่ยั่วยวนชรา ให้รัก เป็นที่เข้าไปตั้งอาศัยอยู่แห่งความใคร่ เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนดย้อมใจ มีอยู่. กิกษุย่อมเพลิดเพลิน พร่ำสรรเสริญ สยบมัวเม้า ในรูปนั้นเชร์ เมื่อกิกษุนั้นเพลิดเพลิน พร่ำสรรเสริญ สยบมัวเม้า ในรูปนั้นอยู่นั้นทิ (ความเพลิน) ย่อมเกิดขึ้น.

มิคชาล ! เรากล่าวว่า “ความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ มีได้ เพราะความเกิดขึ้นแห่งนั้นทิ” ดังนี้.

(ในกรณีแห่ง เสียง ที่ได้ยินด้วยหู กลิ่น ที่ดมด้วยจมูก รส ที่ลิ้มด้วยลิ้น โภภรรพะ ที่ล้มผัสด้วยผิวกาย และธรรมารมณ์ ที่รู้แจ้งด้วยใจ ก็ได้ตรัสร่วมโดยทำนองเดียวกันกับในกรณีแห่งรูป ที่เห็นด้วยตา).

ความดับทุกข์มี เพระความดับแห่งนันทิ

๑๗

- ปาติ อุปว. ม. ๑๔/๔๘๙/๗๕๒.

บุณณะ ! รูปที่เห็นด้วยตา ก็ได้ เสียง ที่ฟังด้วยหู ก็ได้กลิ่น ที่ดมด้วยจมูก ก็ได้ รส ที่ลิ้นด้วยลิ้น ก็ได้ โภคภัพ พะ ที่สัมผัสด้วยกาย ก็ได้ และธรรมารมณ์ ที่รู้แจ้งด้วยใจ ก็ได้ อันเป็นสิ่งที่นำประราณนา นำรักใคร่ นำพาใจ เป็นที่ยวนตา ยวนใจให้รัก เป็นที่เข้าไปตั้งอาศัยอยู่แห่งความใคร่ เป็น ที่ตั้งแห่งความกำหนด ย้อมใจ มีอยู่. ภิกษุย่อมไม่ เพลิดเพลิน ไม่พรางสรรเสริญ ไม่เมามาก ซึ่งอารมณ์ มี รูปเป็นต้นนั้น. เมื่อภิกษุไม่เพลิดเพลิน ไม่พรางสรรเสริญ ไม่เมามาก ซึ่งอารมณ์มีรูป เป็นต้นนั้นอยู่ นันทิ (ความเพลิน) ย่อมดับไป.

บุณณะ ! เรากล่าวว่า “ความดับไม่มีเหลือ แห่งทุกข์มีได้ เพระความดับไม่เหลือแห่งความเพลิน” ดังนี้.

ลักษณะแห่งจิตที่หลุดพ้นด้วย การละนันทิ (อีกนัยหนึ่ง)

๑๗

- ปาลี สภาพ. ล. ๑๙/๑๘๐/๖๔๔.

ภิกขุทั้งหลาย ! พากເຮອງຈະทำໃນໃຈชຶ່ງ ຮູບ
ທັ້ງຫລາຍ ໂດຍແຍບຄາຍ ແລະເຫັນຄວາມໄມ່ເຖິງແໜ່ງຮູບທັ້ງຫລາຍ
ໃຫ້ເຫັນຕາມທີ່ເປັນຈິງ. ภิกขุທັ້ງຫລາຍ ! ภิกขุ ເມື່ອຈະທຳ
ໃນໃຈชຶ່ງຮູບທັ້ງຫລາຍໂດຍແຍບຄາຍອູ່ ເຫັນຄວາມໄມ່ເຖິງແໜ່ງ
ຮູບທັ້ງຫລາຍ ຕາມທີ່ເປັນຈິງອູ່ ຍ່ອມເປື່ອໜ່າຍແມ່ໃນຮູບ
ທັ້ງຫລາຍ.

ເພຣະຄວາມສິ້ນໄປແໜ່ງນັນທີ ຈຶ່ງມີຄວາມສິ້ນໄປແໜ່ງຮາຄະ
ເພຣະຄວາມສິ້ນໄປແໜ່ງຮາຄະ ຈຶ່ງມີຄວາມສິ້ນໄປແໜ່ງນັນທີ
ເພຣະຄວາມສິ້ນໄປແໜ່ງນັນທີແລະຮາຄະ
ກລ່າວໄດ້ວ່າ ຈິຕຫລຸດພັນແລ້ວດ້ວຍດີ ດັ່ງນີ້.

(ໃນกรณີແໜ່ງ ເສີ່ງ ກລິນ ຮສ ໂພງຈັ້ພພະ ແລະ
ဓຣມາຮມ໌ ກົມື່ຂໍຄວາມທີ່ກລ່າວໄວ້ຍ່າງເດືອຍກັນກັນໃນกรณີແໜ່ງຮູບ
ທີ່ກລ່າວໄວ້ຂ້າງບນນີ້).

วิธีที่สุดวากสบายน เพื่อการดับของกิเลส

๑๙

- ป้าตี ສพ. ส. ๑๔/๑๖๗/๒๓๓๒, - ป้าตี ສพ. ส. ๑๔/๑๖๗/๒๓๓๔.

กิกขุทั้งหลาย ! เรายังแสดงปฏิปทาเป็นที่สบายน
แก่การบรรลุนิพพาน แก่พวกรเรอ. พวกรเรองฟัง จงทำ
ในใจให้ดี เราจักกล่าว.

กิกขุทั้งหลาย ! ปฏิปทาเป็นที่สบายนแก่การ
บรรลุนิพพานนั้น เป็นอย่างไรเล่า ?

กิกขุทั้งหลาย ! กิกขุในกรณีนี้
ย่อมเห็นชึ่ง จักชุ่ว ไม่เที่ยง
ย่อมเห็นชึ่ง รูปทั้งหลายว่า ไม่เที่ยง
ย่อมเห็นชึ่ง จักชุ่วิญญาณว่า ไม่เที่ยง
ย่อมเห็นชึ่ง จักชุ่สมผัสว่า ไม่เที่ยง
ย่อมเห็นชึ่ง เวทนา อันเป็นสุข เป็นทุกข์ หรือเป็น
อทุกข์มสุข ที่เกิดขึ้น เพราะจักชุ่ลัมผัสเป็นปัจจัยว่า ไม่เที่ยง.

(ในกรณีแห่ง โสดะ หวานะ ชีวหา กายะ และ มนะ ก็ได้
ตรัสต่อไปด้วยข้อความอย่างเดียวกัน ทุกตัวอักษร ต่างกันแต่ชื่อ
เท่านั้น).

ກົກຊຸ້ທັງໝາຍ ! ນີ້ແລ ຄືອປົງປາເປັນທີ່ສບາຍ
ແກ່ການບຣລຸນິພພານ ນັ້ນ.

(ອີກ ໂ ນັຍ ໄດ້ຕະລັດໂດຍໃຫ້ຄໍາວ່າທຸກໆຂັ້ນແລະຄໍາວ່າອັນຕາ
ແທນຄໍາວ່າໄມ່ເຖິ່ງ ສ່ວນຕ້ວ້າອັກຊຣອື່ນ ຈຳນັ້ນແນ້ວອັນເດີມທຸກປະກາກ).

(ອີກນັຍໜຶ່ງ)

ກົກຊຸ້ທັງໝາຍ ! ເຮັດວຽກແສດງປົງປາເປັນທີ່ສບາຍ
ແກ່ການບຣລຸນິພພານ ແກ່ເຮືອທັງໝາຍ. ພວກເຮົາຈົງຟັງ
ຈົງທຳໃນໃຈໃຫ້ ເຮັດວຽກລ່າວ.

ກົກຊຸ້ທັງໝາຍ ! ປົງປາເປັນທີ່ສບາຍແກ່ການ
ບຣລຸນິພພານນັ້ນ ເປັນອຍ່າງໄວເລ່າ ?

ກົກຊຸ້ທັງໝາຍ ! ພວກເຮົາຈະສຳຄັນຄວາມຂອນນີ້ວ່າ
ອຍ່າງໄວ ?

ຈັກຊຸ້ ເຖິ່ງຫີ່ວ່າໄມ່ເຖິ່ງ ?

“ໄມ່ເຖິ່ງ ພຣະເຈົ້າໜ້າ !”.

สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า ?

“เป็นทุกข์ พระเจ้าช้า !”.

ลิ่งไดไม่เที่ยง เป็นทุกข์มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดा ควรหรือหนอที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า “นั่นของเรา (เอต๊ มม) นั่นเป็นเรา (เอโโสhamสูมิ) นั่นเป็นอัตตาของเรา (เอโโส เม อตุตา)” ดังนี้ ?

“ไม่ควรตามเห็นอย่างนั้น พระเจ้าช้า !”.

(ต่อไปได้ตรัสรถามและภิกษุทูลตอบ เกี่ยวกับ รูป ...
จักชุวิญญาณ ... จักชุสัมผัส ... จักชุสัมผัสสชาเวทนา ซึ่งมี
ข้อความอย่างเดียวกันกับในกรณีแห่งจักชุนั้นทุกประการ ต่างกัน
แต่ชื่อเท่านั้น).

ภิกษุหั้งหลาย ! อริยสาวกผู้มีการสดับ เมื่อเห็น
อยู่อย่างนี้

ย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักชุ

ย่อมเบื่อหน่ายแม่ในรูป

ย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักชุวิญญาณ

ย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักชุสัมผัส

ย่อเมื่อหน่ายแม่ในเวทนา
อันเป็นสุข เป็นทุกชี หรือเป็นอุทุกชัมสุข
ที่เกิด เพราะจักขุสัมผัสเป็นปัจจัย
เมื่อเป็นหน่าย ย่อเม คลายกำหนด
 เพราะคลายกำหนด ย่อเม หลุดพ้น
 เมื่อหลุดพ้นแล้ว ย่อเม มีญาณหงั้นรู้ ว่าหลุดพ้นแล้ว.
 อธิษฐานนั้น ย่อเม รู้ชัด ว่า
 “ชาติลิ้นแล้ว พรหมจารย์อยู่่จะบันแล้ว
 กิจที่ควรทำได้ทำสำเร็จแล้ว
 กิจอื่นที่จะต้องทำเพื่อความเป็นอย่างนี้ มิได้มีอีก”.

ภิกษุหงั้นหลาย ! นี้แล คือปฏิปทาเป็นที่สบายน
 แก่การบรรลุนิพพาน นั่น.

(ในกรณีแห่งอายุนิกธรรมหมวดโสตະ หวานะ ชีวหา
 กายะ และ มนะ ก็ได้ตรัสรสต่อไปอีก โดยนัยอย่างเดียวกันกับในกรณี
 แห่งอายุนิกธรรมหมวดจักษุนี้).

ทิ้งเสียนั่นแหละ กลับจะเป็นประโยชน์

๒๐

- ปาติ สมชาย. ส. ๑๔/๑๖๑/๒๙๘.

กิกษุทั้งหลาย ! สิ่งใด ไม่ใช่ของເຮືອ ສິ່ງນັ້ນ
ເຮອຈະມັນເສີຍ ສິ່ງນັ້ນ ອັນເຮອລະເສີຍແລ້ວ ຈັກເປັນໄປ
ເພື່ອປະໂຍບນໍ້າແລະຄວາມສຸຂແກ່ເຮືອ.

กิกษุทั้งหลาย ! ອະໄໄເລ່າ ທີ່ໃນໃຊ່ຂອງເຮືອ ?

กิกษุทั้งหลาย ! ຈັກໜຸ ໄນໃຊ່ຂອງເຮືອ ເຮອຈະມັນເສີຍ ຈັກໜຸນັ້ນ ອັນເຮອລະເສີຍແລ້ວ ຈັກເປັນໄປເພື່ອປະໂຍບນໍ້າແລະຄວາມສຸຂແກ່ເຮືອ

(ในกรณีแห่ง ໂສຕະ ພານະ ພິວຫາ ກາຍະ ແລະ ມໂນ
ກີໄດ້ຕຽບສົດ່ວ່າ ໄປດ້ວຍຂ້ອຄວາມອຍ່າງເດືອກກັນ).

กิกชุทั้งหลาย ! เปรียบเหมือน อะไรๆ ใน
แคว้นนี้ ที่เป็นหญ้า เป็นไม้ เป็นกิ่งไม้ เป็นใบไม้ ที่คนเข้า
ชนไปทิ้ง หรือ เผาเสีย หรือทำตามปัจจัย พวกรถอรุสีก
อย่างนี้บ้างหรือไม่ว่า คนเข้าชนเรามาไป หรือเผาเรา หรือ
ทำแก่เราตามปัจจัยของเขา ?

“ไม่รู้สีกอย่างนั้นเลย พระเจ้าข้า !”.

พระเหตุไรเล่า ?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! พระเหตุว่าความรู้สีกว่าตัว
ตน (อตุตา) ของตน (อตุตโนยา) ของข้าพระองค์ไม่มีในลิ่งเหล่า
นั้น พระเจ้าข้า !”.

กิกซุทั้งหลาย ! ฉันได้กีจันนั่น จักซุ...โซตะ...
นานะ...ชิวaha...กายะ...มโน ไม่ใช่ของเธอ เธอจะละ
มันเสีย สิ่งเหล่านั้น อันเรื่องละเอียดล้ำ จักเป็นไปเพื่อ
ประโยชน์และความสุขแก่เธอ และ.

อาการเกิดดับแห่งเวทนา

๒๑

- บาลี สพ. ๓๔/๒๖๖-๒๖๗/๓๙๗-๓๙๐.

กิกขุทั้งหลาย ! เวทนา ๓ อาย่างเหล่านี้ เกิดมา
จากผัสสะ มีผัสสะเป็นมูล มีผัสสะเป็นเหตุ มีผัสสะเป็น^๑
ปัจจัย.

๓ อาย่างเหล่าไหนเล่า ? ๓ อายังคือ^๒
สุขเวทนา ทุกขเวทนา อทุกขมสุขเวทนา.

กิกขุทั้งหลาย ! เพราะ อาศัยผัสสะอันเป็นที่ตั้ง^๓
แห่งสุขเวทนา สุขเวทนาย่อ้มเกิดขึ้น เพราะ ความดับ^๔
แห่งผัสสะ อันเป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนา นั้น สุขเวทนา อัน^๕
เกิดขึ้นเป็นเพราะอาศัยผัสสะอันเป็นที่ตั้งแห่งสุขเวทนานั้น^๖
ย่อມดับไป ย่อມระงับไป.

(ในกรณีแห่ง ทุกขเวทนา และ อทุกขมสุขเวทนา
ก็ได้ตรัสรู้ด้วยถ้อยคำมีนัยอย่างเดียวกัน).

ภิกษุทั้งหลาย ! เปรียบเหมือน เมื่อไม่สีไฟ
สองอันสีกัน ก็เกิดความร้อนและเกิดไฟ เมื่อไม่สีไฟ
สองอันแยกกัน ความร้อนก็ดับไปสงบไป.

ภิกษุทั้งหลาย ! จันไดก์จันนั้น เวทนาทั้งสามนี้
ซึ่งเกิดจากผัสสะ มีผัสสะเป็นมูล มีผัสสะเป็นเหตุ มีผัสสะ
เป็นปัจจัย อาศัยผัสสะแล้วยอมเกิดขึ้น ยอมดับไป เพราะ
ผัสสะดับ ดังนี้แล.

ลักษณะทางแห่งความหมดจด

๒๗

- ปกาสี ร. ญ. ๒๕๓๔/๑๙๘๗/๓๐.

ทางมีองค์แปด

เป็นทางอันประเสริฐกว่าทางทั้งหลาย.

บทแห่งอริยลักษี ประเสริฐกว่าบททั้งหลาย.

วิริคธรรม ประเสริฐกว่าธรรมทั้งหลาย.

ผู้มีพุทธจักษุ ประเสริฐกว่าสัตว์สองเท้าทั้งหลาย.

นี่แหล่ะ ทางเพื่อความหมดจดแห่งทัศนะ ทางอื่นมิได้ม.

เรอทั้งหลาย จงเดินตามทางนี้

อันเป็นที่ลงแห่งมาร

เรอทั้งหลาย เดินตามทางนั้นแล้ว

จักรการทำที่สุดแห่งทุกชีได.

ทาง เราบอกแล้วแก่เรอทั้งหลาย

เพื่อการรู้จักการถอนซึ่งลูกศร

ความเพียรเป็นกิจ อันเรอทั้งหลายพึงกระทำ

ตถาคทั้งหลายเป็นเพียงผู้บอก

ผู้มุ่งปฏิบัติแล้ว ย่อมพ้นจากเครื่องผูกแห่งมาร.

เมื่อได บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า
“สังฆารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง”
เมื่อนั้น เขาย่ออมเบือหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกชี
นั่นแหละ เป็นทางแห่งความหมัดจด.

เมื่อได บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า
“สังฆารทั้งหลายทั้งปวง เป็นทุกชี”
เมื่อนั้น เขาย่ออมเบือหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกชี
นั่นแหละ เป็นทางแห่งความหมัดจด.

เมื่อได บุคคลเห็นด้วยปัญญาว่า
“ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา”
เมื่อนั้น เขาย่ออมเบือหน่ายในสิ่งที่เป็นทุกชี
นั่นแหละ เป็นทางแห่งความหมัดจด.

ขยายความแห่งอริยมรค มีองค์แปด | ๒๓

- บานี มหา ที่ ๑๐/๓๔๓-๓๔๕/๙๙๙.

กิกขุทั้งหลาย ! ก็อริยสัจคือหนทางเป็นเครื่องให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้น เป็นอย่างไรเล่า ? คือหนทางอันประกอบด้วยองค์แปด อันประเสริฐนี้เอง องค์แปดคือ ความเห็นชอบ ความสำเร็จชอบ วาจาชอบ การงานชอบ อาชีวะชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ.

กิกขุทั้งหลาย ! ความเห็นชอบ เป็นอย่างไร ?

กิกขุทั้งหลาย ! ความรู้ใน ทุกข์ ความรู้ใน เหตุ ให้เกิดทุกข์ ความรู้ใน ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ ความรู้ใน หนทางเป็นเครื่องให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์ อันได้นี้เราเรียกว่า สัมมาทิปฏิ.

กิกขุทั้งหลาย ! ความสำเร็จชอบ เป็นอย่างไร ?

กิกขุทั้งหลาย ! การละทิ้งความคิดในทางการ การละทิ้งความคิดใน ทางพยาบาท การละทิ้งความคิดใน ทางเบียดเบียน นี้เราเรียกว่า สัมมาสังกัปปะ.

ภิกษุทั้งหลาย ! วาจาชอบ เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุทั้งหลาย ! การเว้นจากการพูดเท็จ การเว้นจากการพูดอุห์แทรกกัน การเว้นจากการพูดหยาบ การเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ นี้เรารอเรียกว่า สัมมาวาจา.

ภิกษุทั้งหลาย ! การงานชอบ เป็นอย่างไร ?

ภิกษุทั้งหลาย ! การเว้นจากการฟ้าสัตว์ การเว้นจากการถือเอาลิงของที่เจ้าของไม่ได้ให้ การเว้นจากการประพฤติผิดในการทั้งหลาย นี้เรารอเรียกว่า สัมมาภัณฑะ.

ภิกษุทั้งหลาย ! อารชีวะชอบ เป็นอย่างไร ?

ภิกษุทั้งหลาย ! อริยสาวกในศาสนานี้ ละเมจชาชีพเสีย สำเร็จความเป็นอยู่ด้วยสัมมาชาชีพ นี้เรารอเรียกว่า สัมมาอาชีวะ.

ภิกษุทั้งหลาย ! ความเพียรชอบ เป็นอย่างไร ?

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุในศาสนานี้ ย่อ้มปลูกความพอใจ ย่อ้มพยายาม ย่อ้มประคบความเพียร ย่อ้มประคองจิต ย่อ้มตั้งจิตไว เพื่อความไม่บังเกิดขึ้น แห่งอกุศลธรรมทั้งหลายอันลามก ที่ยังไม่ได้บังเกิด

ย่อมปลูกความพอใจ ย่อมพยาຍາມ ย่อมปราภคความเพียร
ย่อมประคงจิต ย่อมตั้งจิตไว้ เพื่อการละเสียชีวอกุศลธรรม
ทั้งหลายอันเป็นบาป ที่บังเกิดขึ้นแล้ว ย่อมปลูกความพอใจ
ย่อมพยาຍາມ ย่อมปราภคความเพียร ย่อมประคงจิต
ย่อมตั้งจิตไว้ เพื่อการบังเกิดขึ้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย
ที่ยังไม่ได้บังเกิด ย่อมปลูกความพอใจ ย่อมพยาຍາມ
ย่อมปราภคความเพียร ย่อมประคงจิต ย่อมตั้งจิตไว้
เพื่อความยั่งยืน ความไม่เลอะเลือน ความอุกอาจยิ่งขึ้น
ความไฟบุญ ความเจริญ ความเต็มรอบแห่งกุศลธรรม
ทั้งหลาย ที่บังเกิดขึ้นแล้ว นี้เราเรียกว่า สัมมาวายามะ.

กิกษุทั้งหลาย ! ความระลึกชอบ เป็นอย่างไร ?

กิกษุทั้งหลาย ! กิกษุในศาสนานี้ เป็นผู้มีปกติ
พิจารณา เห็นกายในกาย อญู่ มีความเพียรเครื่องเผาบาป
มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม มีสติ นำความพอใจและความ
ไม่พอใจในโลกออกเสียได้ เป็นผู้มีปกติพิจารณาเห็นเวทนา
ในเวทนาทั้งหลาย อญู่ มีความเพียรเครื่องเผาบาป มีความ
รู้สึกตัวทั่วพร้อม มีสติ นำความพอใจและความไม่พอใจ
ในโลกออกเสียได้ เป็นผู้มีปกติพิจารณา เห็นจิตในจิต อญู่

มีความเพียรเครื่องเผาปา มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม มีสติ นำความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกเสียได้ เป็นผู้มีปกติพิจารณา เพื่อธรรมในธรรมทั้งหลาย อยู่ มีความเพียรเครื่องเผาปา มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม มีสติ นำความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกเสียได้ นี้เรารายกว่าสัมมาสติ.

กิกขุทั้งหลาย ! ความตั้นใจมั่นชอบ เป็นอย่างไร ?
กิกขุทั้งหลาย ! กิกขุในศาสนามี เพาะสังด
จากการทั้งหลาย เพราะสังดจากการคุคลธรรมทั้งหลาย
ย่อมเข้าถึง манาที่หนึ่ง อันมีตกวิจาร มีปิติและสุข อันเกิด^{แต่}วิเวก เแล้วแลอยู่ เพาะวิตกวิจารรำงบลง เธอเข้าถึง
ภานที่สอง อันเป็นเครื่องผ่องใสแห่งใจในกายในให้สามิ
เป็นธรรมอันเอกสารดูนิ ไม่มีติกไม้มีวิจารมีแต่ปิติและสุข
อันเกิดแต่สามิแล้วแลอยู่ เพาะปิติจากห้ายไป เธอเป็น^{ผู้}เพ่งเนยอยู่ได้ มีสติ มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม และได้^{เสวย}สุขด้วยกาย ย่อมเข้าถึง ภานที่สาม อันเป็นภาน
ที่พระอริยเจ้าทั้งหลายกล่าวสรรเสริญผู้ได้บรรลุว่า “เป็น^{ผู้}เฉยอยู่ได้ มีสติ มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม” เแล้วแลอยู่.

เพราะละเอสุขและทุกข์เสียได้ และเพระความดับ hairy แห่ง
 โสมนัสและโภมนัสในกาลก่อน เเรอย่ออมเข้าถึง ผ่านที่สี่
 อันไม่ทุกข์และไม่สุข มีแต่สติอันบริสุทธิ์เพระอุเบกษา
 แล้วแลอยู่ นี้เรารายกว่า สัมมาสามาธิ.

กิกษุทั้งหลาย ! นี้เรารายกว่า อริยสัจคือหนทาง
 เป็นเครื่องให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

สามิธุกข์นตอนใช้เป็นบทฐาน ในการเข้าวิมุตติได้ทั้งหมด

๒๔

- บาลี นวก. อ. ๒๓/๑๗๔-๔๔๔/๒๕๐.

ภิกษุทั้งหลาย ! เรากล่าวความสืบอาสวะ

พระอาศัยปฐมภานบ้าง

พระอาศัยทุติยภานบ้าง

พระอาศัยตติยภานบ้าง

พระอาศัยจตุตภานบ้าง

พระอาศัยอากาศนัญญาณะบ้าง

พระอาศัยวิญญาณัญญาณะบ้าง

พระอาศัยอากาศนัญญาณะบ้าง

พระอาศัยเนวสัญญาณลัญญาณะบ้าง

พระอาศัยสัญญาณะบ้าง.

กิกขุทั้งหลาย ! คำที่เรากล่าวแล้วว่า
“กิกขุทั้งหลาย ! เรากล่าวความสั่นอาสาะ เพราะ
อาศัยปฐมภานบ้าง” ดังนี้นั้น เราอาศัยอะไรกล่าวเล่า ?

กิกขุทั้งหลาย ! ในกรณีนี้ กิกขุสังดจากการ
สังดจากอคุศธรรม เช้าถึงปฐมภาน อันมีวิตรกวิจาร
มีปติและสุขอันเกิดจากวิเวก แล้วแลอยู่. ในปฐมภานนั้น
มีธรรมคือ รูป เวทนา สัญญา ลักษาร วิญญาณ เธอนั้น
ตามเห็นชีวธรรมเหล่านั้น โดยความเป็นของไม่เที่ยง
โดยความเป็นทุกชี เป็นโรค เป็นหวัด เป็นลูกศร เป็น
ความยากลำบาก เป็นอาพาธ เป็นดังผู้อื่น เป็นของ
แตกสลาย เป็นของว่าง เป็นของไม่ใช่ตน. เธอทำรัจิต
ด้วยธรรมเหล่านั้น และจึงน้อมจิตไปสู่อมตธาตุด้วยการ
กำหนดว่า “นั่นสงบระงับ นั่นประณีต นั่นคือธรรมชาติ
เป็นที่สงบระงับแห่งสังขารทั้งปวง เป็นที่สัลตคืนซึ่งอุปธิทั้งปวง^๑
เป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา เป็นความจางคลาย เป็นความดับ^๒
เป็นนิพพาน” ดังนี้. เธอทำร้อยในวิปัสสนาญาณ มี
ปฐมภานเป็นบทนั้น ย่อมาถึง ความสั่นไปแห่งอาสาะ
ถ้าไม่ถึงความสั่นไปแห่งอาสาะ ก็เป็น โอปปaticก
อนาคตมีผู้ปรินิพพานในภพนั้น มีการไม่เวียนกลับจาก

ໂລກນັ້ນເປັນຮຽມດາ ເພຣະຄວາມສິນໄປແຫ່ງສັງໂຍໝນໜີໃນເບື້ອງຕໍ່ຫ້ປະກາຣ ແລະເພຣະຄໍາຈາກແໜ່ງ ຊັ້ມມາຮາຄະ ຂຶ້ມນັນທີ ນັ້ນ ຈະ ນັ້ນເອງ.

ກົກໝູທັ້ງໝາຍ ! ເປີຍບ່ານມີອັນນາຍຂໍ້ມັງຮູນ ອີ່ອລູກມືອຂອງເຂາ ປະກອບກາຣີກອຍຢູ່ກະຮູບທຸນຄົນທີ່ທຳດ້ວຍໜູ້ບ້າງ ກະຮູບທຸນດິນບ້າງ ສມັຍຕ່ອມາ ເຂົກໍເປັນ ນາຍຂໍ້ມັງຮູນຜູ້ຍິ່ງໄກລ ຍິງເຮົວ ທໍາລາຍໜູ່ພລອັນໃຫຍ່ໄດ້.

ກົກໝູທັ້ງໝາຍ ! ຈັນໄດ້ກັ້ນນັ້ນ ທີ່ກົກໝູສັດຈາກການ ສັດຈາກອຸຄຸລຮຽມ ເຂົ້າສົນປະຊຸມຄານ ອັນມີວິຕກວິຈາມປີແລະ ສຸຂອັນເກີດຈາກວິເວກ ແລ້ວແລ້ວຢູ່ ດັ່ງນີ້. ກົກໝູທັ້ງໝາຍ ! ຂັ້ນທີ່ເຮັກລ່າວແລ້ວວ່າ “ກົກໝູທັ້ງໝາຍ ! ເຮັກລ່າວຄວາມສິນ ອາສະວະ ເພຣະຄ້າສີປະຊຸມຄານບ້າງ” ດັ່ງນີ້ນັ້ນ ເຮັກຄ້າສີ ຄວາມຂ້ອນນີ້ກັ້ລ່າວແລ້ວ.

(ໃນກຣັນທີແຫ່ງກາຣສິ້ນອາສະວະ ເພຣະຄ້າສີ ຖຸດີມານບ້າງ ເພຣະຄ້າສີ ຕະດີມານບ້າງ ເພຣະຄ້າສີ ຈຕຸຕອມານບ້າງ ກີ່ມີ ຄໍາອີ້ບາຍທີ່ຕັດສໄວ້ໂດຍທຳນອງເດືອກກັນກັບໃນກຣັນທີແຫ່ງປະຊຸມຄານ ຂ້າງບັນນີ້ທຸກຕ້ວອັກໜ້າທີ່ໃນສ່ວນອຸປະນີຍແລະສ່ວນອຸປາມາ ພິດກັນແຕ່ ຂໍອແຫ່ງຄານເທຳນັ້ນ).

กิกขุทั้งหลาย ! คำที่เรากล่าวแล้วว่า
“กิกขุทั้งหลาย ! เรากล่าวความสิ้นอาสวะ
เพาะอาศัยอาการسانัญญาตนะบ้าง” ดังนี้นั้น เราอาศัย
อะไรกล่าวเล่า ?

กิกขุทั้งหลาย ! ในกรณีนี้ กิกขุพระก้าวลง
รูปสัญญาเสียได้โดยประการทั้งปวง เพราะความดับไป
แห่งปฏิบัติสัญญา เพราะการไม่ทำไว้ในใจชั่งนานตัตสัญญา
จึงเข้าถึงอาการسانัญญาตนะ อันมีการทำในใจว่า “อาڪ
ไม่มีที่สุด” ดังนี้ แล้วแลอยู่. ในอาการسانัญญาตนะนั้น
มีธรรมคือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ (ที่กำลังทำ
หน้าที่อยู่)^๑ เออนั้น ตามเห็นชื่อธรรมเหล่านั้น โดยความเป็น
ของไม่เที่ยง โดยความเป็นทุกข์ เป็นโรค เป็นหัวฝีเป็น
ลูกศร เป็นความยากลำบาก เป็นอาพาธ เป็นดังผู้อื่น
เป็นของแตกสลาย เป็นของว่าง เป็นของไม่ใช่ตน.
ເຮັດວຽກຈิตด้วยธรรม (คือขันธ์เพียงสี่) เหล่านั้น แล้ว
จึงน้อมจิตไปสู่อุമตธาตุด้วยการกำหนดว่า “นั่นสংबৰঞ্জ
নন্প্ৰস্তুত নন্দিওৰমচাতি প্ৰেণ তথা সংবৰঞ্জং হেঁ সংখা

๑. ผู้ศึกษาพึงสังเกตให้เห็นว่า ตั้งแต่ มาณ ๑-๔ มีขันธ์ครบห้าส่วน
ใน อาการسانัญญาตนะ ถึง อาการจัญญาตนะนั้น มีขันธ์เพียงสี่ คือ
ชาดaruขันธ์ไป.

ທັງປວງ ເປັນທີ່ສລັດຄືນຊື່ອຸປຣທັງປວງ ເປັນທີ່ສິນໄປແຫ່ງຕົ້ນຫາ ເປັນຄວາມຈາງຄລາຍ ເປັນຄວາມດັບ ເປັນນິພພານ” ດັ່ງນີ້. ເຮອດໍາຮອງອູ້ນໃນວິປ໌ສສນາຢານ ມີອາກາສານ້າຢາຍຕະເປັນ ບາທນັ້ນ ຍ່ອມຄື່ງ ຄວາມສິນໄປແຫ່ງອາສະວະ ຕ້າມໄມ່ຄື່ງ ຄວາມສິນໄປແຫ່ງອາສະວະ ກີ່ເປັນ ໂອປປາຕິກະ ອານາຄາມີຜູ້ ປັນນິພພານໃນພັນນັ້ນ ມີການໄມ່ເວີຍນກລັບຈາກໂລກນັ້ນເປັນ ຮຽມດາ ເພຣະຄວາມສິນໄປແຫ່ງລັງໂຍ່ຍນ໌ ມີໃນເບື້ອງຕໍ່ ທ້າປະການ ແລະເພຣະອຳນາຈແໜ່ງ ອັມມຣາຄະ ອັມມນັນທີ ນັ້ນ ຖ້າ ນັ້ນເອງ.

ກິກຂຸ່ທັງໝາຍ ! ເປົ້າຍເໜີອນນາຍຂໍ້ມັງຮນູ້ ທີ່ຮັບອູ້ນີ້ຂອງເຂົາ ປະກອບການຝຶກອູ້ກະຮູປ່ຖຸນຄົນທີ່ ທຳດ້ວຍໜູ້ນັ້ນ ກະຮູປ່ຖຸນດິນນັ້ນ ສມັຍຕ່ອມາ ເຂົກໍເປັນ ນາຍຂໍ້ມັງຮນູ້ຜູ້ຍິງໄກລ ຍິງເຮົວ ທໍາລາຍໜູ້ພລວັນໃຫຍ້ໄດ້.

ກິກຂຸ່ທັງໝາຍ ! ຈັນໄດ້ກີ່ຈັນນັ້ນ ທີ່ກິກຂຸ່ເພຣະ ກ້າວລ່ວງຊື່ຮູປ່ສັງຄູາເລີຍໄດ້ ໂດຍປະການທັງປວງ ເພຣະ ຄວາມດັບໄປແຫ່ງປົງສັງຄູາ ເພຣະການໄມ່ທໍາໄວໃນໃຈຊີ່ ນານຕຕສັງຄູາ ຈຶ່ງເຂົ້າຄື່ງອາກາສານ້າຢາຍຕະນະ ອັນມີການທໍາ ໃນໄຈວ່າ “ອາກາສາມີມີທີ່ສຸດ” ດັ່ງນີ້ ແລ້ວແລ້ວໜູ້. ກິກຂຸ່ທັງໝາຍ !

ข้อที่เรอกล่าวแล้วว่า “ภิกษุทั้งหลาย ! เรอกล่าวความลึกลับ
อาสวะ เพราะอาศัยอาการسانัณญาตนะบ้าง” ดังนี้นั้น
เราอาศัยความข้อนี้กล่าวแล้ว.

(ในกรณีแห่งการลึกลับอาสวะ เพราะอาศัยวิญญาณัญญาตนะ
บ้าง เพราะอาศัย อาการจัญญาตนะบ้าง ก็มีคำอธิบายที่ตรัสไว้
โดยทำนองเดียวกันกับในกรณีแห่งอาการسانัณญาตนะชั่งบนนี้
ทุกตัวอักษรทั้งในส่วนอุปไมยและส่วนอุปมา ผิดกันแต่ชื่อแห่ง^๑
สมานบัติเท่านั้น).

ภิกษุทั้งหลาย ! ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้แล เป็น^๒
อันกล่าวได้ว่าสัญญาสมานบัติมีประมาณเท่าใด อัญญาปภิเวช
(การแทงตลอดรหัตตผล) ก็มีประมาณเท่านั้น.

ภิกษุทั้งหลาย ! ส่วนว่า อายตนะอีก ๒ ประการ
กล่าวคือ เนวสัญญานาสัญญาตโนสมานบัติ และ^๓
สัญญาเวทยิตนิโรต ซึ่งอาศัยสัญญาสมานบัติ เหล่านั้น
นั้นเรอกล่าวว่า เป็นลิ่งที่มายีภิกษุผู้ฉลาดในการเข้า^๔
สมานบัติ ฉลาดในการออกจากสมานบัติ จะพึงเข้าสมานบัติ
ออกจากสมานบัติ แล้วกล่าวว่าเป็นอะไรได้ลงโดยชอบ
ดังนี้.

อริยสัจสี่โดยสังเขป

(ทรงแสดงด้วยความยึดในขันธ์ ๕)

๒๕

- ปาติ มหावาร. ส. ๑๗/๔๓๔-๔/๑๖๙๗-๑๖๘๓.

ภิกษุทั้งหลาย ! ความจริงอันประเสริฐมีสี่อย่าง
เหล่านี้ สี่อย่างเหล่านี้ ? สี่อย่าง คือ
ความจริงอันประเสริฐ คือ ทุกข์
ความจริงอันประเสริฐ คือ เหตุให้เกิดทุกข์
ความจริงอันประเสริฐ คือ ความดับไม่เหลือของทุกข์
และความจริงอันประเสริฐ คือ ทางดำเนินให้ถึง
ความดับไม่เหลือของทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! ความจริงอันประเสริฐคือทุกข์
เป็นอย่างไรเล่า ? คำตอบ คือ ขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่ง
ความยึดมั่นถือมั่นห้าอย่าง.

ห้าอย่างนั้นอะไรเล่า ? ห้าอย่าง คือ ขันธ์อันเป็น
ที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่น ได้แก่

รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ.

กิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เรากล่าวว่า ความจริง
อันประเสริฐ คือ ทุกชี.

กิกษุทั้งหลาย ! ความจริงอันประเสริฐคือเหตุ
ให้เกิดทุกชี เป็นอย่างไรเล่า ?

คือ ตัณหาอันใดนี่ที่เป็นเครื่องนำให้มีการเกิดอีก
อันประกอบด้วยความกำหนด เพราะอำนาจความเพลิน
มักทำให้เพลิดเพลินยิ่งในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่ ตัณหาในการ
ตัณหาในความมีความเป็น ตัณหาในความไม่มีไม่เป็น.

กิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เรากล่าวว่า ความจริง
อันประเสริฐ คือ เหตุให้เกิดทุกชี.

กิกษุทั้งหลาย ! ความจริงอันประเสริฐคือ
ความดับไม่เหลือของทุกชี เป็นอย่างไรเล่า ?

คือ ความดับสนิทเพราความจางคลายดับไปโดย
ไม่เหลือของตัณหานั้น ความสละลงเสีย ความสลดทึ้งไป
ความปล่อยวาง ความไม่อลาญถึงซึ่งตัณหา นั่นเอง อันได.

ภิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เรากล่าวว่า ความจริง
อันประเสริฐ คือ ความดับไม่เหลือของทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! ความจริงอันประเสริฐคือ
ทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือของทุกข์ เป็นอย่างไรเล่า ?

คือ หนทางอันประเสริฐประกอบด้วยองค์ ๕
นั้นเอง ได้แก่ ลิ่งเหล่านี้คือความเห็นชอบ ความดำรงชอบ
การพูดชอบ การทำงานชอบ การเลี้ยงชีวิตชอบ
ความพากเพียรชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ.

ภิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เรากล่าวว่า ความจริง
อันประเสริฐ คือ ทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือ
ของทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! เหล่านี้แลคือความจริงอันประเสริฐสือย่าง.

กิกชุติทั้งหลาย ! เพาะเหตุนั้นในกรณีนี้
พวกເຂອພຶກທຳຄວາມເພີຍເປື້ອໃຫ້ຮູ້ຕາມເປັນຈິງວ່າ

“ນີ້ເປັນທຸກໆ
ນີ້ເປັນເຫດໃຫ້ເກີດຂຶ້ນຂອງທຸກໆ
ນີ້ເປັນຄວາມດັບໄມ່ເຫັນຂອງທຸກໆ
ນີ້ເປັນທາງດຳເນີນໃຫ້ສິ່ງຄວາມດັບໄມ່ເຫັນຂອງ
ທຸກໆ” ດັ່ງນີ້ເຄີດ.

อริยสัจ-ปฏิจสมุปบาท

๒๖

- บก. ๑๐/๒๒๒-๒๒๔/๕๐๑.

กิกษุทั้งหลาย ! ทุกขอริยสัจ เป็นอย่างไรเล่า ?

แม้ความเกิด ก็เป็นทุกข์

แม้ความแก่ ก็เป็นทุกข์

แม้ความตาย ก็เป็นทุกข์

แม้สภาวะบริเทวะทุกขณะนั้นสุปายลสหัททั้งหลาย ก็เป็นทุกข์

การประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รัก เป็นทุกข์

ความลดพารากจากสิ่งเป็นที่รัก เป็นทุกข์

ปราณานิสัยได้แล้วไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์

กล่าวโดยย่อ ปัญจุปatha้นกขันธ์ทั้งหลาย เป็นทุกข์.

กิกษุทั้งหลาย ! นี้เรากล่าวว่า ทุกขอริยสัจ.

กิกขุทั้งหลาย ! ทุกขสมุทยอริยสัจ
เป็นอย่างไรเล่า ?

เพราะมีอวิชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขารทั้งหลาย

เพราะมีสังขารเป็นปัจจัย จึงมีวิญญาณ

เพราะมีวิญญาณเป็นปัจจัย จึงมีนามรูป

เพราะมีนามรูปเป็นปัจจัย จึงมีสภาพตนะ

เพราะมีสภาพตนะเป็นปัจจัย จึงมีผัสสะ

เพราะมีผัสสะเป็นปัจจัย จึงมีเวทนา

เพราะมีเวทนาเป็นปัจจัย จึงมีตัณหา

เพราะมีตัณหาเป็นปัจจัย จึงมีอุปทาน

เพราะมีอุปทานเป็นปัจจัย จึงมีภพ

เพราะมีภพเป็นปัจจัย จึงมีชาติ

เพราะมีชาติเป็นปัจจัย

ชรามณะ โสกะปริเทวงทุกขะโทมนัสอุปายาสทั้งหลาย
 จึงเกิดขึ้นครบถ้วน

ความเกิดขึ้นพร้อมแห่งกองทุกข์ทั้งลินนี้ ย่อมมี
 ด้วยอาการอย่างนี้.

กิกขุทั้งหลาย ! นี้เรากล่าวว่า ทุกขสมุทยอริยสัจ.

ภิกษุทั้งหลาย ! ทุกชนิโรหริยสัจ
เป็นอย่างไรเล่า ?

เพราะความจางคลายดับไปโดย

ไม่เหลือแห่งอวิชานนั้นนั้นเที่ยว จึงมีความดับแห่งสังขาร

เพราะมีความดับแห่งสังขาร จึงมีความดับแห่งวิญญาณ

เพราะมีความดับแห่งวิญญาณ จึงมีความดับแห่งนามรูป

เพราะมีความดับแห่งนามรูป จึงมีความดับแห่งสพายตันะ

เพราะมีความดับแห่งสพายตันะ จึงมีความดับแห่งผัสสะ

เพราะมีความดับแห่งผัสสะ จึงมีความดับแห่งเวทนา

เพราะมีความดับแห่งเวทนา จึงมีความดับแห่งตัณหา

เพราะมีความดับแห่งตัณหา จึงมีความดับแห่งอุปາทาน

เพราะมีความดับแห่งอุปາทาน จึงมีความดับแห่งภพ

เพราะมีความดับแห่งภพ จึงมีความดับแห่งชาติ

เพราะมีความดับแห่งชาติ นั่นแล

ชรามรณะ โสกะปริเทวงทุกขะโภมนัสสุปายاستหงหลาย

จึงดับสิ้น

ความดับลงแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้ ย่อมมี ด้วยอาการอย่างนี้.

ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เรากล่าวว่า ทุกชนิโรหริยสัจ.

ภิกษุทั้งหลาย ! ทุกชนิโรความนีปฏิปทาอริยสัจ เป็นอย่างไรเล่า ? บรรดอันประเสริฐ ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการนี้นั่นเอง กล่าวคือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังก์ปะ สัมมาวารา สัมมาກัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมา samaññi.

ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เรากล่าวว่า
ทุกชนิโรความนีปฏิปทาอริยสัจ.

ภิกษุทั้งหลาย ! ธรรมอันเราแสดงแล้วว่า “เหล่านี้ คืออริยสัจทั้งหลาย ๔ ประการ” ดังนี้ เป็นธรรม อันสมณพราหมณ์ผู้รู้ทั้งหลายข่มขี่ไม่ได้ ทำให้เครวะมอง ไม่ได้ ติเตียนไม่ได้ คัดจังไม่ได้ ดังนี้ อันใด อันเรากล่าวแล้ว ข้อนั้น เรากล่าว หมายถึงข้อความนี้ ดังนี้ แล.

ความเป็น索ดาบัน

ประเสริฐกว่าเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ

๒๗

-ปาตี มหาวาร. ส. ๑๗/๔๙๘-๔๙๙/๑๔๑๑-๑๔๑๓.

ภิกขุทั้งหลาย ! แม้พระเจ้าจักรพรรดิ ได้ครอง ความเป็นใหญ่ยิ่งแห่งทวีปทั้งสี่ เป็นองหน้าจากการตาย เพราะร่างกายแตกดับ อาจได้เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เป็น สายอยู่ร่วมกับเหล่าเทวดาชั้นดาวดึงส์ ถูกแวดล้อม อยู่ด้วยหมื่นนางอปชรในสวนนันทวน ท้าวเรอเป็นผู้ เอิบอิ่มเพียบพร้อมด้วยความคุณทั้งห้าอันเป็นของทิพย์ อย่างนี้ก็ตาม แต่กระนั้น ท้าวเรอก็ยัง รอดพ้นไปไม่ได้ จากนรก จากกำเนิดเดร็จฉาน จากวิสัยแห่งเบรต และ จากอบาย ทุคติ วินิบาต.

กิกขุทั้งหลาย ! ส่วนอริยสาวกในธรรมวินัยนี้ แม้เป็นผู้ยังอัตตภาพให้พอเป็นไปด้วยคำข้าวที่ได้มา จากบิณฑบาตด้วยปลีแข้งของตนเอง พนกายด้วยการ นุ่งห่มผ้าปอน ๆ ไม่มีชาย หากแต่ว่าเป็นผู้ประกอบ พร้อมแล้ว ด้วยธรรม ๔ ประการ เธอก็ยังสามารถ รอดพ้นเสียได้ จากนรก จากกำเนิดเดรจจาน จากวิสัย แห่งเปรต และจากอบาย ทุกดิ วินิบาต.

กิกขุทั้งหลาย ! ธรรม ๔ ประการนั้นเป็นไหน ?

๔ ประการ คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ประกอบพร้อมแล้ว ด้วยความเลื่อมใส อันหยิ่งลงมั่น ไม่หวั่นไหว ในองค์พระพุทธเจ้า... ในองค์พระธรรม...

ในองค์พระสงฆ์...

เป็นผู้ประกอบพร้อมแล้ว ด้วยศีลทั้งหลาย ชนิด เป็นที่พอใจของเหล่าอริยเจ้า ฯลฯ ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลาย ! ระหว่างการได้ทวีปทั้งสี่ กับ
การได้อธรรม ๔ ประการนี้นั้น การได้ทวีปทั้งสี่มีค่าไม่ถึง
เสี้ยวที่สิบหก ของการได้อธรรม ๔ ประการนี้ เลย.

คุณสมบัติของโสดาบัน

๒๙

- ปาลี นิกาน. ส. ๑๖/๔๙-๕๔/๑๕๑-๑๕๕.

คหบดี ! ในกาลใด กัยเวรห้าประการ อัน
อริยสาวกทำให้ส่งบรรจับได้แล้ว อริยสาวกประกอบ
พร้อมแล้วด้วยโสดาปัตติยังคงสี อริยัญญาธรรมเป็น
ธรรมที่อริยสาวกเห็นแล้วด้วยดี แหงตลอดแล้วด้วย
ดี ด้วยปัญญา

ในการนั้น อริยสาวกนั้น เมื่อหวังอยู่ก์พยากรณ์
ตนด้วยตน นั่นแหละ ว่า “เราเป็นผู้มีนรกรสิ้นแล้ว มีกำเนิด
เดรจจานสิ้นแล้ว มีประตวิสัยสิ้นแล้ว มีอบาย ทุคติ
วนิบทาตสิ้นแล้ว เราเป็นผู้ถึงแล้วซึ่งกระแส (แห่งนิพพาน)
มีความไม่ตกต่ำเป็นธรรมชาติ เป็นผู้เที่ยงแท้ต่อนิพพาน
มีการตรัสรู้พร้อมเป็นเบื้องหน้า” ดังนี้.

คหบดี ! กัยเวร ๕ ประการ เหล่าไหนเล่า
อันอริยสาวกทำให้ส่งบรรจับได้แล้ว ?

(១) ຄທບດី ! ບຸຄຄລຜູ້ ຜ່າສັຕວົວຢູ່ເປັນປົກຕິ
ຍ່ອມປະສົບກໍຍເວຣໃດໃນທິກູສອຮຣມ (ປ່ຈຸບັນ) ບ້າງ ຍ່ອມ
ປະສົບກໍຍເວຣໃດໃນສັນປຣາຍີກ (ໃນເວລາຄັດນາ) ບ້າງ ຍ່ອມ
ເສວຍທຸກຂໂທມນັສແຫ່ງຈິຕບ້າງ ເພຣະປານາຕິບາຕເປັນ
ປ່ຈັຍ ກໍຍເວຣນັ້ນ។ ເປັນສິ່ງທີ່ອີຣີສາວົກຜູ້ເວັນຫາດແລ້ວຈາກ
ປານາຕິບາຕ ທຳໄທສົງບໍລັບໄດ້ແລ້ວ.

(២) ຄທບດី ! ບຸຄຄລຜູ້ ຄືອເຂາສິ່ງຂອງທີ່ເຂາ
ໄມ້ໄດ້ໃຫ້ອູ່ຢູ່ເປັນປົກຕິ ຍ່ອມປະສົບກໍຍເວຣໃດໃນທິກູສອຮຣມ
ບ້າງ ຍ່ອມປະສົບກໍຍເວຣໃດໃນສັນປຣາຍີກບ້າງ ຍ່ອມເສວຍ
ທຸກຂໂທມນັສແຫ່ງຈິຕບ້າງ ເພຣະອທິນາຖານເປັນປ່ຈັຍ
ກໍຍເວຣນັ້ນ។ ເປັນສິ່ງທີ່ອີຣີສາວົກຜູ້ເວັນຫາດແລ້ວຈາກອທິນາຖານ
ທຳໄທສົງບໍລັບໄດ້ແລ້ວ.

(៣) ຄທບດី ! ບຸຄຄລຜູ້ ປະພຸດີຜິດໃນກາມ
ທັ້ງໝາຍອູ່ຢູ່ເປັນປົກຕິ ຍ່ອມປະສົບກໍຍເວຣໃດໃນທິກູສອຮຣມ
ບ້າງ ຍ່ອມປະສົບກໍຍເວຣໃດໃນສັນປຣາຍີກບ້າງ ຍ່ອມເສວຍ
ທຸກຂໂທມນັສແຫ່ງຈິຕບ້າງ ເພຣະກາເມສຸມີຈາຈາຣເປັນ
ປ່ຈັຍ ກໍຍເວຣນັ້ນ។ ເປັນສິ່ງທີ່ອີຣີສາວົກຜູ້ເວັນຫາດແລ້ວ
ຈາກກາເມສຸມີຈາຈາຣ ທຳໄທສົງບໍລັບໄດ້ແລ້ວ.

(๔) คหบดี ! บุคคลผู้ กล่าวคำเท็จอยู่เป็นปกติ ย่อมประสบภัยเรไดในทิก្យธรรมบ้าง ย่อมประสบภัยเรได ในสัมประยิกบ้าง ย่อมเสวยทุกขโภมนัสแห่งจิตบ้าง เพราะมุสาวาทเป็นปัจจัย ภัยเรนนໍາๆ เป็นสิ่งที่อธิษฐานผู้ เว้นขาดแล้วจากมุสาวาท ทำให้สงบรำงับได้แล้ว.

(๕) คหบดี ! บุคคลผู้ ดื่มสุราและเมรัยเป็น ที่ตั้งของความประมาทอยู่เป็นปกติ ย่อมประสบภัยเรได ในทิก្យธรรมบ้าง ย่อมประสบภัยเรไดในสัมประยิกบ้าง ย่อมเสวยทุกขโภมนัสแห่งจิตบ้าง เพราะสุรามেรัยปานะ เป็นปัจจัย ภัยเรนนໍາๆ เป็นสิ่งที่อธิษฐานผู้เว้นขาดแล้ว จากสุรามেรัยปานะ ทำให้สงบรำงับได้แล้ว.

คหบดี ! ภัยเร ๕ ประการเหล่านี้แล อันอธิษฐาน ทำให้สงบรำงับได้แล้ว.

.....

คหบดี ! อธิษฐาน เป็นผู้ประกอบพร้อมแล้ว ด้วยองค์แห่งโสดาบัน ๕ ประการ เหล่าไหนเล่า ?

(១) ຄທບດី ! ອຣຍສາກໃນອຣມວິນຍິນ ເປັນ
ຜູ້ປະກອບພຣັມແລ້ວ ດ້ວຍຄວາມເລື່ອມໃສອັນຫຍໍ່ລົງມັ້ນ
ໄຟ່ໜ່ວັນໄຫວ ໃນພຣະພຸຖອເຈົ້າ (ພຸຖອເຈົ້າຈັປປາສາທ) ວ່າ
“ພຣະເຫດຸອຍ່າງນີ້” ພຣະຜູ້ມີພຣະກາຄເຈົ້ານັ້ນ ເປັນຜູ້ໄກລ
ຈາກກີເລສ ຕຣສຽ້ອຂອບໄດ້ໂດຍພຣະອົງຄ່ອງເອງ ເປັນຜູ້ຄົງພຣັມ
ດ້ວຍວິຊາແລະຈຣະ ເປັນຜູ້ໄປແລ້ວດ້ວຍດີ ເປັນຜູ້ຮູ້ໄລກອຍ່າງ
ແຈ່ນແຈ້ງ ເປັນຜູ້ສາມາຮັດຝຶກນີ້ທີ່ຄວາມຝຶກໄດ້ ອຍ່າງໄນ້ມີໂຄ
ຢື່ງກວ່າ ເປັນຄຽງຂອງເທວາດແລະມນຸ່ຍ໌ທັ້ງໝາຍ ເປັນຜູ້ຮູ້
ຜູ້ຕື່ນ ຜູ້ເບັກບານດ້ວຍອຣມ ເປັນຜູ້ມີຄວາມຈຳເຮັງ ຈຳແນກ
ອຣມສິ່ງສອນສັຕິວ” ດັ່ງນີ້.

(២) ຄທບດី ! ອຣຍສາກໃນອຣມວິນຍິນ ເປັນ
ຜູ້ປະກອບພຣັມແລ້ວ ດ້ວຍຄວາມເລື່ອມໃສອັນຫຍໍ່ລົງມັ້ນ
ໄຟ່ໜ່ວັນໄຫວ ໃນພຣະອຣມ (ອັນນມອເຈົ້າຈັປປາສາທ) ວ່າ
“ພຣະອຣມ ເປັນສິ່ງທີ່ພຣະຜູ້ມີພຣະກາຄເຈົ້າ ຕຣສໄວ້ດີແລ້ວ
ເປັນສິ່ງທີ່ຜູ້ຄຶກຈາແລະປົງບັດທີ່ເຫັນໄດ້ດ້ວຍຕົນເອງ ເປັນ
ສິ່ງທີ່ປົງບັດໄດ້ ແລະໃຫ້ຜລໄດ້ ໄມຈຳກັດກາລ ເປັນສິ່ງທີ່ຄວ
ກລ່າວກະຜູ້ອື່ນວ່າທ່ານຈົມມາດູເຄີດ ເປັນສິ່ງທີ່ຄວນ້ອມເຂົ້າມາ
ໄສຕ້ວາ ເປັນສິ່ງທີ່ຜູ້ຮູ້ໄດ້ເລີ່ມຕົນ” ດັ່ງນີ້.

(๓) คหบดี ! อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ประกอบพร้อมแล้ว ด้วยความเลื่อมใสอันหยั่งลงมั่น ไม่หวั่นไหว ในพระสังฆ (สังฆอเจจัปปสาท) ว่า “สังฆสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องของจากทุกข์แล้ว เป็นผู้ปฏิบัติสมควรแล้ว ได้แก่บุคคลเหล่านี้ คือ คู่แห่งบุรุษลี่คู่ นับเรียงตัวได้แปดบุรุษ นั่นแหล่ะคือ สังฆสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นสังฆควรแก่สักการะ ที่เขานำมาบูชา เป็นสังฆควรแก่สักการะที่เขาจดไว้ตอนรับ เป็นสังฆควรรับทักษิณาน เป็นสังฆที่บุคคลทั่วไป จะ พึงทำอัญชลี เป็นสังฆที่เป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่น ยิ่งกว่า” ดังนี้.

(๔) คหบดี ! อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ประกอบพร้อมแล้ว ด้วยศีลทั้งหลายในลักษณะเป็นที่พอใจ ของพระอริยเจ้า (อริยกันตศีล) เป็นศีลที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ด่าง ไม่พร้อย เป็นศีลที่เป็นใจจากตัณหา วิญญาณ สรรเสริญ ไม่ถูกทิภูมิลูบคลำ เป็นศีลที่เป็นไปพร้อมเพื่อ สมารถ ดังนี้.

ຄທບດີ ! ອຣີຍສາວກ ເປັນຜູ້ປະກອບພຣ້ອມແລ້ວ
ດ້ວຍອົງຄໍແຫ່ງໂສດາບັນ ດ ປະກາຣ ແລ້ານີ້ແລ້.

....

ຄທບດີ ! ກໍ ອຣີຍຢາຍຮຽນ ເປັນສິ່ງທີ່ອຣີຍສາວກ
ເຫັນແລ້ວດ້ວຍຕີ ແພງຕລອດແລ້ວດ້ວຍຕີ ດ້ວຍປ່ານູ້ ເປັນ
ອຍ່າງໄຮເລ່າ ?

ຄທບດີ ! ອຣີຍສາວກໃນຮຽນວິນຍືນີ້ ຍ່ອມ ທຳໄວ້
ໃນໄຈໂດຍແບບຄາຍເປັນອຍ່າງດີ ຊຶ່ງປົງຈາສຸມປາກນັ້ນເຖິວ
ດັ່ງນີ້ວ່າ “ເພຣະສິ່ງນີ້ມີ ສິ່ງນີ້ຈຶ່ງມີ ເພຣະຄວາມເກີດຂຶ້ນ
ແຫ່ງສິ່ງນີ້ ສິ່ງນີ້ຈຶ່ງເກີດຂຶ້ນ. ເພຣະສິ່ງນີ້ໄມ່ມີ ສິ່ງນີ້ຈຶ່ງໄມ່ມີ
ເພຣະຄວາມດັບໄປແຫ່ງສິ່ງນີ້ ສິ່ງນີ້ຈຶ່ງດັບໄປ ຂັ້ນນີ້ໄດ້ແກ່
ສິ່ງແລ້ານີ້ສື່ອ ເພຣະມີວິຊາເປັນປັຈຍ ຈຶ່ງມີສັງຫຼັກທັງຫລາຍ
ເພຣະມີສັງຫຼັກເປັນປັຈຍ ຈຶ່ງມີວິນູ້ພານ ... ໄລາ ... ໄລາ
... ໄລາ ... ເພຣະມີໜາຕີເປັນປັຈຍ ຜຣາມຮະ ໂສກະ
ປຣເທວະທຸກຂະໂທມນັ້ນສອຸປາຍາສທັງຫລາຍ ຈຶ່ງເກີດຂຶ້ນຄຽບຄ້ວນ
ຄວາມເກີດຂຶ້ນພຣ້ອມແຫ່ງກອງທຸກຂໍ້ທັງສິ່ນນີ້ ຍ່ອມມີ ດ້ວຍອາການ
ອຍ່າງນີ້.

เพราะความจางคลายดับไปไม่เหลือแห่งอวิชชา
 นั้นนั่นเที่ยว จึงมีความดับแห่งสังขาร เพราะมีความดับ
 แห่งสังขาร จึงมีความดับแห่งวิญญาณ ... ฯลฯ ... ฯลฯ
 ... ฯลฯ ... เพราะมีความดับแห่งชาตินั้นแล ธรรมะจะ
 โสสะบริเทวะทุกจะโทมนัสอุปายาสทั้งหลาย จึงดับลิ้น
 ความดับลงแห่งกองทุกข์หักสิ้นนี้ ย่อมมี ด้วยอาการอย่างนี้”.

คหบดี ! อริยัญญาธรรมนี้แล เป็นสิ่งที่อริยสาวก
 เห็นแล้วด้วยดี แหงตลอดแล้วด้วยดี ด้วยปัญญา.

....

คหบดี ! ในกาลใดแล กัยเวร ๕ ประการเหล่านี้
 เป็นสิ่งที่อริยสาวกทำให้สงบรำงับได้แล้ว ด้วย อริยสาวก
 เป็น ผู้ประกอบพร้อมแล้วด้วยโสตาปิติยังคงสี่เหล่านี้
 ด้วย อริยัญญาธรรมนี้ เป็นธรรมอันอริยสาวกเห็นแล้ว
 ด้วยดี แหงตลอดแล้วด้วยดี ด้วยปัญญา ด้วย

ในกาลนั้น อริยสาวกนั้น ประณາอยู่
ก็พยากรณ์ตนด้วยตนนั้นแหละว่า
“เราเป็นผู้มีนรกสินแล้ว
มีกำเนิดเดรjection สินแล้ว
มีประตวสัยสินแล้ว
มีอบาย ทุคติ วนิบาตสินแล้ว
เราเป็นผู้ถึงแล้วซึ่งกระเส (แห่งนิพพาน)
มีธรรมอันไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา
เป็นผู้เที่ยงแท้ต่อนิพพาน
มีการตรัสรู้พร้อมเป็นเบื้องหน้า” ดังนี้ และ.

ป้าภิหาริย์ สาม

๒๙

- ป้าลี สี. ที่. ๙/๑๓/๓-๒๗/๗/๓๓๕-๓๔๒.

เกว້ງກະ ! นี่ป้าภิหาริย์สามอย่าง ที่เราได้ทำ
ให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเงง แล้วประกาศให้ผู้อื่นรู้ได้.

๓ อย่างอะไรเล่า ? ๓ อย่าง คือ

- (๑) อิทธิป้าภิหาริย์
- (๒) อาเทสนาป้าภิหาริย์
- (๓) อนุศาสนีป้าภิหาริย์

(๑) เกว້ງກະ ! อิทธิป้าภิหาริย์นั้น
เป็นอย่างไรเล่า ?

เกว້ງກະ ! กิกขุในกรณีนี้ กระทำอิทธิวิธีมี
ประการต่าง ๆ ผู้เดียวแปลงรูปเป็นหลายคน หลายคน
เป็นคนเดียว ทำที่กำบังให้เป็นที่แจ้ง ทำที่แจ้งให้เป็นที่
กำบัง ไปได้ไม่ชัดข้อง ผ่านทะลุฝา ทะลุกำแพง ทะลุภูเขา
ดุจไปในอากาศว่าง ๆ ผุดขึ้นและดำรงอยู่ในแผ่นดินได้

เหมือนในน้ำ เดินไปได้เหนื่อนน้ำเหมือนเดินบนแผ่นดิน
ไปได้ในอากาศเหมือนก้มปีก ทั้งที่ยังนั่งสมาธิคูบลังก์
ลูบคลำดวงจันทร์และดวงอาทิตย์อันมีฤทธิ์อำนาจมาก
ได้ด้วยฝ่ามือ และแสดงอำนาจทางกายเป็นไปตลอดถึง
พรหมโลกได้. เกัวภูภู ! กุลบุตรผู้มีศรัทธาเลื่อมใสได้
เห็นการแสดงนั้นแล้ว เข้าบอกเล่าแก่กุลบุตรอื่นบางคน
ที่ไม่ครับญาเลื่อมใสawanàอัศจรรย์นัก. กุลบุตรผู้ไม่มีครับญา
เลื่อมใสนั้น ก็จะพึงตอบว่า วิชาชื่อคันธารี^๑ มือยู่ ภิกษุนั้น
แสดงอิทธิชัยด้วยวิชานั้นเท่านั้น. เกัวภูภู ! ท่านจะเข้าใจ
ว่าอย่างไร ก็คณไม่เชื่อ ไม่เลื่อมใส ย่อมกล่าวตอบผู้เชื่อผู้
เลื่อมใสได้อย่างนั้น มิใช่หรือ ?

“พึงตอบได้ พระเจ้าข้า !”.

เกัวภูภู ! เราเห็นโทษในการแสดงอิทธิชัย
ปักษิหาริย์ ดังนี้แล จึงอึดอัด ขยายแขยง เกลียดชัง
ต่ออิทธิปักษิหาริย์.

๑. คันธารี ชื่อมนต์ แต่งโดยฤทธิ์มีนามคันธาระ อีกความหมายหนึ่งหมายถึง
คำเปล่าในแคว้นคันธาระ.

(ໝ) ເກວັງກະ ! ອາເທສນາປາກູຫາຣີໜັນ ເປັນອ່າງໄຮເລ່າ ?

ເກວັງກະ ! ກີກຊຸໃນກຣີນີ້ ຍ່ອມທາຍຈິຕ ທາຍ
ຄວາມຮູ້ສຶກຂອງຈິຕ ທາຍຄວາມດົກ ທາຍຄວາມຕຽບ ຂອງສັຕິວ
ເໜ່າອື່ນ ຂອງບຸຄຄລເໜ່າອື່ນໄດ້ ວ່າ ໄຈອງທ່ານເຫັນນີ້
ໄຈອງທ່ານມີປະການນີ້ ໄຈອງທ່ານມີດ້ວຍອາກາຮອຍ່າງນີ້.
... ລາ... ... ກຸລບຸຕຽບຜູ້ໄໝເຂົ້ວ ໄນເລື່ອມໄສ ຍ່ອມຄ້ານກຸລບຸຕຽບ
ຜູ້ເຂົ້ວ ຜູ້ເລື່ອມໄສ ວ່າ ວິຊາຊົ່ວມຜົກາ ມີອູ່ ກີກຊຸນັ້ນ
ກລ່າວທາຍໃຈໄດ້ເຫັນນີ້ ກີດ້ວຍວິຫານນີ້ (ທາໃໝ່ມີປາກູຫາຣີ່ໄມ່)
ເກວັງກະ ! ທ່ານຈະເຫັນຈາວ່າອ່າງໄຮ ກີດນີ້ໄໝເຂົ້ວ ໄນເລື່ອມໄສ
ຍ່ອມກລ່າວຕອບຜູ້ເຂົ້ວຜູ້ເລື່ອມໄສໄດ້ອ່າງນັ້ນ ມີໃໝ່ຫຼື ?

“ພຶ້ງຕອບໄດ້ ພຣະເຈົ້າໆ !”.

ເກວັງກະ ! ເຮັດໄທໃນກຣີນີ້ ເກວັງກະ
ປາກູຫາຣີ່ ດັ່ງນີ້ແລຈຶງອົດອັດ ຂະແໜງ ແກ້ໄຍດ້ສັງ
ຕ່ອອາເທສນາປາກູຫາຣີ່.

(๓) เกวัญญา ! อนุศาสนีปฏิหาริย์นั้น เป็นอย่างไรเล่า ?

เกวัญญา ! ภิกษุในกรณีนี้ ย่อมสั่งสอนว่า “ท่านจะตรีกอย่างนี้ๆ อย่าตรีกอย่างนั้นๆ จะทำไว้ในใจอย่างนี้ๆ อย่าทำไว้ในใจอย่างนั้นๆ จะละลิ่งนี้ จงเข้าถึงลิ่งนี้ๆ แล้วแล้อยู่” ดังนี้. เกวัญญา ! นี่เราเรียกว่า อนุศาสนีปฏิหาริย์.

เกวัญญา ! ข้ออื่นยังมีอีก ตถาคตเกิดขึ้นในโลกนี้ เป็นพระอรหันต์ตรัสรู้ขอบของ สมบูรณ์ด้วยวิชชา และจะนะ ดำเนินไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสารถฝึกคณควรฝึกได้อย่างไม่เมื่อไรยิ่งกว่า เป็นครูของเทวดาและมนุษย์ เป็นผู้เบิกบานแล้ว จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์. ตถาคตนั้น ทำให้แจ้งซึ่งโลกนี้ กับทั้งเทวดา มาร พระหม หมู่สัตว์ พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาพร้อมทั้งมนุษย์ ด้วยปัญญาอันยิ่งเงองแล้ว สอนผู้อื่นให้รู้แจ้งตาม. ตถาคตนั้นแสดงธรรมให้เราในเบื้องต้น – ท่ามกลาง – ที่สุด ประการพระมหาจารย์พร้อมทั้งอรรณะและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ล้วนเชิง. คพบดีหรือบุตรคพบดีหรือผู้เกิดใน

ตระกูลได้ตระกูลหนึ่งในภายหลังก็ได้ ได้ฟังธรรมนั้นแล้ว เกิดศรัทธาในตذاคต. เขาผู้ประกอบด้วยศรัทธา ย่อมพิจารณาเห็นว่า “ธรรมวัสดุแบบเดียวกัน เป็นทางมาแห่งธุลี บรรพชาเป็นโอกาสส่วน การที่คนอยู่ครองเรือนจะประพฤติ พรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์โดยส่วนเดียว เมื่อนั้นที่เข้าขัดแล้วนั้น ไม่ทำได้โดยง่าย. ถ้ากระไร เราจะปลงผม และหนวด ครองผ้ากาสามยະ ออกจากเรือน บัวชีเป็นผู้ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนเติด” ดังนี้. โดยสมัยอื่นต่อมา เขายังคงสมบัติน้อยใหญ่และวงศ์ญาติน้อยใหญ่ ปลงผมและหนวด ออกจากเรือน บัวชีเป็นผู้ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว. กิกษุนั้น ผู้บัวชีแล้วอย่างนี้ สำรวมแล้วด้วยความสำรวม ในปัตติโมกข์ ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและโศจร มีปกติเห็นเป็นภัยในโทเทห์ทั้งหลายแม้ว่าเป็นโทเทห์เล็กน้อยสามารถศึกษาอยู่ในสิ่งของทั้งหลาย ประกอบแล้วด้วยกรรมรวม วจีกรรมอันเป็นกุศล มีอาชีวะบริสุทธิ์ ถึงพร้อมด้วยคีล มีการอันคุ้มครองแล้วในอินทรีย์ทั้งหลาย ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ มีความสันโดษ.

เกว้าภูภะ ! กิษร้อมด้วยศีล เป็นอย่างไรเล่า ?

เกว้าภูภะ ! กิษรุในธรรมวินัยนี้ ละการทำสัตว์ มีชีวิตให้ตกลงไป เป็นผู้เว้นขาดจากปาณฑิบาน วางท่อนไม้และศัสราเสียแล้ว มีความละอาย ถึงความເเงินดู กรุณา หวังประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงอยู่. เกว้าภูภะ ! นี้เรารายกว่า อนุศาสนนีปฏิหาริย์. ...

เกว้าภูภะ ! กิษรันนั้น ครั้นจิตตั้งมั่นบริสุทธิ์ ผ่องใส ไม่มีกิเลส ปราศจากอุปกิเลส เป็นธรรมชาติ อ่อนโยนควรแก่การงาน ตั้งอยู่ได้อย่างไม่หัว່ไหว เช่นนี้ แล้ว เธอก็น้อมจิตไปเฉพาะต่ออาสวักขยญาณ. เธอย่อม รู้ชัดตามที่เป็นจริงว่า “นี่ทุกชี้ นี่เหตุให้เกิดขึ้นแห่งทุกชี้ นี่ความดับไม่เหลือแห่งทุกชี้” และรู้ชัดตามที่เป็นจริงว่า “เหล่านี้ อาสวะ นี่เหตุเกิดขึ้นแห่งอาสวะ นี่ความดับไม่เหลือ แห่งอาสวะ นี่ทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่ง อาสวะ”. เมื่อเธอรู้อยู่อย่างนี้เห็นอยู่อย่างนี้ จิตก์พ้นจาก karma ภava วิชาสวะ ภava ครั้นจิตหลุดพ้นแล้ว

ກີ່ເກີດຢາມຍັ້ງຮູ້ວ່າ “ຈົດພັນແລ້ວ”. ເຮືອຮູ້ຂ້າດວ່າ “ໜາຕີສິນແລ້ວ ພຣະມຈຈະຍື່ອຍູ່ຈົບແລ້ວ ກິຈທີ່ຄວາມທຳໄດ້ທຳສໍາເຮົາແລ້ວ ກິຈອື່ນທີ່ຈະຕ້ອງທຳເພື່ອຄວາມເປັນອ່າງນີ້ ມີໄດ້ນຶກ” ດັ່ງນີ້.

ເກວ້າງວູກ ! ເປີດຮຽນເມື່ອນຫວັງນໍາໃສທີ່ໄຫລ່ເຂາ ໄນ່ຂຸ່ນນົວ ດັນມີຈັກໝູດຍື່ນອຍູ່ບົນຝຶ່ງໃນທີ່ນັ້ນ ເຂາເຫັນໂຍ່ ຕ່າງໆ ບ້າງ ກຣວດແລະທິນບ້າງ ຜົງປລາບ້າງ ອັນຫຍຸດອຍູ່ ແລະວ່າຍໄປໃນຫວັງນໍານັ້ນ ເຂາຈະລຳເໜີຍກໃຈອ່າງນີ້ວ່າ “ຫວັງນໍານີ້ໃສ ໄນ່ຂຸ່ນເລຍ ໂຍ ກ້ອນກຣວດ ປລາທັ້ງຫລາຍ ເທົ່ານີ້ ໜໍາຍູດອຍູ່ບ້າງ ວ່າຍໄປບ້າງ ໃນຫວັງນໍານັ້ນ” ດັ່ງນີ້ ດັ່ງນີ້ໄດ້ກີ່ຈັນນັ້ນ. ເກວ້າງວູກ ! ນີ້ເຮົາເຮີຍກວ່າ ອຸນຄາສນີປາກີຫາຣີ່.

ເກວ້າງວູກ ! ເທົ່ານີ້ແລ ປາກີຫາຣີ່ ๓ ອ່າຍ່າງ ທີ່ເຮົາ ໄດ້ທຳໃຫ້ແຈ້ງດ້ວຍປັນຍາອັນຍຶ່ງເອງ ແລ້ວປະກາສໃຫ້ຜູ້ອື່ນຮູ້ຕາມດ້ວຍ.

ผู้อุปฐ์ไกลันนิพพาน

๓๐

- บาลี จตุกุก. อ. ๒๑/๕๐-๕๑/๓๗.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุ เมื่อประกอบพร้อมด้วย
ธรรมสี่อย่างแล้ว ไม่อาจที่จะเสื่อมเสีย มีแต่จะอยู่ไกล
นิพพานอย่างเดียว.

ธรรมสี่อย่างอะไรบ้างเล่า ? ธรรมสี่อย่าง คือ^๑
ภิกษุในธรรมวินัยนี้

เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีล

เป็นผู้คุ้มครองทوارในอินทรีย์ทั้งหลาย

เป็นผู้รู้ประมาณในโภชนา

เป็นผู้ตามประกอบในชาคริยธรรมอยู่เนื่องนิจ.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุ เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีล
เป็นอย่างไรเล่า ?

ກົກຊຸທັງຫລາຍ ! ກົກຊຸໃນອຣມວິນຍືນີ້ ເປັນຜູ້ມືສີລ
ມີການສໍາຮັມດ້ວຍປາຕິໂມກຂສັງວະ ມີມຣຍາທແລະໂຄຈະ
ສມບູຮົດຜູ້ອູ່ ເປັນຜູ້ເຫັນກໍຍໃນໂຖຍທັງຫລາຍ ແມ່ເລັກນ້ອຍ
ສາມາທານຕຶກຂາຍອູ່ໃນສຶກຂາບທັງຫລາຍ. ກົກຊຸທັງຫລາຍ !
ກົກຊຸອ່າງນີ້ຂ່ອວ່າ ເປັນຜູ້ສມບູຮົດດ້ວຍຕີລ.

ກົກຊຸທັງຫລາຍ ! ກົກຊຸ ເປັນຜູ້ຄຸມຄອງທວາຣໃນ
ອິນທຣີຢ່າງຫລາຍ ເປັນອ່າງໄຮເລ່າ?

ກົກຊຸທັງຫລາຍ ! ກົກຊຸໃນອຣມວິນຍືນີ້ ໄດ້ເຫັນຮູບ
ດ້ວຍຕາ ໄດ້ຟັງເລື່ອງດ້ວຍຫຼູ ໄດ້ດົມກລິນດ້ວຍຈຸນູກ ໄດ້ລິ້ມຮສ
ດ້ວຍລິນ ໄດ້ລັ້ມຜັສໂພງຈຸ້ພພະດ້ວຍກາຍ ແລະໄດ້ຮູ້ຮຽມຮາມໝົ່ງ
ດ້ວຍໃຈແລ້ວ ກີ່ໄໝຮວບຄືອເອາທັ້ງໝົດ ແລະໄໝແຍກຄືອເອາ
ເປັນສ່ວນໆ ສິ່ງທີ່ເປັນບາປອກຸຄສລ ດືອກວິຊາມາແລະໄທມນັສ
ມັກໄຫລໄປຕາມກົກຊຸຜູ້ໄໝສໍາຮັມ ຕາ ຫຼູ ຈຸນູກ ລິ້ນ ກາຍ ໄຈ
ເພຣະກາຣໄໝສໍາຮັມອິນທຣີຢີໄດ້ເປັນເຫດຸ ເຮັກປົງປົນບັດເພື່ອ

-
- ຮັບຄືການໄໝຮວບຄືອເອາຜັສສະຫຼັກໝົດ ເປັນຕົວເວາ ຂອງເວາ ທີ່ໄໝໄໝແຍກຄືອ
ແຕ່ລະສ່ວນ ຂອງອົງຄປະກອບຜັສສະວ່າ ເປັນຕົວເວາ ຂອງເວາ (ສໍາຫວັບຜູ້ເດີມຮວດ
ໃນຮະດັບຜັສສະ) ແລະກາຣໄໝຄືອເອາເປັນອາຮມໝົ່ງສໍາຫັນຍືນເຄີນນ້ຳຍ້າຍ ທັ້ງໂດຍ
ສ່ວນຮວມ ແລະສ່ວນປິລິກຍ່ອຍ ຂອງອາຮມໝົ່ງນັ້ນໆ (ສໍາຫວັບຜູ້ເດີມຮວດໃນຮະດັບ
ເຖິງ).

ปิดกั้นอินทรีย์นั้นไว้ เอ้อรักษาและถึงความสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ. ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุอย่างนี้ชื่อ ว่า เป็นผู้คุ้มครองทavarในอินทรีย์ทั้งหลาย.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุ เป็นผู้รู้ประมาณใน โภชนะ เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณา โดยแยก cavity เแล้วจึงฉันอาหาร ไม่ฉันเพื่อเล่น ไม่ฉันเพื่อ มัวเม่า ไม่ฉันเพื่อประดับ ไม่ฉันเพื่อตกแต่ง แต่ฉันเพียง เพื่อให้กายนี้ตั้งอยู่ได้ เพื่อให้ชีวิตเป็นไป เพื่อป้องกัน ความลำบาก เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ โดยกำหนดธูร์ว่า “เราจะกำจัดเวทนาเก่า (คือหิว) เสี่ยแล้ว ไม่ทำเวทนาใหม่ (คืออิ่มจนอึดอัด) ให้เกิดขึ้น ความที่อายุดำเนินไปได้ ความ ไม่มีโทษ เพราะอาหาร และความอยู่ผาสุกสำราญจะมีแก่เรา” ดังนี้. ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุอย่างนี้ชื่อว่า เป็นผู้รู้ประมาณ ในโภชนะ.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุ เป็นผู้ตามประกอบใน ชาคริยธรรมอยู่เนื่องนิจ เป็นอย่างไรเล่า ?

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อม
ชำระจิตให้หมดจดสิ้นเชิงจากกิเลสที่กั้นจิต ด้วยการเดิน
จงกรม ด้วยการนั่ง ตลอดวันยังค่ำไปจนสิ้นยามแรก
แห่งรัตรี ครั้นยามกลางแห่งรัตรี ย่อมสำเร็จการนอน
อย่างราชสีห์ (คือ) ตะแคงข้างขวา เท้าเหลื่อมเท้า
มีสติสัมปชัญญะในการลุกขึ้น ครั้นยามสุดท้ายแห่งรัตรี
กลับลุกขึ้นแล้ว ก็ชำระจิตให้หมดจดสิ้นเชิงจากกิเลสที่กั้นจิต
ด้วยการเดินจงกรม และด้วยการนั่งอีก. ภิกษุทั้งหลาย !
ภิกษุอย่างนี้ชื่อว่า เป็นผู้ตามประกอบในชาคริยธรรมอยู่
เนื่องนิจ.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุ เมื่อประกอบพร้อมด้วย
ธรรมสื่อย่างเหล่านี้แล้ว ไม่อาจที่จะเสื่อมเสีย มีแต่จะ
อยู่ใกล้กันพพานอย่างเดียวแล.

ลักษณะแห่งอินทรียภารนาชั้นเลิศ

๓๑

- บานี อุบล. ม. ๑๔/๕๕๗-๕๕๙/๘๖๒-๙๖๐.

อ่านนท ! อินทรียภารนาชั้นเลิศ (อนุตตรา อินทรียภารนา) ในอริยวินัย เป็นอย่างไรเล่า ?

อ่านนท ! ในการนี้ อารมณ์อันเป็นที่ชอบใจ-ไม่เป็นที่ชอบใจ-เป็นที่ชอบใจและไม่เป็นที่ชอบใจ เกิดขึ้นแก่กิกขุ เพราะเห็นรูปด้วยตา. กิกขุนั้นรู้สัตต์อย่างนี้ ว่า “อารมณ์ที่เกิดขึ้นแล้วแก่เรานี้ เป็นสิ่งที่มีปัจจัย ปรุงแต่ง (สุขต) เป็นของหมายๆ (โอพาริก) เป็นสิ่งที่อาศัยเหตุปัจจัย เกิดขึ้น (ปฏิจจ สมุปปันธ) แต่มีสิ่งโน้นซึ่งรับและประณีต กล่าวคือ อุเบกขา” ดังนี้. (เมื่อรู้สัตต์อย่างนี้) อารมณ์ อันเป็นที่ชอบใจ-ไม่เป็นที่ชอบใจ-เป็นที่ชอบใจและไม่เป็นที่ชอบใจ อันบังเกิดขึ้นแก่กิกขุนั้น ย่อมดับไป อุเบกขายังคงดำรงอยู่.

อ่านที่! อารมณ์อันเป็นที่ชอบใจ-ไม่เป็นที่ชอบใจ-เป็นที่ชอบใจและไม่เป็นที่ชอบใจ อันบังเกิดขึ้นแล้ว แก่กิจชุนน์ ย่อมดับไปเร็วเหมือนการกระพริบตาของคน ส่วนอุเบกขายังคงเหลืออยู่.

อ่านที่! นี้แล เราเรียกว่า อินทรียภารนา ชั้นเลิศในอริยวินัย ในกรณีแห่ง รูปที่รู้แจ้งด้วยจักษุ.

(ในกรณีแห่ง เสียงที่รู้แจ้งด้วยโสตะ กลิ่นที่รู้แจ้งด้วย พานะ รสที่รู้แจ้งด้วยชิ瓦หา ใบภูรัสพะที่รู้แจ้งด้วยผิวกาย และ ธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งด้วยใจ ก็ได้ตั้งไว้โดยหลักเกณฑ์อย่างเดียวกัน ต่างกันแต่อุปมาแห่งความเร็วในการดับแห่งอารมณ์นั้นๆ เช่น ในกรณีแห่งเสียงเปรียบด้วยความเร็วแห่ง การดีดนิ้วมือ เป็นต้น).

(เรื่องที่ควรคุยประกอบด้วยกับบทนี้ อยู่ในบทที่ ๓๙ หน้า ๑๑๙ เรื่อง นิพพาน เพาะไมยีดถือธรรมที่ได้บรรลุ).

สิ่นกิเลสก์แล้วกัน ไม่ต้องรู้ว่าสิ้นไปเท่าไร

๓๒

- ปาฐี สตุดก. อ. ๒๓/๑๙๗-๑๘๗/๖๔.

กิกขุทั้งหลาย ! เปรียบเหมือนรอยนิ้วมือหรือ
รอยนิ้วหัวแม่มือ ย้อมปากกูอยู่ที่ด้านเครื่องมือของพาก
ช่างไม้ หรือลูกมือของพากช่างไม้ แต่หากไม่มีความรู้ว่า
ด้านเครื่องมือของเรา วันนี้ลึกไปเท่านี้ วันนี้ลึกไปเท่านี้
วันอื่นๆ ลึกไปเท่านี้ๆ คงรู้แต่ว่ามันลึกไปๆ เท่านั้น
นี้มันได กิกขุทั้งหลาย ! เมื่อกิกขุตามประกอบภารนาอยู่
ก็ไม่รู้อย่างนี้ว่า วันนี้օรสະของเราสิ้นไปเท่านี้ วันนี้
สิ้นไปเท่านี้ วันอื่นๆ สิ้นไปเท่านี้ๆ รู้แต่เพียงว่า สิ้นไป
ในเมื่อมันสิ้นไปๆ เท่านั้น จันไดก็จันนั้น.

ตذاคตเป็นเพียงผู้บอก จะถึงที่หมายต้องเดินเอาเอง

๓๓

- ปาติ อุปวิ. ม. ๑๔/๘๙-๘๗/๑๐๑-๑๐๓.

“ก็สาวกของพระโคดมผู้เจริญ ! เมื่อพระโคดมกล่าวสอน
พร่างสอนอยู่อย่างนี้ ทุกๆ รูปได้บรรลุนิพพานอันเป็นผลสำเร็จ
ถึงที่สุดอย่างยิ่งหรือ ? หรือว่าไม่ได้บรรลุ ? ”.

พระมหาณัฐหนึ่งทูลถาม พระผู้มีพระภาค.

พระมหาณ ! สาวกของเรา แม้เราจะกล่าวสอน
พร่างสอนอยู่อย่างนี้ น้อยพากที่ได้บรรลุนิพพาน อันเป็น
ผลสำเร็จถึงที่สุดอย่างยิ่ง บางพากไม่ได้บรรลุ.

“พระโคดมผู้เจริญ ! อะไรเล่าเป็นเหตุ อะไรเล่าเป็น
ปัจจัย ที่พระนิพพานก็ยังตั้งอยู่ หนทางที่ยังสัตว์ให้ถึงนิพพาน
ก็ยังตั้งอยู่. พระโคดมผู้ชักชวน (เพื่อดำเนินไป) ก็ยังตั้งอยู่
ทำไม่น้อยพากที่บรรลุ และบางพากไม่บรรลุ ? ”.

พระมหาณ ! เราจักย้อนตามท่านในเรื่องนี้
ท่านจะตอบตามครร. ท่านเป็นผู้ชี้ช่องในหนทางไปสู่
เมืองราชคฤห์มิใช่หรือ ? มีบุรุษผู้จะไปเมืองราชคฤห์
เข้ามาหาและกล่าวกับท่านว่า “ท่านผู้เจริญ ! ข้าพเจ้า
ประราถนาจะไปเมืองราชคฤห์ ขอท่านจงชี้บอกรทางไป
เมืองราชคฤห์ แก่ข้าพเจ้าเดด” ดังนี้ ท่านก็จะกล่าวกะ
บุรุษผู้นั้นว่า “มาชิท่าน ทางนี้ไปเมืองราชคฤห์ ไปได้ครู่หนึ่ง
จักพบบ้านชื่อโน้น แล้วจักเห็นนิคมชื่อโน้น จักเห็นสวนและ
ป่าอันน่ารื่นรมย์ จักเห็นภูมิภาคอันน่ารื่นรมย์ สระใบกชรถี
อันน่ารื่นรมย์ของเมืองราชคฤห์” ดังนี้ บุรุษนั้นอันท่านพร่ำบอก
พรำชี้ให้อย่างนี้ ก็ยังถือເຄาทางผิด กลับหลังตรงกันข้ามไป
ล่วนบุรุษอีกคนหนึ่ง ไปถึงเมืองราชคฤห์ได้โดยสวัสดิ.
พระมหาณเยอ ! อะไรเล่าเป็นเหตุ อะไรเล่าเป็นปัจจัย
ที่เมืองราชคฤห์ก็ยังตั้งอยู่ ท่านผู้ชี้บอกรก็ยังตั้งอยู่ แต่ทำไม
บุรุษผู้หนึ่งกลับหลงผิดทาง ล่วนบุรุษอีกผู้หนึ่งไปถึงเมือง
ราชคฤห์ได้โดยสวัสดิ ?

“พระโคตมผู้เจริญ ! ในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจักทำอย่างไร
ได้เล่า เพาะะข้าพเจ้าเป็นแต่เพียงผู้บอกรทางเท่านั้น”.

พระมหาณ ! ฉันได้ก็ฉันนั้นแล ที่พระนิพพาน
ก็ยังตั้งอยู่ ทางเป็นเครื่องถึงพระนิพพาน ก็ยังตั้งอยู่ เรา¹
ผู้ซักชวนก็ยังตั้งอยู่ แต่สาวกแม้เรากล่าวสอนพร้าวสอน
อยู่อย่างนี้ น้อยพากที่ได้บรรลุนิพพานอันเป็นผลสำเร็จ
ถึงที่สุดอย่างยิ่ง บางพากไม่ได้บรรลุ.

พระมหาณ ! ในเรื่องนี้ เราชักทำอย่างไรได้เล่า
 เพราะเราเป็นแต่เพียงผู้บอกทางเท่านั้น.

เหตุให้ไม่ปรินิพพานในปัจจุบัน

๓๔

- ปาลี สพ. ๕. ๑๙/๑๒๘/๑๗/๔.

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! อะไรหนอเป็นเหตุ อะไรหนอ เป็นปัจจัย ที่ทำให้สัตว์บางพวกในโลกนี้ ไม่ปรินิพพานในทิภูธรรม (ปัจจุบัน) ? ”.

ท่านผู้เป็นจอมเทพ ! รูป ทั้งหลาย ที่จะพึงรู้ได้ ด้วยจักษุ มืออยู่ เป็นรูปที่น่าประทินา น่าครับ น่าพอใจ มีลักษณะน่ารัก เป็นที่เข้าไปตั้งอาศัยแห่งความใคร่ เป็น ที่ตั้งแห่งความกำหนด. ถ้าว่า กิจมุย่อมเพลิดเพลิน พร่า สรรเสริญ เมาหมกอยู่ ซึ่งรูปนั้นแล้วไชร์ เมื่อกิจมุนั้น เพลิดเพลิน พร่าสรรเสริญ เมาหมกซึ่งรูปนั้นอยู่ วิญญาณ นั้น เป็นวิญญาณอันดันหาในการรณดีหรูป อาศัยแล้ว วิญญาณนั้นคืออุปทาน.^๑

ท่านผู้เป็นจอมเทพ ! กิจมุ มีอุปทาน ยอม ไม่ปรินิพพาน.

๑. ในที่นี้หมายถึงวิญญาณที่รู้สึกต่อความเพลิน และความมัวเมานรูปนั้น ไม่ใช่จักษุวิญญาณที่เห็นรูปตามธรรมชาติ.

[ในกรณีแห่ง เสียง ที่จะพึงรู้สึกด้วยโสตฯ กลิ่น ที่จะพึงรู้สึกด้วยมานะ รส ที่จะพึงรู้สึกด้วยชิวaha สัมผัสทางกาย ที่จะพึงรู้สึกด้วยกายะ (ผิวกายทั่วไป) และธรรมารมณ์ ที่จะพึงรู้สึกด้วยมนนะ ได้ตรัสรู้ด้วยข้อความท่านองเดียวกันกับในกรณีแห่งรูปที่จะพึงรู้ได้ด้วยจักษุ ข้างบนนั้น].

ท่านผู้เป็นจอมเทพ ! นี้แลเป็นเหตุ นี้เป็นปัจจัย ที่ทำให้สัตว์บางพวกในโลกนี้ ไม่ปรินิพพานในทิฏฐิธรรม (ปัจจุบัน).

หมวด “อาหาร” ก็นิพพาน

๓๕

- ปาลี นิกายน. ส. ๑๖/๑๒๔-๑๒๖/๒๔๘-๒๕๗.

กิจธุทั้งหลาย ! ถ้าไม่มีราคะ ไม่มีนันทิ ไม่มีตัณหา ใน อาหารคือคำข้าว ก็ตี ใน อาหารคือผัสสะ ก็ตี ใน อาหารคือมโนสัญเจตนา ก็ตี ใน อาหารคือวิญญาณ ก็ตี และใชรั วิญญาณก็เป็นสิ่งที่ตั้งอยู่ไม่ได้ เจริญของงานอยู่ไม่ได้ในสิ่งนั้นๆ. วิญญาณตั้งอยู่ไม่ได้ เจริญของงานอยู่ไม่ได้ในที่ใด การก้าวลงแห่งนามรูป ย่อมไม่มีในที่นั้น การก้าวลงแห่งนามรูป ไม่มีในที่ใด ความเจริญแห่งสังขารทั้งหลาย ย่อมไม่มีในที่นั้น ความเจริญ แห่งสังขารทั้งหลาย ไม่มีในที่ใด การบังเกิดในภพใหม่ ต่อไป ย่อมไม่มีในที่นั้น การบังเกิดในภพใหม่ต่อไป ไม่มีในที่ใด ชาติชราและมรณะต่อไป ย่อมไม่มีในที่นั้น ชาติชราและมรณะต่อไป ไม่มีในที่ใด กิจธุทั้งหลาย ! เราเรียก “ที่” นั้นว่าเป็น “ที่ไม่โศก ไม่มีอุลี และไม่มีความคับแคน” ดังนี้.

กิกษุทั้งหลาย ! เปรียบเหมือนเรื่องยอดหรือ
ศalaเรื่องยอด ที่ตั้งอยู่ทางทิศเหนือหรือใต้ก็ตาม เป็น
เรื่องมีหน้าต่างทางทิศตะวันออก. ครั้นดวงอาทิตย์ขึ้นมา
แสงสว่างแห่งดวงอาทิตย์ส่องเข้าไปทางช่องหน้าต่างแล้ว
จักตั้งอยู่ที่ส่วนไหนแห่งเรือนนั้นเล่า ?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! แสงสว่างแห่งดวงอาทิตย์
จักปรากฏที่ฝาเรือนข้างในด้านทิศตะวันตก พระเจ้าช้า !”.

กิกษุทั้งหลาย ! ถ้าฝาเรือนทางทิศตะวันตก
ไม่มีเล่า แสงแห่งดวงอาทิตย์นั้น จักปรากฏอยู่ที่ไหน ?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! แสงสว่างแห่งดวงอาทิตย์นั้น
จักปรากฏที่พื้นดิน พระเจ้าช้า !”.

กิกษุทั้งหลาย ! ถ้าพื้นดินไม่มีเล่า แสงสว่างแห่ง
ดวงอาทิตย์นั้น จักปรากฏที่ไหน ?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! แสงสว่างแห่งดวงอาทิตย์นั้น
จักปรากฏในน้ำพระเจ้าช้า !”.

กิกษุทั้งหลาย ! ถ้าน้ำไม่มีเล่า แสงสว่างแห่ง
ดวงอาทิตย์นั้น จักปรากฏที่ไหนอีก ?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! แสงสว่างแห่งดวงอาทิตย์นั้น
ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏแล้ว พระเจ้าช้า !”.

กิกขุทั้งหลาย ! ฉันได้กีฉันนั้นแล
ถ้าไม่มีราคำ ไม่มีนันทิ ไม่มีตันหา ในอาหารคือ^๑
คำข้าวก็ดี ในอาหารคือผัสสะก็ดี ในอาหารคือมโนลัญเจตนา
ก็ดี ในอาหารคือวิญญาณก็ดี และใชรัช วิญญาณก็เป็นสิ่ง
ที่ตั้งอยู่ไม่ได้ เจริญองกกรรมอยู่ไม่ได้ ในอาหารคือคำข้าว
เป็นตันนั้น ๆ.

วิญญาณตั้งอยู่ไม่ได้ เจริญองกกรรมอยู่ไม่ได้ในที่ใด
การก้าวลงแห่งนามรูป ย่อมไม่มีในที่นั้น

การก้าวลงแห่งนามรูป ไม่มีในที่ใด ความเจริญ
แห่งสังขารทั้งหลาย ย่อมไม่มีในที่นั้น

ความเจริญแห่งสังขารทั้งหลาย ไม่มีในที่ใด
การบังเกิดในกพใหม่ต่อไป ย่อมไม่มีในที่นั้น

การบังเกิดในกพใหม่ต่อไป ไม่มีในที่ใด ชาติชรา
และมรณะต่อไป ย่อมไม่มีในที่นั้น

ชาติชรามรณะต่อไป ไม่มีในที่ใด กิกขุทั้งหลาย !
เราเรียก “ที่” นั้น ว่าเป็น “ที่ไม่โศก ไม่มีธุลี และไม่มี
ความคับแคน” ดังนี้.

ກວດສຸກ ພັນຍາ

ຫົວໃຈປະຈິບສຸກປາກ

๓๖

-ປາດີ ມ. ນ. ๑๗/ຕັ້ງແຕ່-ຕັ້ງປົກ/ຕະຫຼາມ., -ປາດີ ນິການ. ສ. ๑๖/ຜັດ/ອດແ., ...ຢຸດຍ...

ອິນສຸມື້ ສຕີ
ເນື່ອສິ່ງນີ້ ມີ

ອິນສຸສຸປຸປາຫາ
ພຣະຄວາມເກີດຂຶ້ນແຫ່ງສິ່ງນີ້

ອິນສຸມື້ ອສຕີ
ເນື່ອສິ່ງນີ້ ໄມມີ

ອິນສຸສ ນໂຮາ
ພຣະຄວາມດັບໄປແຫ່ງສິ່ງນີ້

ອິທໍ ໂທຕີ
ສິ່ງນີ້ ຍ່ອມມີ

ອິທໍ ອຸປຸປະຊົມ
ສິ່ງນີ້ຈຶ່ງເກີດຂຶ້ນ

ອິທໍ ນໂທຕີ
ສິ່ງນີ້ ຍ່ອມໄມ່ມີ

ອິທໍ ນິຮູ້ຈຸມຕີ
ສິ່ງນີ້ ຈຶ່ງດັບໄປ

ปฏิจจสมุปบาท คือ ธรรมอันเป็น ธรรมชาติ อาศัยกันแล้วเกิดขึ้น

๓๗

- ปาตี นิกาน. ส. ๑๖/๑/๑.

ภิกขุทั้งหลาย ! อะไรเล่าที่เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท
ภิกขุทั้งหลาย !

พระมีวิชชา เป็นปัจจัย จึงมี สังหารทั้งหลาย

พระมีสังหาร เป็นปัจจัย จึงมี วิญญาณ

พระมีวิญญาณ เป็นปัจจัย จึงมี นามรูป

พระมีนามรูป เป็นปัจจัย จึงมี สพายตนะ

พระมีสพายตนะ เป็นปัจจัย จึงมี ผัสสะ

พระมีผัสสะ เป็นปัจจัย จึงมี เวทนา

พระมีเวทนา เป็นปัจจัย จึงมี ตัณหา

พระมีตัณหา เป็นปัจจัย จึงมี อุปทาน

พระมีอุปทาน เป็นปัจจัย จึงมี ภพ

พระมีภพ เป็นปัจจัย จึงมี ชาติ

พระมีชาติ เป็นปัจจัย ธรรมะจะประเทวะ

ทุกขณะสอนสอุปยาสทั้งหลาย จึงเกิดขึ้นครบถ้วน

ความเกิดขึ้นพร้อมแห่งกองทุกข์ทั้งลิ้นนี้
ย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้.

ภิกษุทั้งหลาย ! นี่เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท.

เพราะความจางคลายดับไปโดยไม่เหลือแห่งอวิชชานนี้
 นั่นเทียว

จึงมีความดับแห่งสังขาร

เพราะมีความดับแห่งสังขาร

จึงมีความดับแห่งวิญญาณ

เพราะมีความดับแห่งวิญญาณ

จึงมีความดับแห่งนามรูป

เพราะมีความดับแห่งนามรูป

จึงมีความดับแห่งสหายตนะ

เพราะมีความดับแห่งสหายตนะ

จึงมีความดับแห่งผัสสะ

เพราะมีความดับแห่งผัสสะ

จึงมีความดับแห่งเวทนา

เพราะมีความดับแห่งเวทนา

จึงมีความดับแห่งตัณหา

เพราะมีความดับแห่งตัณหา

จึงมีความดับแห่งอุปทาน

because there is no desire for gain

จึงมีความดับแห่งภพ

because there is no desire for birth

จึงมีความดับแห่งชาติ

because there is no desire for life

ธรรมรถะ โสกะปริเทวงทุกชະโภมนัสสุปายาสทั้งหลาย

จึงตับสิ้น

ความดับลงแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นนี้

ย่อมมี ด้วยอาการอย่างนี้ ดังนี้.

ปัญญา สติ กับนามรูปดับ เพราะวิญญาณดับ

๓๙

- ပာဒ္ဓ ရွှေတု. ဦ. မြန်/၅၁၀-၅၁၁/၄၇၂။, - ပာဒ္ဓ ချုပ်. ဦ. ၃၀/၁၂၀-၁၂၁/၂၀၀၁။

“ข้าแต่พระองค์ผู้นิรทุกข์!
ข้าพระองค์กราบถูลภานแล้ว
ขอพระองค์จงตรัสบอกรธรรมนั้น คือ
ปัญญาและสติกับนามรูป แก่ข้าพระองค์เด็ด
ปัญญาและสติกับนามรูปนั้น จะดับไปที่ไหน ?”.

อธิบาย !
ท่านภานปัญหานั้นข้อใด
เราจะแก่ปัญหา ข้อนั้นแก่ท่าน

นามและรูป ย่อมดับไม่เหลือในที่ได
ปัญญาและสติกับนามรูปนั้น ก็ย่อมดับไปในที่นั้น
เพราะความดับไปแห่งวิญญาณ และ.

นิพพานเพราะ

ไม่ยึดถือธรรมที่ได้บรรลุ

๓๙

- บาลี อุปัช. ม. ๑๔/๗/๗/๕๗.

อ่านที่ ! ส่วนภิกษุบางรูปในธรรมวินัยนี้
เป็นผู้ปฏิบัติอย่างนั้นแล้ว ย่อมได้เฉพาะซึ่งอุเบกษา ว่า
“ถ้าไม่คwarmี และไม่พึงมีแก่เรา ก็ต้องไม่มีแก่เรา^๑
สิ่งใดมีอยู่ สิ่งใดมีแล้ว เราจะละสิ่งนั้นเสีย” ดังนี้.
ภิกษุ (บางรูป) นั้น ย่อมไม่เพลิดเพลิน ไม่พรำสรรเสริญ^๒
ไม่เมามหกอยู่ ซึ่งอุเบกขานั้น เมื่อไม่เพลิดเพลิน
ไม่พรำสรรเสริญ ไม่เมามหกอยู่ ซึ่งอุเบกขานั้น^๓
วิญญาณของເຮອກີໄມເປັນธรรมชาຕິອາຕຍ້ซึ่งอุเบกขานັ້ນ
ไม่มีอุเบกขานັ້ນເປັນອຸປາຫານ.

อ่านที่ ! ภิกษุผู้ไม่มีอຸປາຫານ ย่อมปรินิพพานแล.

การปรินิพพาน

๔๐

- บาลี มหा. ที่. ๑๐/๑๔๙-๑๔๙/๑๐๘.

สัตว์ทั้งปวง ทั้งที่เป็นคนหนุ่ม คนแก่ ทั้งที่เป็น คนพาลและบันทิต ทั้งที่มั่งมี และยากจน ล้วนแต่มี ความตายเป็นที่ไปในเบื้องหน้า. เปรียบเหมือนภากชนะดิน ที่ช่างหม้อปั้นแล้ว ทั้งเล็กและใหญ่ ทั้งที่สุกแล้วและยังดิบ ล้วนแต่มีการแตกทำลายเป็นที่สุด จนได ชีวิตแห่งสัตว์ทั้ง หลายก็มีความตายเป็นเบื้องหน้า ล้วนนั่น.

วัยของเราแก่ หงื่อมแล้ว ชีวิตของเราริบหรี่แล้ว เราจักละพวกรอไป. สรณะของตัวเองเราได้ทำไว้แล้ว.

กิกขุทั้งหลาย ! พวกรอจะเป็นผู้ไม่ประมาท มีสติ มีศีล เป็นอย่างดี มีความด้วยร้อนตั้งไว้แล้วด้วยดี ตามรักษาซึ่งจิตของตนเสด.

ในธรรมวินัยนี้ กิกขุได้เป็นผู้ไม่ประมาทแล้ว จักละชาติสิ่งสาร ทำที่สุดแห่งทุกชีวิ.

ผู้หลุดพ้นได้ เพราะไม่ยึดมั่นถือมั่น

๔๑

- ปาลี อุปਰ. ม. ๑๔/๓๔๖-๓๔๗//๔๒๔.

ในการไหน ๆ ท่านเหล่าได
เห็นภัยในความยึดถือ
อันเป็นตัวเหตุให้เกิดและให้ตายแล้ว

เลิกยึดมั่น ถือมั่น หลุดพ้นไปได้
 เพราะอาศัยนิพพาน
 อันเป็นธรรมที่สิ้นไปแห่งความเกิดความตาย

เหล่าท่านผู้เช่นนั้น
 ยอมประสบความสุข
 ลุพะนิพพานอันเป็นธรรมเกشم

เป็นผู้ดับเย็นได้ ในปัจจุบันนี้เอง
 ล่วงเวรล่วงภัยทุกอย่างเสียได
 และก้าวล่วงเสียได้ ซึ่งความทุกข์ทั้งปวง.

ธรรมเป็นส่วนแห่งวิชชา

๔๒

- บากี ทก. อ. ๒๐/๗๗-๗๘/๙๗.

กิกขุทั้งหลาย ! ธรรม ๒ อย่างเหล่านี้ เป็นส่วนแห่งวิชชา มีอยู่ ๒ อย่าง อะไรเล่า ? ๒ อย่าง คือ สมณะและวิปัสสนา.

กิกขุทั้งหลาย ! สมณะ เมื่ออบรมแล้ว จะได้ประโยชน์อะไร ? อบรมแล้ว จิตจะเจริญ. จิตเจริญแล้ว จะได้ประโยชน์อะไร ? เจริญแล้ว จะละราคะได้.

กิกขุทั้งหลาย ! วิปัสสนาเล่า เมื่อเจริญแล้ว จะได้ประโยชน์อะไร ? เจริญแล้ว ปัญญาจะเจริญ. ปัญญาเจริญแล้ว จะได้ประโยชน์อะไร ? เจริญแล้ว จะละอวิชชาได้

กิกขุทั้งหลาย ! จิตที่เคร้าหมองด้วยราคะ ย่อมไม่หลุดพ้น หรือปัญญาที่เคร้าหมองด้วยอวิชชา ย่อมไม่เจริญด้วยอาการอย่างนี้

กิกขุทั้งหลาย ! เพราะสำรอกราคะได้ จึงชื่อว่า เจโตวิมุตติ เพราะสำรอกอวิชชาได้จึงชื่อว่าปัญญาวิมุตติ

คำชี้ชวนวิงวอน

๔๓

- บ้านแม่ มหาสาร. ต. ๑๙/๔๑๗/๑๖๕๔., - บ้านแม่ สพา. ต. ๑๙/๔๕๒/๗๔๑.

กิกษุทั้งหลาย ! โขคกรรม อันเรอพึงกระทำ เพื่อให้รู้ว่า
“นี้ทุกชี นี้เหตุให้เกิดทุกชี นิความดับสนิทแห่งทุกชี
นี้ทางให้ถึงความดับสนิทแห่งทุกชี”.

นิพ paran เราได้แสดงแล้ว
ทางให้ถึงนิพ paran เราก็ได้แสดงแล้ว แก่เรอทั้งหลาย.
กิจใด ที่ศาสตราผู้อึ้นดู แสวงหาประโยชน์เกื้อกูล
อาศัยความอึ้นดูแล้ว จะพึงทำแก่สาวกทั้งหลาย
กิจนั้น เราได้ทำแล้วแก่พวกรเออ.

นั่น โคนไม้ นั่น เรือนว่าง.
พวกรเออจะเพียรเฝากิเลส อย่าได้ประมาท
อย่าเป็นผู้ที่ต้องร้อนใจ ในภายหลังเลย.
นี่แหละ วาจาเครื่องพว่าสอนของเรา แก่เรอทั้งหลาย.

ขอขอบน้อมแด่
ตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธะ^๔
พระองค์นั้นด้วยเคียรเกล้า

ពកាគពន្លេ

(สาวกตถาคต)
คณะกรรมการอิมมะ วัดนาป่าพง
(กลุ่มอาสาสมัครพุทธawan-หมวดธรรม)

หากมีความประสงค์รับสืบ พุทธawan เพื่อนำไปศึกษา
หรือนำไปแจกเป็นธรรมทาน สามารถแจ้งความจำนงและขอรับ

ได้ที่ พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตุโณโล

วัดนาป่าพง WATNAPAPONG

เลขที่ 29 หมู่ที่ 7 ตำบลบึงทองหลาง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150

โทรศัพท์ 09 2526 1236, 09 9087 8986

29 Moo 7, Bueng Thong Lang, Lam Luk Ka, Pathumthani 12150, Thailand

- สนับสนุนการเผยแพร่พุทธawan ได้ที่
ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขา คลอง 10 (อัญเชิญ)
ชื่อบัญชี วัดนาป่าพง

เลขที่บัญชี 318-2-46175-6

หรือ

e-Donation วัดนาป่าพง

1. เปิดแอปฯ Mobile Banking
2. เลือกสแกน QR
3. ระบุจำนวนเงิน
4. กดยืนยันบริจาค

- กรณีโอนเงินจากต่างประเทศ ได้ที่

ธนาคารไทยพาณิชย์ (Siam Commercial Bank)

Account name : WATNAPAPONG

Account Number : 318-2-46175-6

SWIFT CODE : SICOTHBK

Bank Code : 0014

Branch Code : 0318

- ติดตามข่าวสารและข่าวประชาสัมพันธ์ พร้อมสื่อธรรมพุทธawan

พุทธawanเรียล
Buddhawajana Real

ติดต่อสอบถามได้ที่ พี่ดา ตัวแทนคณะศิษย์ 092-526-1236

ขอกราบขอบพระคุณแด่

พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โลสตุอิโน และคณะสงฆ์วัดนาป่าพง
ที่กรุณาให้คำปรึกษาในการจัดทำหนังสือเล่มนี้

ติดตามการเผยแพร่พระธรรมคำสอนตามหลักพุทธawan

โดย พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โลสตุอิโน ได้ที่

พุทธawanเรียล
Buddhawana Real

เว็บไซต์

- <http://www.watnapp.com> : หนังสือ และสื่อธรรมะ บนอินเทอร์เน็ต
- <http://media.watnapahpong.org> : ศูนย์บริการมัลติมีเดียวัดนาป่าพง
- <http://www.buddha-net.com> : เครื่องข่ายพุทธawan
- <http://etipitaka.com> : โปรแกรมตรวจหาและเทียบเคียงพุทธawan
- <http://www.watnapahpong.com> : เว็บไซต์วัดนาป่าพง
- <http://www.buddhakos.org> : มูลนิธิพุทธโฆษณา

ดาวน์โหลดโปรแกรมตรวจหาและเทียบเคียงพุทธawan (E-Tipitaka)

สำหรับคอมพิวเตอร์

- ระบบปฏิบัติการ Windows, Macintosh, Linux
<http://etipitaka.com/download>

สำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่และแท็บเล็ต

- ระบบปฏิบัติการ Android
ดาวน์โหลดได้ที่ Play Store โดยพิมพ์คำว่า พุทธawan หรือ e-tipitaka
- ระบบปฏิบัติการ iOS (สำหรับ iPad, iPhone, iPod)
ดาวน์โหลดได้ที่ App Store โดยพิมพ์คำว่า พุทธawan หรือ e-tipitaka

ดาวน์โหลดโปรแกรมพุทธawan (Buddhawajana)

เฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่และแท็บเล็ต

- ระบบปฏิบัติการ Android
ดาวน์โหลดได้ที่ Google Play Store โดยพิมพ์คำว่า พุทธawan หรือ buddhawajana
- ระบบปฏิบัติการ iOS (สำหรับ iPad, iPhone, iPod)
ดาวน์โหลดได้ที่ App Store โดยพิมพ์คำว่า พุทธawan หรือ buddhawajana

ดาวน์โหลดโปรแกรมวิทยุวัดนาป่าพง (Watnapahpong Radio)

เฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่และแท็บเล็ต

- ระบบปฏิบัติการ Android
ดาวน์โหลดได้ที่ Google Play Store โดยพิมพ์คำว่า พุทธawan หรือ วิทยุวัดนาป่าพง
- ระบบปฏิบัติการ iOS (สำหรับ iPad, iPhone, iPod)
ดาวน์โหลดได้ที่ App Store โดยพิมพ์คำว่า พุทธawan หรือ วิทยุวัดนาป่าพง

วิทยุ

- คลื่น ส.ว.พ. FM ๙๗.๐ MHz ช่วงบ่าย

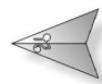
บรรณานุกรม
พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ
พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง
หนังสือธรรมโภชณ์ ชุดจากพระโภชณ์
(ผลงานแปลพุทธawan โดยท่านพุทธทาสภิกขุในนามกองธรรมทาน)

ร่วมสนับสนุนการจัดทำโดย

พุทธawan กิจชุดกุธิมูลนิธิ
คณะกรรมการป้าพงผู้สนับสนุนจากทั่วประเทศและทั่วโลก
คณะกรรมการอัมมะ วัดนาป่าพง (กลุ่มอาสาสมัครพุทธawan-หมวดธรรม)
พุทธawanสถาบันภาคกลาง
พุทธawanสถาบันภาคเหนือ
พุทธawanสถาบันภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
พุทธawanสถาบันภาคใต้
พุทธawanสถาบันภาคตะวันตก

ແຜນທີ່ວັດນາງພາງ

ລະສະພານຸ້າຄອນ 10 ໄປພູຖິ່ນແຮງມາ
ແລ້ວເລີຍວ່າງຍົກຂຶ້ນສະພານ

ບໍາລັດ

ຕົກ

ຕັນ ນັກ ຂັດ ສີ ຕ - ອ ອ ຂ ຮ ຂ ຖ

ຕັນ ນັກ ລົກ ກາ

ຕັນ ນັກ ລົກ ກາ

ຕ ລ ຃ ຕ
ມ ມ ເ ບ ອ

ເຊ ດ ດ ດ ດ ດ

ສົມ ພົມ
ບູນ ປູນ

ຕ ນ ນ ລ ກ ລ ກ ກ

ກ ດ ດ ດ ດ ດ

ສ ນ ມ ປ ນ
ຕ ອ ໂ ເ ຜ ນ

ວິຫຼານປ່າວ WATNAPAPONG

29 ພູນ້າ 7 ຕ.ບັນພອງພາງ ອ.ລົງຄາກ

ບໍລິມຽນໄ 12150

ໂທ. 09 2526 1236, 09 9087 8986

29 Moo 7, Bueng Thong Lang,

Lam Luk Ka,

Pathumthani 12150, Thailand.

7 ປ.ຊ.
7 ປ.ຊ.

ບ ປ ລ ຍ 16

ລະສະພານຸ້າຄອນ 10
ເລີຍວ່າງຍົກສະພານ

ເຊື້ອງວ່າງຍົກ

ສ ນ ມ ປ ນ
ຕ ອ ໂ ເ ຜ ນ

๑๐

พระสูตรของความสำคัญ

ที่ชาวพุทธต้องศึกษา

แต่คำสอนจากพระพุทธเจ้า

เท่านั้น

ผ่านมา ๒,๕๐๐ กว่าปี

คำสอนทางพระพุทธศาสนาเกิดความหลากหลายมากขึ้น

มีสำนักต่างๆ มากมาย ซึ่งแต่ละแห่งก็มีความเห็นของตน

หมายความว่าไม่ได้ แม้จะกล่าวในเรื่องเดียวกัน

ทั้งนี้ไม่ใช่พระคำสอนของพระพุทธเจ้าไม่สมบูรณ์

แล้วเราควรเชื่อและปฏิบัติตามใคร ?

ลองพิจารณาหาคำตอบง่ายๆ ได้จาก ๑๐ พระสูตร

ซึ่งพระตถาคตทรงเตือนเอาไว้

แล้วตระสบอกวิธีป้องกันและแก้ไขเหตุเสื่อมแห่งธรรมเหล่านี้.

ขอเชิญมาตอบด้วยกันเถอะว่า ถึงเวลาแล้วหรือยัง ?

ที่พุทธบริษัทจะมีมาตรฐานเพียงหนึ่งเดียว คือ “พุทธawan” ธรรมวินัย

จากองค์พระสังฆบิດาวน์วิญญาณพึงปฏิบัติและรู้ตามได้เฉพาะตน ดังนี้

๔. ทรงบอกรสชาติแห่งความอันตรายของคำสอนเปรียบด้วยกลองศึก

-บากี นิทาน. ส. ๐๑/๓๐๑/๑๗๒-๓.

ภิกขุทั้งหลาย! เรื่องนี้เคยมีมาแล้ว กลองศึกของกษัตริย์พวกราหะเรียกว่า อาณกะ มีอยู่ เมื่อกลองอาณกะนี้ มีแพลแตกหรือลิ พากกษัตริย์ทราหะได้หาเนื้อไม่นึ่นทำเป็นลิ่ม เสริมลงในรอยแตกของกลองนั้น (ทุกคราวไป). ภิกขุทั้งหลาย! เมื่อเชื่อมปะเข้าหากลายครั้งหลาຍคราวเช่นนั้นนานเข้าก็ถึงสมัยหนึ่ง ซึ่งเนื้อไม่เดิมของตัวกลองหมดลิ้นไป เหลืออยู่แต่เนื้อไม่ที่ทำเสริมเข้าใหม่เท่านั้น.

ภิกขุทั้งหลาย! ฉันได้โน้นนั้น ในการยีดยาการฝ่ายอนาคต จักมีภิกขุทั้งหลาย สูตดันตะเหล่าใด ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ้งเป็นขั้นโลกุตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่องสัญญา เมื่อมีผู้นำสูตดันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เรอจักไม่ฟังด้วยดี จักไม่เงี่ยหูฟัง จักไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน ส่วนสูตดันตะเหล่าใดที่นักกวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประภากพยักษ์กลอน มีอักษรละเอียด มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสูตดันตะที่นักกวีแต่งขึ้นใหม่เหล่านั้นมากล่าวอยู่ เเรอจักฟังด้วยดี จักเงี่ยหูฟัง จักตั้งจิต เพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียนไป.

ภิกขุทั้งหลาย! ความอันตรายของสูตดันตะเหล่านั้น ที่เป็นคำของตถาคต เป็นข้อความลึก มีความหมายซึ้ง เป็นขั้นโลกุตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่องสัญญา จักมีได้ด้วยอาการอย่างนี้ แล.

๕. ทรงกำชับให้ศึกษาปฏิบัติเฉพาะจากคำของพระองค์เท่านั้น อย่าฟังคนอื่น

-บาที ทุก. อ. ๒๐/๔๙-๘๙/๙๙๙.

ภิกขุทั้งหลาย! พวากภิกขุบริษัทในการณ์นี้ สุตตันตะเหล่าได ที่กรี แต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประเกหกพาพยักлон มีอักษรสลวย มี พยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำ สุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอจ้าไม่ฟังด้วยดี ไม่เงียบฟัง ไม่ตั้งใจเพื่อ จะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน.

ภิกขุทั้งหลาย! ส่วนสุตตันตะเหล่าได ที่เป็นคำของตถาคต เป็น ข้อความเล็ก มีความหมายซึ้ง เป็นขั้นโลกุตตระ ว่าเฉพาะด้วยเรื่องสูญญาติ เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่ เธอย่อมฟังด้วยดี ย้อมเงียบฟัง ย่อมตั้งใจเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน จึงพากันเล่าเรียน ได้ตาม ทวนถามแก่กันและกันอยู่ว่า “ข้อนี้เป็นอย่างไร มีความหมายกี่นัย” ดังนี้ ด้วยการทำดังนี้ เธอย่อมเปิดธรรมที่ถูกปิดไว้ได ธรรมที่ยังไม่ปรากฏ เธอก็ทำให้ปรากฏได ความสงสัยในธรรมทั้งหลายประการ ที่น่าสงสัย เธอก็บรรเทาลงได้.

ภิกขุทั้งหลาย! บริษัทซื่อ อุกกาจิตวินิتا ปริสา โน ปฏิปุจฉาวินิตา เป็นอย่างไรเล่า?

ภิกขุทั้งหลาย! ในกรณีนี้คือ ภิกขุทั้งหลายในบริษัทได เมื่อสุตตันตะ ทั้งหลาย อันเป็นตถาคตภาชิต (ตถาคตภาสิต) อันเล็กซึ้ง (คุมภีรา) มี ธรรมอันเล็กซึ้ง (คุมภีรตุตา) เป็นโลกุตตระ (โลกุตตรา) ประกอบด้วย เรื่องสูญญาติ (สูญเสียสูญตุตา) อันบุคคลจำนวนมากล่าวอยู่ ก็ไม่ฟังด้วยดี ไม่เงียบฟัง ไม่เข้าไปตั้งใจเพื่อจะรู้ทั่วถึง และไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควร ศึกษาเล่าเรียน.

ส่วนสุดต้นตะเหล่าได ที่กวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประเภท กภาพย์กalon มีอักษรสะลลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก เมื่อมีผู้นำสุดต้นตะเหล่านี้มากล่าวอยู่

พวกเรอย่องฟังด้วยดี เงียบฟัง ตั้งใจเพื่อจะรู้ทั้งถึง และสำคัญไป ว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน พวกเรอเล่าเรียนธรรมอันกวางแต่งใหม่ นั้นแล้ว ก็ไม่สอบตามซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้เปิดเผยแจ่มแจ้งออกมากว่า ข้อนี้พยัญชนะเป็นอย่างไร บรรดาเป็นอย่างไร ดังนี้ เอopleานั้น เปิดเผย สิ่งที่ยังไม่เปิดเผยไม่ได้ ไม่หมายของที่คิว่าอยู่ให้หมายขึ้นได้ ไม่บรรเทา ความสงสัยในธรรมทั้งหลายอันเป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยมืออย่างต่างๆ ได้. กิกษุทั้งหลาย! นี้เราเรียกว่า อุกกาจิตวินิتا ปริสา ใน ปฏิปุจฉาวินิตา.

กิกษุทั้งหลาย! บริษัทชื่อ ปฏิปุจฉาวินิตา ปริสา ใน อุกกาจิตวินิตา เป็นอย่างไรเล่า?

กิกษุทั้งหลาย! ในการนี้นี้คือ กิกษุทั้งหลายในบริษัทได เมื่อสุดต้นตะ ทั้งหลาย ที่กวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประเภทกภาพย์กalon มีอักษร สะลลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก อันบุคคลนำมากล่าวอยู่ ก็ไม่ฟังด้วยดี ไม่เงียบฟัง ไม่เข้าไปตั้งใจเพื่อจะ รู้ทั้งถึง และไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน ส่วน สุดต้นตะ เหล่าได อันเป็นตากตกภัย มีบรรดาอันลึกซึ้ง เป็นโลกุตระ ประกอบด้วยเรื่องสุณญาติ เมื่อมีผู้นำสุดต้นตะเหล่านี้ มากล่าวอยู่ พวก เเรอย่องฟังด้วยดี ยอมเงียบฟัง ยอมเข้าไปตั้งใจเพื่อจะรู้ทั้งถึง และ ยอมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเล่าเรียน พวกเรอเล่าเรียนธรรมที่เป็น ตากตกภัยนั้นแล้ว ก็สอบตามซึ่งกันและกัน ทำให้เปิดเผยแจ่มแจ้งออก มากกว่า ข้อนี้พยัญชนะเป็นอย่างไร บรรดาเป็นอย่างไร ดังนี้ เอopleานั้น

เปิดเผยแพร่สิ่งที่ยังไม่เปิดเผยแพร่ได้ ทางของที่ค่าว่าอยู่ให้หมายเขียนได้ บรรเทาความสงสัยในธรรมทั้งหลายอันเป็นที่ตั้งแห่งความสงสัยเมื่อย่างต่างๆ ได้. กิกขุทั้งหลาย! นี้เราระบุกวา ปฏิปุจฉาวินีตา ปริสา โน อุกกาจิตวินีตา.

กิกขุทั้งหลาย! เหล่านี้แลบริษัท ๒ จำพวนนั้น. กิกขุทั้งหลาย! บริษัทที่เลือกในบรรดาบริษัททั้งสองพวกนั้น คือ บริษัทปฏิปุจฉาวินีตา ปริสา โน อุกกาจิตวินีตา (บริษัทที่อาศัยการสอบสวนบททวนกันเอารองเป็นเครื่องนำไป ไม่ออาศัยความเชื่อจากบุคคลภายนอกเป็นเครื่องนำไป) และ.

๔. ทรงห้ามบัญญัติเพิ่มหรือตัดถอนสิ่งที่บัญญัติไว้

- บากี มaha. ที่. ๑๐/๔๐/๗๐.

กิกขุทั้งหลาย! กิกขุทั้งหลาย จักไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่เคยบัญญัติ จักไม่เพิกถอนสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว จักสามารถศึกษาในสิกขาบทที่บัญญัติไว้แล้วอย่างเคร่งครัด อยู่เพียงใด ความเจริญก็เป็นสิ่งที่กิกขุทั้งหลายหวังได้ ไม่มีความเสื่อมเลย อยู่เพียงนั้น.

๕. สำนักเสเมอว่าตนเองเป็นเพียงผู้เดินตามพระองค์เท่านั้น

ถึงแม้จะเป็นอรหันต์ผู้เลิศทางปัญญา ก็ตาม

- บากี ชบด. ที่. ๑๓/๔๖/๑๙.

กิกขุทั้งหลาย! ตذاคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ ได้ทำมรรคที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีครรร្អให้มีคันรร្អ ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีครรคล่าวให้เป็นมรรคที่กล่าวกันแล้ว ตذاคตเป็นผู้รู้มรรค (มคคบลู) เป็นผู้รู้แจ้งมรรค (มคควิท) เป็นผู้ฉลาดในมรรค (มคคโกริโท). กิกขุทั้งหลาย! ส่วนสากลทั้งหลายในกาลนี้ เป็นผู้เดินตามมรรค (มคคานุค) เป็นผู้ตามมาในภายหลัง.

ภิกขุทั้งหลาย! นี้แล เป็นความผิดแพกแตกต่างกัน เป็นความมุ่งหมาย
ที่แตกต่างกัน เป็นเครื่องกระทำให้แตกต่างกัน ระหว่างดภาคผู้รหันต-
สัมมาสัมพุทธะ กับภิกขุผู้ปัญญาภิมุตติ.

๔. ตรัสไว้ว่าให้ทรงจำบทพยัญชนะและคำอธิบายอย่างถูกต้อง พร้อมยืนถ่ายทอดบอกสอนกันต่อไป

-บากี จตุภาค. ล. ๒๑/๑๙๗/๑๖๐.

ภิกขุทั้งหลาย! พວกภิกขุในธรรมวินัยนี้ เล่าเรียนสูตรอันถือกัน
มาถูก ด้วยบทพยัญชนะที่ใช้กันถูก ความหมายแห่งบทพยัญชนะที่ใช้กัน
ก็ถูก ย่อมมีนัยอันถูกต้องเข่นนั้น. ภิกขุทั้งหลาย! นี้เป็นมูลกรณีที่หนึ่ง
ซึ่งทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้ไม่เลื่อนจนเสื่อมสูญไป...

ภิกขุทั้งหลาย! พວกภิกขุเหล่าใด เป็นพหุสูต คล่องแคล่ว ในหลัก
พระพุทธawan ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา (แม่บท) พວกภิกขุเหล่านั้น
อาจใช่ บอกสอน เนื้อความแห่งสูตรทั้งหลายแก่คนอื่นๆ เมื่อท่านเหล่านั้น
ล่วงลับไป สูตรทั้งหลาย ก็ไม่ขาดผู้เป็นมูลราก (อาจารย์) มีที่อาศัยสืบกันไป.
ภิกขุทั้งหลาย! นี้เป็น มูลกรณีที่สาม ซึ่งทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้
ไม่เลื่อนจนเสื่อมสูญไป...

*** ในที่นี้ยกมา ๒ นัย จาก ๔ นัย ของมูลเหตุสี่ประการ ที่ทำให้พระสัทธรรมตั้งอยู่ได้
ไม่เลื่อนจนเสื่อมสูญไป

๔. ทรงบอกวิธีแก้ไขความผิดเพี้ยนในคำสอน

-บาที มหा. ที่ ๑๐/๑๔๔/๐๙๗-๘.

๑. (หากมี) ภิกขุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ! ข้าพเจ้าได้สดับรับมาเฉพาะพระพักตร์พระผู้มีพระภาคว่า “นี้เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี้เป็นคำสอนของพระศาสนา”...

๒. (หากมี) ภิกขุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีสงฆ์อยู่พร้อมด้วยพระเดระ พร้อมด้วยปานอกซึ่ง ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้าสงฆ์นั้นว่า “นี้เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี้เป็นคำสอนของพระศาสนา”...

๓. (หากมี) ภิกขุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีภิกขุผู้เป็นเถระอยู่จำนวนมาก เป็นพหุสูต เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้าพระเดระเหล่านั้นว่า “นี้เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี้เป็นคำสอนของพระศาสนา”...

๔. (หากมี) ภิกขุในธรรมวินัยนี้กล่าวอย่างนี้ว่า ในอาวาสชื่อโน้นมีภิกขุผู้เป็นเถระอยู่รูปหนึ่ง เป็นพหุสูต เรียนคัมภีร์ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา ข้าพเจ้าได้สดับมาเฉพาะหน้าพระเดระรูปหนึ่งว่า “นี้เป็นธรรม นี้เป็นวินัย นี้เป็นคำสอนของพระศาสนา”...

เรอทั้งหลายยังไม่พึงชื่นชม ยังไม่พึงคัดค้านคำกล่าวของผู้นั้น พึงเรียนบทและพยัญชนะเหล่านั้นให้ดี แล้วพึงสอบสวนลงในพะสูตร เทียบเคียง ดูในวินัย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในสูตรก็ไม่ได้ เทียบเข้าในวินัยก็ไม่ได้ พึงลงสันนิษฐานว่า “นี่มิใช่พระธรรมรักษาของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นแน่นอน และภิกษุนี้รับมาผิด” เรอทั้งหลาย พึงทิ้งคำนั้นเสีย

ถ้าบทและพยัญชนะเหล่านั้น สอบลงในสูตรก็ได้ เทียบเข้าในวินัยก็ได้ พึงลงสันนิษฐานว่า “นี่เป็นพระธรรมรักษาของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นแน่นอน และภิกษุนี้รับมาด้วยดี” เรอทั้งหลาย พึงจำมหาปุТЕส... นี้ไว.

๑๐. ทรงตรัสแก่พระอานนท์

ให้ใช้ธรรมวินัยที่ตรัสไว้เป็นศาสตราแทนต่อไป

-บาลี มaha. ที่. ๑๐/๑๗๔/๑๔๙.

-บาลี ม. ม. ๑๗/๔๒๓/๔๖๓.

-บาลี มหาวาร. ศ. ๑๙/๒๑๗/๗๕๐

อานนท์! ความคิดอาจมีแก่พวกรเรอย่างนี้ว่า ‘ธรรมวินัยของพวกรเรามีพระศาสตร์ล่วงลับไปเสียแล้ว พวกรเรามิมีพระศาสตร์’ ดังนี้ อานนท์! พวกรเรอย่าคิดอย่างนั้น อานนท์! ธรรมก็ตี วินัยก็ตี ที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้ว แก่พวกรเรอทั้งหลาย ธรรมวินัยนั้น จักเป็นศาสตร์ของพวกรเรอทั้งหลาย โดยกาลล่วงไปแห่งเรา.

อานนท์! ในกาลบัดนี้ก็ตี ในกาลล่วงไปแห่งเราก็ตี โครงการตาม จักต้องมีตนเป็นประทีป มีตนเป็นสรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ มีธรรมเป็นประทีป มีธรรมเป็นสรณะ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ เป็นอยู่ อานนท์! ภิกษุพวกรได เป็นผู้ไคร่ในสิกขา ภิกษุพวกรนั้น จักเป็นผู้อยู่ในสถานะอันเลิศที่สุดแล.

อ่านที่! ความขาดสูญแห่งกัลยาณวัตรนี้ มีในยุคแห่งบุรุษได้
บุรุษนั้นซื่อว่า เป็นบุรุษคนสุดท้ายแห่งบุรุษทั้งหลาย... เราขอถ่วง้ำกะ
เรอว่า... เรอทั้งหลายอย่าเป็นบุรุษคนสุดท้ายของเราเลย.

เรอทั้งหลายอย่าเป็น
บุรุษคนสุดท้าย
ของเราเลย

-ป้าตี ภ. ภ. ๑๗/๔๙๘/๔๙๗.

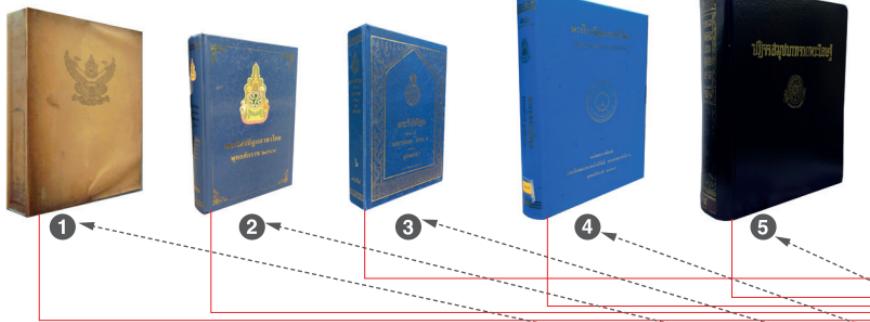
พระไตรปิฎก
ฉบับคลอง
ภาษาไทย 80 เล่ม
พ.ศ. 2500

พระไตรปิฎก
ฉบับมหาภาราสماคม
ภาษาไทย 45 เล่ม
พ.ศ. 2549

พระไตรปิฎก
ฉบับหมายภู-
ราชวิทยาลัย 91 เล่ม
พ.ศ. 2525

พระไตรปิฎก
ฉบับมหาจักรกรรม-
ราชวิทยาลัย 45 เล่ม
พ.ศ. 2535

งานแปล พระไตรปิฎก
ชุดจากพระอิชชู 5 เล่ม
โดยพุทธภัสรกิกขุ
พ.ศ. 2521

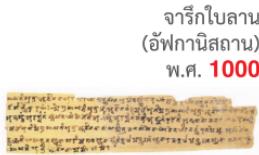
ลำดับการสืบทอดพุทธawan

เสาหินอโศก
(อนดีย)
พ.ศ. 234

พ.ศ. 1
พ.ศ. 234

เจริญใบลาน
(อัฟกานิสถาน)

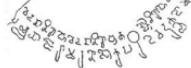
พ.ศ. 1000

เจริญใบลาน
(อัฟกานิสถาน)

เจริญใบลาน
(อัฟกานิสถาน)

เจริญใบลาน
(อัฟกานิสถาน)

คิลากาเร็ก
(ประเทศไทย)

พ.ศ. 1200 - 1400

พ.ศ. 500
พ.ศ. 1000

พ.ศ. 1000
พ.ศ. 1200

พ.ศ. 1200
พ.ศ. 1400

พ.ศ. 1500

พุทธวจน-หมวดธรรม

พ.ศ. 2553

4
3
2
1
5
พระไตรปิฎก
ฉบับ ร.ศ.๑๖๒
สมัยชากาลที่ ๕
พ.ศ. 2436

+
พระไตรปิฎก
ฉบับสมัยรัช
กาชาดบาลี
อักษร菘方言
พ.ศ. 2468

คัมภีร์ใบลาน
อักษรชื่ออม
สมัยชากาลที่ ๑
พ.ศ. 2331

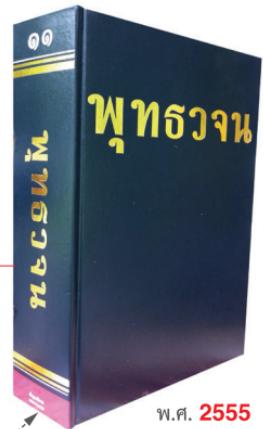
พ.ศ. 2000

พ.ศ. 2331

พ.ศ. 2436

พ.ศ. 2500

พ.ศ. 2555

พุทธวจน-ปีก
33 เล่ม

พุทธวจน APP

E-TIPITAKA+ APP
E-TIPITAKA APP

วิทยวัตนาป่าพง APP

พ.ศ. 3000

• ลำดับการสืบทอดพุทธศาสนา

พุทธกาล

รัชกาลที่ ๐

รัชกาลที่ ๔

รัชกาลที่ ๕

รัชกาลที่ ๗

รัชกาลที่ ๙

๑) หลักฐานสมัย พุทธกาล

การใช้ พุทธศาสนา ที่มีความหมายถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า มีมาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาล ดังปรากฏหลักฐานในพระวินัยปิฎก ว่าพระศาสดาให้เรียนพุทธศาสนา (gapที่ ๑.๑ และgapที่ ๑.๒)

ภิกษุ สามเณร “น ภิกษา เ พทธรานัน ฉันทโถ ชาโนเบตต์พ; โย ชาโนเบตต์, ชาบดติ หุกค์กู๊สส. อนุชานามิ ภิกษา สกาย นิรุตติยา พทธรานัน ปริยาบุญตินติ.

gapที่ ๑.๑

คำอธิบายgap: ข้อความส่วนหนึ่งจากพระไตรปิฎก ฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ (ป.ร.อ.อักษรสยาม) หน้า ๖๔ ซึ่งพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง พ.ศ. ๒๕๑๖ เล่มที่ ๗ พระวินัยปิฎก จุลวรรณ ภาค ๒ หน้า ๔๔ ได้แปลเป็นภาษาไทยไว้ดังนี้

[๑๑๐] ... ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงยกพุทธศาสนาขึ้นโดยภาษา สันสกฤต รูปโดยยกขึ้น ต้องอาบติทุกกฎ. ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ เล่าเรียนพุทธศาสนาตามภาษาเดิม.

ที่มา:

พระไตรปิฎก ฉบับ ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ.๒๕๑๖) พระวินัยปิฎก
จุลวรรณค์ เล่ม ๒ หน้า ๖๔

ພຸទຽນະໃຫ້ເສີ່ພຣະສຳເນົາງຂອງກນ ។
ຂອພວກກິກຊີກພຣະພຸທຽນະຂື້ນຕາມຈັນ
ກະເດີກ. ພຣະອງຄໍກຮັສຕືເຖິຍັງແລ້ວ ຈຶ່ງທຽງ
ບັນຍຸດີໄວ້ວ່າ ນ ກິກຊີເວ ດນຸທໂສ **ພຸທຸ-**
ຈັນ ອາໄໂປຕພຸໍ໖ໍ໖. ໂຍ ອາໄໂປຢູ່ຍ
ອາປຕຸດີ ທຸກກຸ້ສູສ. ອຸນໜານາມີ ກິກຊີເວ
ສກາຍ ນິຊຸດີຕີຢາ **ພຸທຸຈັນ** ປີຍາປຸ່ນິຕຸໍ່
ແປລຄວາມວ່າ ກິກຊີທັງໝາຍ ທ່ານທັງໝາຍ
ໄນ່ເພີ່ງຍາ **ພຸທຸຈັນ**ຂື້ນຕາມຈັນກະ. ກິກຊີ
ໄກຍຂັ້ນ ທັນທຸກກົງ. ເຮັດນຸ້ມາທໃຫ້
ເຮັຍ**ພຸທຸຈັນ**ຕາມສຳເນົາງຂອງກນ ។
ເຮັອນນີ້ກວຽດີໃນ ພຸທກຂັ້ນຮກ ຈຸລວຣຄ
ເແນ ៧ ໜ້າ ៣០ [ຂັ້ອ ១៨០].
(ນັກ. ៩០).

ຄຳອົບຍາກາພ:

ຄຳແປລເປັນກາໝາໄທຍ
ຂອງກາພທີ ១.១ ຈາກ
ໜັງສື່ອ ສາຮານຸກຣມ
ພຣະພຸທຸສາສນາ
ປະມວລຈາກ
ພຣະນິພນົດ ສມເຕັດ
ພຣະມໍາສມ່ນເຈົ້າ
ກຣມພຣະຍາວຊີຣຢາມ-
ວໄຣສ

ທີມ:

ໜັງສື່ອ ສາຮານຸກຣມພຣະພຸທຸສາສນາ ປະມວລຈາກພຣະນິພນົດ
ສມເຕັດພຣະມໍາສມ່ນເຈົ້າ ກຣມພຣະຍາວຊີຣຢາມວໄຣສ ໜ້າ ៦៥៦

• ลำดับการสืบทอดพุทธศาสนา

พุทธศาสนา

รัชกาลที่ ๐

รัชกาลที่ ๔

รัชกาลที่ ๘

รัชกาลที่ ๗

รัชกาลที่ ๙

๑) หลักฐานสมัย รัชกาลที่ ๑

พุทธศาสนา มีปรากฏในหนังสือพงษ์ชาวดาร กรุงศรีอยุธยา ภาษาамคธ และ คำแปล ซึ่งแต่งเป็นภาษาамคธ เพื่อเฉลิมพระเกียรติเมื่อสังคายนาในรัชกาลที่ ๑ เป็นหนังสือ ๗ ผู้ ต้นฉบับมีอยู่ในวัดพระแก้ว กรุงพนมเปญ ประเทศ กัมพูชา แปลเป็นภาษาไทยโดยพระยาพจน์สุนทร คำนำของ หนังสือเล่มนี้ เป็นพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (gapที่ ๒.๑ และgapที่ ๒.๒)

ขั้นมาก	ในการปางก่อน	พระพุทธศาสนา
กรณีกาลล่วงไป	๓ ในภายหลัง	พระพุทธศาสนา
พิรุกษ์ฝึกเพียนสิติลงนิกาย		มีความสืบก่อตนสนธิอากรไปกวัย
ไทย	และพระพุทธศาสนา	ชนหังคลายหันก้าวจักความเพียร
และกำลังชี้ญญาอ่อนเป็นคัน		เล่าเรียนแล้ว ไม่พิการณาอักษร
และบทพยัญชนะให้ถูกตัว		เหตุกังนัพระพุทธศาสนาทางเสื่อม
พิรุกษ์ไป		

gapที่ ๒.๑

คำอธิบายgap: ข้อความส่วนหนึ่งจากหนังสือ พงษ์ชาวดาร กรุงศรีอยุธยา ภาษาامคธ และ คำแปล หน้า ๑

๑ ชั้นผู้พระพุทธศาสนานี้ บังปะกิญญาณมั่นคงอยู่ในประเทศไทย
ทั้ง ๕

- ๑ ประเทศไทยของพระเจ้าแผ่นดินไทยคือสยาม
- ๒ มลรัฐประเทศไทยของพระเจ้าแผ่นดินมั่นกราก
- ๓ ประเทศไทยเชมราชาคือกัมพูชา
- ๔ ประเทศไทยมั่นราชาคือหงสาวดี
- ๕ ประเทศไทยพม่าคืออังวะพกาน

ในประเทศไทยนี้เสื่อมสูญไป บรรการชนกังหันอย่างเหล่าหนึ่ง
นรชนที่ไม่รักตนในพระพุทธศาสนา ก็มีมากขึ้น

ภาพที่ ๒.๒

คำอธิบายภาพ: ข้อความส่วนหนึ่ง
จากหนังสือ พงษ์ภาวดารกุวงศ์เรื่องยุธยา ภาษาแม่คธ
แล คำแปล หน้า ๒

ที่มา:

หนังสือ พงษ์ภาวดารกุวงศ์เรื่องยุธยา ภาษาแม่คธ และ คำแปล

• ลำดับการสืบทอดพุทธศาสนา

พุทธกาล

รัชกาลที่ ๐

รัชกาลที่ ๔

รัชกาลที่ ๕

รัชกาลที่ ๗

รัชกาลที่ ๙

๓) หลักฐานสมัย รัชกาลที่ ๔

พุทธศาสนา มีปรากฏในหนังสือ พarcyakastra srotasriy
พระธรรมวินัย พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔ (gapที่ ๓.๑)
และปรากฏในหนังสือ ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลี
ในรัชกาลที่ ๔ ภาค ๒ (gapที่ ๓.๒ และgapที่ ๓.๓)

นเมยุ่ เต ยทิจุาย
อัมม ฟลา อเปสลา
ทุกอนามา ปเทเสน
สมพุทธawan อ็ติ

พระพุทธเจ้า
ในรัชกาลที่ ๔
หนังสือ ๘๖

พระพุทธเจ้า
ในรัชกาลที่ ๔
หนังสือ ๘๖

สังคีตพุทธเจ้า
ในรัชกาลที่ ๔

พระพุทธเจ้า
ในรัชกาลที่ ๔
หนังสือ ๘๖

gapที่ ๓.๑

คณพาลพวกอาโนมีญาทายาท เหลา
นันใช้คนรักศีล ไม่เป็นคนมีศีล
เป็นที่รัก ก็จะพึงน้อมธรรมไป
ตามปราถนา ผันผายเยื่องยะ
ธรรมไปตามปราถนา เอกพระ
นามพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็น
บรรมาสตากษาของ วนี้คា
พระพุทธเจ้า นพุทธawan ดังนี้

๗๒
เมตตาอยคำข่องคนมีโทสะอัญ ไม่
ควรเขื่อไมนาเขื่อ ก็จะพึง
เจรจาจากล้าวใหคนที่คลาด ฯ
กลัวบ้า เขื่อถือເຂວາເປັນ
ธรรมເປັນວິນัย ເປັນສັດຖະສານາ
ເປັນพุทธawan คำສັງສອນ ຂອງ
พระพุทธเจ้า คำพระพุทธเจ้า
ตรัสເທේນາດັ່ງນີ້ ฯ

ที่มา:

หนังสือ พarcyakastra srotasriy พระธรรมวินัย พระราชนิพนธ์ ในรัชกาลที่ ๔
ทรงแปลเป็นภาษาไทยโดย สมเด็จพระสังฆราช วัดราชบูรณะ หน้า ๒๕

ธุคุกุกานยุจ เกสบุจ
อินทุริยาน ทมเนน
ปัญญา ภานาโยค-
โอลี่ พุทธawan-

วุฒกานัน รุกขเนเม
สมบูรณ์ ยดาพล
วายามกรเนนบี
สุธรรมุมปริญตุกิยา

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕

อันเป็นพระพุทธawan
พร้อมทั้งอรรถกถาภาษาไทยดี ด้วยท่องจำแล
สำคพระบาลี และพิจารณาเน้อความพระบาลีนี้ ด้วยแสดง
และบอกธรรมตามสมควร แก่คนอื่น ๆ ผู้ไกรประโยชน์ ประทาน

(๙)
มีบท เช่นเดียวกับ
ในส่วนของ
เรื่อง แต่ไม่ใช่
เรื่อง กษัตริย์
และ ภารกิจ
ของ ชาติ แต่เป็น

เรื่อง ที่ เกี่ยวข้อง
กับ ภารกิจ
ของ ชาติ แต่เป็น

เรื่อง ที่ ไม่เกี่ยว
กับ ภารกิจ
ของ ชาติ แต่เป็น

เรื่องที่เกี่ยวข้อง
กับ ภารกิจ
ของ ชาติ แต่เป็น

ภาพที่ ๓.๔

ภาพที่ ๓.๕

ที่มา:

หนังสือ ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลี ในรัชกาลที่ ๕ ภาค ๒
หน้า ๑๗๐ และหน้า ๑๗๑

ประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลี
ในรัชกาลที่ ๕

ภาค ๒

สถาบันพระปาราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ในพระบรมราชูปถัม্ভ

สัมพันธ์พระสังฆวัด

(ชุม ชุม)

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

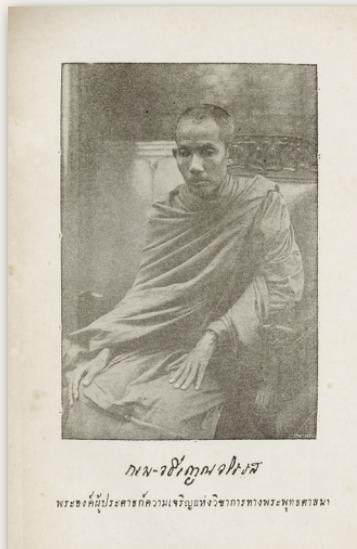
วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒

๕) หลักฐานสมัย รัชกาลที่ ๕

พุทธศาสนา มีปรากฏในหนังสือ พระราชวิจารณ์ เที่ยบ
ลักษณะพระพุทธศาสนาในยานกับมหายาน พระบาทสมเด็จ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ (ภาพที่ ๔.๑),
ปรากฏในหนังสือ พระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีไปมากับ สมเด็จ
พระมหาสมณเจ้า กรมพระยาชีรญาณโนรส (ภาพที่ ๔.๒)
และภาพที่ ๔.๓) และปรากฏในหนังสือ พระราชดำรัส
ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ตั้งแต่
พ.ศ. ๒๔๑๘ ถึง พ.ศ. ๒๔๕๓) จัดทำโดย มูลนิธิสมเด็จ
พระเทพรัตนราชสุดา (ภาพที่ ๔.๔)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาชีรญาณโนรส

จะเป็นก่อนดังภายนานที่ ๓ ถูกจัดภายนานที่ ๑ แล้วคำไม่ตันด้ พอก
มหาภานไปพบคัมภีร์พุทธawan เรียนบรรจุไว้ในแก้ว ให้รวมอันดับดับ
ชั้นพระเกจเจ้าเดก่อนได้ พังจากพระพุทธเจ้าแล้วคราวๆ ไว้เป็นหลักฐาน จึง
นำมาสังส่อน แต่นั้นฝ่ายมหาภานก็รู้ว่าเรื่องอัน ฝ่ายหนานชั้งส่งส่อน
กันเกิดข้อความจากภานรูเพื่อมภารณลงไปทุกที่ ไม่เหมือนพระเกจเจาซึ่งเป็น
อรหันต์ ยังคงมีอยู่แต่ก่อนนั้น

ขอเชิญค่างกันในระหว่างที่นี่ภานและมหาภานนั้น เวลาอนรับว่าเป็น
พุทธawanด้วยกันนั้น ๒ ฝ่าย แต่เมื่อเป็น ๒ กາด คือตั้งแต่พระพุทธเจ้า
ได้ตรัสรู้แล้ว ให้สั่งสอนแก่ในยศตัว “โดยพระวินัยและพระสูตรเป็นพัน
จนทกนามถึงเมื่อขึ้นไปปีกพระพุทธานภารณนาคาวัตต์แล้ว ให้สั่งสอน

๔๙
จะก่อเรื่องภานที่ ๒ ให้เข้าใจเรื่องภานที่ ๖ กล่าวก่อเรื่อง “กันไม่ จึงได้”
ไม่รู้เรื่องภาน ถ้าเข้าใจเรื่องภานที่ ๕ กัน แล้วก็ต้องเข้าใจเรื่อง
ภานนี้เพื่อเข้าใจเรื่อง ในเรื่องที่ว่า “กันนี้คือต้นของภาน ธรรมชาติของ
ภานไม่ใช่ภาน ภานนี้ได้ยกธรรมชาติของภานต่อไปได้” ใน
ขั้นเพื่อสอนเรื่อง ในเรื่องที่ว่า “กันนี้คือต้นของภาน แต่ธรรมชาติของ
ภานไม่ใช่ภาน ภานนี้ได้ยกธรรมชาติของภานต่อไปได้”
จึงเป็นพกที่ภานต้องมีภาน ให้ค้ำฟ้าเรื่องภานไว้ แต่ต่อ
มาภานนี้ไม่รู้เรื่องภาน ภานต้องภานต่อไปเรื่อยๆ

จะก่อเรื่องภานที่ ๓ ภานต้องภานต่อไป แต่ต่อไปต่อไป ภาน
ภานนี้ไม่เข้าใจเรื่องภาน ภานต้องภานต่อไป ให้รู้เรื่องภานต่อไป
ที่ภานต้องภานต่อไป แต่ต่อไปต่อไป ภานต้องภานต่อไป แต่ต่อไปต่อไป
นั้นก็ต้องเรื่อง แต่ต่อไปต่อไป ภานต้องภานต่อไป แต่ต่อไปต่อไปนั้น
ภานต้องภานต่อไป ภานต้องภานต่อไป ไม่ต้องภานต่อไปนั้น
จะก่อเรื่องภานต่อไป ภานต้องภานต่อไป แต่ต่อไปต่อไปนั้น

ขั้นต่อไปนี้เรียกว่า “ภานภานและภานภาน” เวลาเป็นว่า “ภาน
ภานภานภานภาน” นั้น ภานนี้เป็น “ภาน ก็ต้องภานต่อไป”
ให้ต่อไปต่อไป ให้ต่อไปต่อไป “ภานภานภานภานภานภานภาน”
ภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภาน
ภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภาน
ภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภานภาน

ภาพที่ ๔.๑

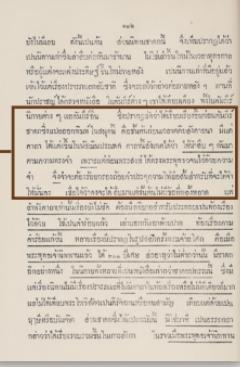
ที่มา:

หนังสือ พระราชวิจารณ์ เทียบลักษณะพระพุทธศาสนาที่นิยมภานกับมหาภาน
พระบทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ หน้า ๑๘

นิภัยค่า ฯ แต่กันว่าจน
ชาดาซึ่งแบ่งออกเป็นพิมพ์ในสุนัขนี้ คือชั้นที่เก่าแก่เดาต่อไปยังด้วยความน่า
คาดเดา ได้เหงื่อขันในเมืองปะจะก์ คาดเดา ได้แก่ ใจว่า ได้นำลับ ฯ กันมา
ตามความทรงจำ เพราะแต่ก่อนพระองค์ที่ได้ทรงพระบุพเพชรนี้ด้วยความ
จำ จึงจำๆ ท้องร้ายกรองด้อยคำประดุจวันให้ถือสันติ์หัวหน้าที่ค่า
ให้ตน ก็เชื่อใจว่า ก็ได้มานาเทศน์ที่ไม่มีขอที่พงพาด แต่

แล้วรถกา ทำนิจังค์จะภานหนังล้อชื่อ นี้ใน ในการหมายนี้
เดือกขักหัวทัวหนึ่ง ฯ ซึ่งมีที่ใช้ในพระบุพเพชรนี้ เรียบเรียงจันทร์ให้ตนแก่
พระบ้ำ พะจะร์กชื่อว่า เอกขักษร ก็สืบอย่างเดียวกัน ฯ

และก็กล่าวของคนอื่นว่าให้ไปหาครัวตัว แม่แบบ
แบบเดิม บรรพบุรุษเรียก
ชื่อเดิมนี้ว่าเด็กหูใต้ฟัน ไม่ใช่วันนี้เดาทุกๆ
คนในบ้านจะต้องรู้สึกดี แม่แบบเดิม
ทุกวันนี้จะต้องรู้สึกดี แม่แบบเดิม

การแต่งตัวของเด็กหูใต้ฟัน
เด็กหูใต้ฟันนี้จะต้องแต่งตัวให้ดูน่ารัก
และดูน่ารัก แต่เด็กหูใต้ฟันต้องดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง

เด็กหูใต้ฟันนี้จะต้องดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง

เด็กหูใต้ฟันนี้จะต้องดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง
ดูแลตัวเอง ให้เด็กหูใต้ฟันดูแลตัวเอง

ภาคที่ ๔.๒ ภาคที่ ๔.๓

ที่มา:

หนังสือ พระราชหฤทัยเดชา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาเจ้าอยู่หัว ทรงมีไปมากับ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส หน้า ๑๐๒ และ ๑๐๙

ในเวลาเมื่อข้าพเจ้าได้ไปในประเทศกั่งหอย ก็ได้มีเหตุอันสมควรซึ่งจะนำมาแสดงให้พระเครุณากลับฟื้นฟูได้ ผู้ประกอบด้วยความอุสาหะช่วยเหลือประชาชนให้ปฏิภัติที่ดีได้ ไม่ใช่แค่การบันทึกที่มีความสำคัญเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การเขียนเรื่องราวของความสำเร็จในประเทศกั่งหอยนี้ ทำให้คนอื่นๆ ได้รับแรงบันดาลใจและได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ดี ที่สำคัญคือ การเขียนเรื่องราวเหล่านี้เป็นการสืบทอดภารกิจที่สำคัญของชาติไทย ที่ต้องการให้คนรุ่นหลังได้รับรู้และนำพาต่อไป จึงขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความสนใจและสนับสนุนการทำงานของเรา ขอให้ทุกท่านมีสุขภาพดีและมีความสุขในครอบครัว 期待着再次為大家帶來更多的好處。

๕๐

พระราชบรมานุสสานาที่ประทับ
ในวันราษฎร์ด้วยความยิ่งใหญ่

๒๕๖๗ • ๖๐๘๗ จันทร์ เวลา ๑๔:๐๐ น.

ขอเชิญชวนทุกท่าน ร่วมกันฉลองวันราษฎร์ด้วยความยิ่งใหญ่ จัดงานเฉลิมฉลองและแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้ผ่านมาอย่าง平安 ด้วยการแสดงความสามารถและปริมาณงานที่มากขึ้น รวมถึงการแสดงความยินดี ให้กับคนไทยที่ได้รับความปลอดภัยและสุขภาพดี ตลอดจนแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้รับความต้อนรับที่ดี ในการแข่งขันกีฬาโลก ที่ได้รับรางวัลและเป็นที่นับถือ จึงขอเชิญชวนทุกท่าน ร่วมกันฉลองวันราษฎร์ด้วยความยิ่งใหญ่ จัดงานเฉลิมฉลองและแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้ผ่านมาอย่าง平安 ด้วยการแสดงความสามารถและปริมาณงานที่มากขึ้น รวมถึงการแสดงความยินดี ให้กับคนไทยที่ได้รับความปลอดภัยและสุขภาพดี ตลอดจนแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้รับความต้อนรับที่ดี ในการแข่งขันกีฬาโลก ที่ได้รับรางวัลและเป็นที่นับถือ

ในวันนี้ ขอเชิญชวนทุกท่าน ร่วมกันฉลองวันราษฎร์ด้วยความยิ่งใหญ่ จัดงานเฉลิมฉลองและแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้ผ่านมาอย่าง平安 ด้วยการแสดงความสามารถและปริมาณงานที่มากขึ้น รวมถึงการแสดงความยินดี ให้กับคนไทยที่ได้รับความปลอดภัยและสุขภาพดี ตลอดจนแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้รับความต้อนรับที่ดี ในการแข่งขันกีฬาโลก ที่ได้รับรางวัลและเป็นที่นับถือ จึงขอเชิญชวนทุกท่าน ร่วมกันฉลองวันราษฎร์ด้วยความยิ่งใหญ่ จัดงานเฉลิมฉลองและแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้ผ่านมาอย่าง平安 ด้วยการแสดงความสามารถและปริมาณงานที่มากขึ้น รวมถึงการแสดงความยินดี ให้กับคนไทยที่ได้รับความปลอดภัยและสุขภาพดี ตลอดจนแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้รับความต้อนรับที่ดี ในการแข่งขันกีฬาโลก ที่ได้รับรางวัลและเป็นที่นับถือ

ขอเชิญชวนทุกท่าน ร่วมกันฉลองวันราษฎร์ด้วยความยิ่งใหญ่ จัดงานเฉลิมฉลองและแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้ผ่านมาอย่าง平安 ด้วยการแสดงความสามารถและปริมาณงานที่มากขึ้น รวมถึงการแสดงความยินดี ให้กับคนไทยที่ได้รับความปลอดภัยและสุขภาพดี ตลอดจนแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้รับความต้อนรับที่ดี ในการแข่งขันกีฬาโลก ที่ได้รับรางวัลและเป็นที่นับถือ จึงขอเชิญชวนทุกท่าน ร่วมกันฉลองวันราษฎร์ด้วยความยิ่งใหญ่ จัดงานเฉลิมฉลองและแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้ผ่านมาอย่าง平安 ด้วยการแสดงความสามารถและปริมาณงานที่มากขึ้น รวมถึงการแสดงความยินดี ให้กับคนไทยที่ได้รับความปลอดภัยและสุขภาพดี ตลอดจนแสดงความยินดี ให้กับประเทศไทยที่ได้รับความต้อนรับที่ดี ในการแข่งขันกีฬาโลก ที่ได้รับรางวัลและเป็นที่นับถือ

๔๐

ภาพที่ ๔.๔

ที่มา:

หนังสือ พระราชบรมานุสสานาที่ประทับ ในวันราษฎร์ด้วยความยิ่งใหญ่ (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) จัดทำโดย มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา พิมพ์ครั้งที่ ๓ พุทธศักราช ๒๕๖๓ หน้า ๑๐๐

พระราชดำรัส

ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ

(เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(มหาวิทยาลัยแห่งชาติที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย)

• ลำดับการสืบทอดพุทธศาสนา

พุทธศาสนา

รัชกาลที่ ๐

รัชกาลที่ ๔

รัชกาลที่ ๕

รัชกาลที่ ๗

รัชกาลที่ ๙

๕) หลักฐานสมัย รัชกาลที่ ๗

พุทธศาสนา มีปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๔๔
วันที่ ๔ มีนาคม ๒๔๗๐ เรื่อง รายงานการสร้างพระไตรปิฎก
โดย พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากิตติยากรวรลักษณ์
กรมพระจันทบุรีนฤนาถ (gapที่ ๕)

เล่ม ๔๔ หน้า ๓๙๓๙ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๔ มีนาคม ๒๔๗๐

ถ้าได้จัดตั้งทุนพระไตรปิฎกโดยประการที่กราบบังคมทูล
พระกรุณาฯ ประเทศสยามจักเป็นคลังพระธรรมของโลก
รักษาไว้ ชั่งพระพุทธศาสนา สันกากลหาที่สุดมีได้

ตามที่กราบบังคมทูลพระกรุณามานาน ถ้าขอบด้วยกระเส
พระราชดำริ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราช
นุญาต นำรายงานนี้พิมพ์ประกาศในหนังสือราชกิจจานุเบกษา^๕
ความกิจวัสดุเดลีเต่อัจทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ฯ
ข้าพระพุทธเจ้า กิตติยการ ขอเดชะ

gapที่ ๕

ที่มา:

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๔๔ หน้า ๓๙๓๙ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๔๗๐
เรื่อง รายงานการสร้างพระไตรปิฎก

• ลำดับการสืบทอดพุทธawan

พุทธกາລ

รัชກາລທີ່ ۱

รัชກາລທີ່ ۴

รัชກາລທີ່ ۵

รัชກາລທີ່ ۷

รัชກາລທີ່ ۸

๖) หลักฐานสมัย รัชกาລທີ່ ۸

พุทธawan มีปรากฏในราชกิจຈານຸເບກຍາ ຂັບພິເສດ
ວັນທີ ۳ ພຸດສະພາກຍານ ແຂກແຂກ ເຊື່ອງ ປະກາສສັງຄາຍນາ
ພຣະອຣມວິນຍົດຮວຈໍາຮະພຣະໄຕຣປິປົກ (ກາພທີ່ ۷)

ຂັບພິເສດ ໜ້າ ۹

ເລີ່ມ ۱۰۲ ຕອນທີ່ ۱۶ ຮາງກົງຈານຸເບກຍາ ۱۳ ພຸດສະພາກຍານ ແຂກແຂກ

ໂດຍນັ້ນທີ່ສົມເດືອພຣະອຣີຢາງສາດຕະຫຼາດ ສົມເດືອພຣະສັນມາຮາຍ
ສົກຄມຫາສັ້ນພົມຍາກ ໄດ້ຄວາຍພຣະພຣມາຈະນ ຈຶ່ງທຽງພຣະຮາຊດຳວິວ່າ
ພຣະພຸຖawan ອັນເຮັດວຽກ ພຣະໄຕຣປິປົກຍ່ອມເປັນຫັນໜັ້ງສ່ອຫປະນະລພຣະຮຣມ
ວິນຍົດຂອງສົມເດືອພຣະຜູ້ນີ້ພຣະກາເຈົ້າ ຊິ່ງຍັງນົງຮູ້ແລະຕັ້ງນັ້ນອູ່ຕ່າງໃດ
ກີ່ຍ່ອມເປັນໜັກຂອງພຸຖະບວຍທີ່ຈະປົງປົກໄວ້ເປັນສັນມາປົງປົກ ດັ່ງກວາມ

ເພື່ອຕົກລົງ ໜ້າ ۹
ເມື່ອ ۱۰۲ ຕອນທີ່ ۱۶ ວິຊາກົງຈານຸເບກຍາ ແລະ ພຸດສະພາກຍານ
ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້

ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້

ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ການປົງປົກຂອງພຣະພຣມາຈະນ ທີ່ມີກົດໝາຍຫຼັງນີ້

ໄດ້ກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ໄດ້ກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ໄດ້ກົດໝາຍຫຼັງນີ້
ໄດ້ກົດໝາຍຫຼັງນີ້

ກາພທີ່ ۶

ທີ່ມາ:

ຮາງກົງຈານຸເບກຍາ ຂັບພິເສດ ໜ້າ ۹ ເລີ່ມທີ່ ۱۰۲ ຕອນທີ່ ۱۶ ວັນທີ ۳ ພຸດສະພາກຍານ ແຂກແຂກ
ເຊື່ອງ ປະກາສສັງຄາຍນາພຣະອຣມວິນຍົດຮວຈໍາຮະພຣະໄຕຣປິປົກ

**ອາມນໍ ! ພວກເຮົວທັນຫລາຍ
ຈົງເພື່ອເປັນປະທິປ ເພື່ອເປັນສຣຄະ
ອຍ່າເຂົາສົ່ງອື່ນເປັນສຣຄະເລຍ
ຈົງເພື້ອຕຣມເປັນປະທິປ ເພື້ອຕຣມເປັນສຣຄະ
ອຍ່າເພີ່ມສົ່ງອື່ນເປັນສຣຄະເລຍ.**

-ປາລີ ມහາວາර. ສ. ១៧/២៣៧/៩៥០.

ເພຣະຈິຕຫລຸດພ້ານແລ້ວ
ຈຶ່ງດຳຮຽນອຍໍ
ເພຣະດຳຮຽນອຍໍ
ຈຶ່ງຍັນດີຮ່າເຮັງດ້ວຍດີ
ເພຣະຍັນດີຮ່າເຮັງດ້ວຍດີ
ຈຶ່ງໄໝ່ຫວາດສະດູ້ງ
ເໝື່ອໄໝ່ຫວາດສະດູ້ງ
ຢ່ອມປະກິບພາຫເຈພາະຕໜ້າທີ່ເຫີວ.

-ປາດີ ຂນົມ. ສົ. ១៧/៩៧/៩៧.

ເພື່ອ “ເຮວ” ໄກສີ !

ພາທີຍະ ! ເມື່ອໄດ ເຮວເຫັນຮູບແລ້ວ ສັກວ່າເຫັນ ໄດ້ຝຶງເສີຍແລ້ວ ສັກວ່າຝຶງ
ໄດ້ກລິນ ລື້ມສ ສັມຜັສທາງຜິວກາຍ ກີ່ສັກວ່າ ດມ ລື້ມ ສັມຜັສ
ໄດ້ຮູ້ແຈ້ງຮຽມຮາມນີ້ ກີ່ສັກວ່າໄດ້ຮູ້ແຈ້ງແລ້ວ
ເມື່ອນັ້ນ “ເຮວ” ຈັກໄມ່ມື.

ເພື່ອໄດ “ເຮວ” ໄກສີ
ເພື່ອໜ້າເຮອກີ່ໄໝປຣາກງິໃໂລກນີ້
ໄໝປຣາກງິໃໂລກອົ້ນ
ໄໝປຣາກງິໃຫຮ່ວ່າງໂລກທັ້ນສອນ
ໜ້າແຂລະ ຕົວທີ່ສຸດແທ່ງທຸກບໍລະ.

-ບາລີ່ມ ມທ. ກ. ០១/០២៤៧/០៤១. , -ບາລີ່ມ ຖ. ຂ. ២៩/០២៤៧/០៤១.

ຂ້ອມມຸລຮຽມນີ້ ຈັດກຳເພື່ອປະໂຍບນັ້ນກາງກົດກົດສູງສ່າງຮຽມນີ້ເປັນຮຽມການ ລືຖືທີ່ໃນດັ່ງນັ້ນໄດ້ຮັບກາງສົງຈະໄວ
ໃນກາງຈະຈຳກຳທ່າທີ່ຮົວແຍ້ແລ້ວ ໂປຣດີເຊື້ອການສະເໝີດຄອບຄອນ ເພື່ອຮັກໝາຄວາມຄຸງທີ່ຕ້ອງຂອງຂ້ອມມຸລ ໃຫ້ຂອນນຸ່າດ
ເປັນລາຍລັກນິ້ນອັກຍະແລະປົກການດ້ານຂໍ້ມູນ ໃນກາງຈັດທີ່ເພື່ອຄວາມສະດວກແລະປະຫຼັດ ຕິດຕ່ອໄດ້ກ່າວ
ພຸກຮວຈນິກົງຊື່ກຸກຖອມມູລນິທີ ໂທຣ. 09 2526 1236

ຕົວແທນຄະະສີຍີ່ ຄຸນສັຫັກຢູ່ ຄຸນນະ ຂຸນນະ ໂທຣ. 09 2526 1236

ມູລນິທີພົກທາໂໄມໝ່ນ ໂທຣ. 08 2222 5790 - 94

ດີດາມກາງເພີແພີ່ພະຈຳກົດກົດສູງສ່າງຮຽມ ໂດຍພະອາຈານຍົກຖານີ້ ໂສຖິມໂລ ໄດ້ທີ່

Facebook : Buddhawajana Real | YouTube : Buddhawajana Real

Instagram : Buddhawajana Real

www.watnapp.com | media.watnapahpong.org | www.buddhakos.org

ຄລືນ ສ.ວ.ພ. FM 91.0 MHz ຖຸກວັນພະ ຂ່າວງປ່າຍ

ພຸກຮວຈນິກົງຊື່ກຸກຖອມມູລນິທີ

Buddhawajana Real

YouTube

Instagram

e-Donation ຂ່າວງປ່າຍ

ຮ່ວສເນັບສຸນການເພີແພີ່ພະຈຳກົດກົດໄດ້ກ່າວ ການຄາຣ : ໄກຍພານີຍີ
ເຂົ້າມັນສະໜັກ : ວັດນາປ່າພັງ ເລກທີ່ມັນສະໜັກ : 318-2-46175-6

ແຈ້ງເຈດນາຈາກະເພື່ອປາກຮາບຮັບພະຈາກຍົກຖານີ້ໄດ້ກ່າວ
ພົດຕາ ຕັກແກນຄະນະສີຍີ່ 092-526-1236